

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202153

UNIVERSAL
LIBRARY

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸೆಕಂಡರೀ ಸ್ಕೂಲ ಹಾಗೂ ಟ್ರೀನಿಂಗ್ ಕಾಲೇ
ಜಗಳ ಲಾಯಬ್ರಿಗೋಸ್ಕರ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ ವಿದ್ಯಾಖಾತೆ
ಯವರಿಂದ ಮಂಜೂರಾಗಿದೆ(ಮೆ. ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬರವರ
ಮಂಜೂರಿ ನಂಬರ S, 86 (c) 183-c)
17-1-30

ಆಶ್ರಯದಾತರು:—ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಹಿರೇಮಠ, ಅ್ಯಂಡ
ಕಂಪನಿ, ಮುಂಬಯಿ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ:—

ಘೋರಯ್ಯ ಬಸವಯ್ಯ
ಇಂಡೀಮಠ,

ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ಟರ ಕನ್ನಡ ೨ನೇ ನಂಬರ
ಶಾಲಾ, ಬ್ಯಾಡಗಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:—

ರುದ್ರಪ್ಪ ಸಂಗಪ್ಪ
ಸಂಕಣ್ಣನವರ,
ಮ್ಯುನಿಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲರ,
ಬ್ಯಾಡಗಿ.

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ

ಬಾಣ ಕವಿ ವಿರಚಿತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಧಾರದಿಂದ ರಚಿಸಿದ

ಸಂಗೀತ

ಪ್ರೇಮಲೀಲಾ ನಾಟಕ.

ರೇಖಕ: ---

ಫಕೀರಯ್ಯ ಬಸವಯ್ಯ ಇಂಡೀಮಠ,
ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ, ಕನ್ನಡ ೨ನೇ ನಂಬರ ಶಾಲಾ, ಬ್ಯಾಡಿಗಿ.

[ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿ.]

ಸರ್ ೧೯೨೭

ಬೆರೆ ೧ ರೂಪಾಯಿ.

ಆನಂದವನದ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಫಿ. ಕೆ. ಕಾಳೆ ಇವರಿಂದ ಭಾಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು,

ರಾ. ಎ. ಗುಬ್ಬಿಪ್ಪ ಸಂಗಪ್ಪ ಸಂಕೇತಾಚಾರ ಇವರಿಂದ

ಬಿಂಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸರ್ ೧೮೬೭ನೇ ಇಸವಿಯ ೨೫ನೇ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಾರ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಬಂಧದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ
ದಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾದ ಬಾಣನು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ರಸಭರಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಎ.ವಿ. ಸ್ಕೂಲ ಅ|| ಮಾಸ್ತರರಾದ ಮಿ. ನಾರಾಯಣ ಹಣಮಂತ ಅಣ್ಣೇಗೇರಿ ಇವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಯುತ ದೇವರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಜೇರಮನ್, ಸ್ಕೂಲಬೋರ್ಡ್ ಮ್ಯುನಿಸೀಪಾಲಿಟಿ ಬ್ಯಾಡಗಿ ಇವರು, ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸಾಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟರು.

ನಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಒಲ್ಲವೆನ್ನದಿದ್ದರೂ, ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಎಡರುಗಳು ಬಂದರೂ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ, ಮಾತೃಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಅಳಿಲೀಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಂಕಣ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತೆನು. ಆದರೆ, ಕಥಾಭಾಗವು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ಸರ್ವಸಾಲಂಕಾರ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದದ್ದೂ, ಒಂದು ಮನೋಹರವಾದದ್ದೂ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯು ತಗಲಿತು. ಅಂತೂ-ಇಂತೂ ಈಶಕ್ಯವೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಸುಬಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದೆನು. ಈವಿಷಯವಾಗಿ

ಆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದೆ ಇರಲಾರೆನು.

ಬಣ್ಣಿಸುವ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಬಣತಿಯು, ಬಾಣನಿಗೇ ಸಲ್ಲ ತಕ್ಕದ್ದೆಂಬದು “ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ” ಎಂಬ ವಚನದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗಾರ-ಕರುಣಾರಸಗಳಂತೂ, ಇದ ರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿರುವವು. ಸರ್ವರಸಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತರುವದು ಅಶಕ್ಯವಾದರೂ, ಶ್ರೀಯುತ ಆಪಟೆಯವರು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದಿಂದ ರಚಿಸಿದ “ಕಾದಂಬರೀಸಾರ” ಕೈ. ವಾ. ತೂರಮರಿಕೃತ “ಕಾದಂಬರೀಕಥೆ” ಪ್ರೊ. ಪರಾಂಜಪೆ ಕೃತ “ಕಾದಂಬರೀ ನಾಟಕ” ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ರಸಭಂಗವಾಗ ದಂತೆ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದು, ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದೆನು. ತರುವಾಯ ಇಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಹೆಚ್ ಮಾಸ್ತರರಾದ ಶ್ರೀ. ಶಂಕರ ಜೀವಾಜಿ ಉಪ್ಪಿನಬೆಟಗೇರಿ ಇವರು ನನ್ನ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯ-ಭಾಷಾಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನೂ, ಕಥಾಸಂವಿಧಾನ ವನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ ಸರಿಗೊಳಿಸಿದರು; ಹಾಗೂ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ. ರು. ವಿ. ರುದ್ರಗೌಡರವರು ಕೆಲವು ಅಗತ್ಯದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದರು. ಮ. ರಾ. ಎಲ್. ವಿ. ಭಾಗವತ ಮೆಡಿಕಲ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಷನರ ಬ್ಯಾಡಿಗೆ ಇವರು, ಇದರೊಳಗಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೇರಿ ಬರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕೆಲವು ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದು ಸ್ತಾನಿ, ಗುಜರಾಥಿ ಮೊದಲಾದ ಧಾಟಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಯ “ಶ್ರೀಮುಪ್ಪಿನೀಶ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಸಂಗೀತ ಮಂಡಳಿ”ಯವರಿಗೆ ತೋರಿಸಲು, ಅವರು ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಡಂಬಟ್ಟರು; ಹಾಗೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿತು ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ, ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ, ತುಂಬಾ ಉಪಕೃತನಾಗಿರುವೆನು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರ ಸಂಕಟ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸತಿವ್ರತೆಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲ, ಅಸನ್ಮಾಗಳಾದಿಂದುಂಟಾಗುವ ದುಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ, ವಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನವೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ ಎಂಬೀ ಬೋಧಪರ ಸಂಗತಿಗಳ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುವದು.

ಇದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಗಣಿತ ದೋಷಗಳಿರಬಹುದು. ಅಂಥ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳೇನಾದರೂ ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ಪ್ರೇಮಪುರಃಸರವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕೃತನಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವೆನು. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ದೊರೆತಂತೆ ನನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಫಲವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

ಬ್ಯಾಡಗಿ,	}	ಫಕೀರಯ್ಯ ಬಸವಯ್ಯ ಇಂಡೀಮಠ, ಅ ಮಾಸ್ತರ ಕನ್ನಡ ಶಾಲಾ ಬ್ಯಾಡಗಿ.
ತಾ 24-5-20		

ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು.

ಮೊದಲನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳು ಎರಡೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ಜನ ಸಂಡಿತ.ಪದವೀಧರರಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಪುಸ್ತಕವು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆಯೆಂದರಿತು, ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿರುವೆನು.

ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವು ದೊರೆದಂತೆ ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಕಲ ಜಾಂಧವರಿಗೂ ಏನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸುವೆನು.

ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ,

ಬ್ಯಾಡಿಗಿ, } ಘಕೀರಯ್ಯ ಬಸವಯ್ಯ ಇಂಡೀಮಠ,
ಶಾ||೪-೧-೧೯೨೭ } ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ತರ ಕನ್ನಡಾನೇನಂಬರ ಶಾಲಾ ಬ್ಯಾಡಿಗಿ.

ಈ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬರುವವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತ—ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯಕೆ.

ತರಲಿಕಾ }
ಪ್ರವೋದಿನಿ } ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದಾಸಿಯರು.
ಮಧುಕರಿಕೆ }
ಪರಭೃತಿಕೆ }

ಪುಂಡರೀಕ. } ಜೀವದ ಗೆಲೆಯರಾದ ಹುಷಿಕುಮಾರರು.
ಕಪಿಂಜಲ. }

ಚಂದ್ರ. } ದಂಪತಿಗಳು.
ರೋಹಿಣಿ. }

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ --- ತಾರಾಪೀಡನ ಮಗನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಚಂದ್ರನು.)

ವೈಶಂಪಾಯನ—ಶುಕನಾಸನ ಮಗನು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಜೀವದ ಗೆಲೆಯನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ.) ಈತನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ತಾರಾಪೀಡ—ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು.

ವಿಲಾಸವತಿ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ.

ಶುಕನಾಸ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮನೋರಮೆ—ಶುಕನಾಸನ ಹೆಂಡತಿ.

ಇಂದ್ರಾಯುಧ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕುದುರೆ. (ಕಪಿಂಜಲನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ.)

ಕೇಯೂರಕ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸನು.

ಕಾದಂಬರಿ—ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯಕೆ.

ಮದಲೀಖೆ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸಿಯು

ಚಿತ್ರಧ. } ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.
ಮದಿರಾದೇವಿ. }

ಹಂಸ. } ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.
ಗೌರಿ. }

ಶ್ವೇತಕೇತು—ತಪಸ್ವಿಯು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ—ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ಯಕೆಯು.

ಪತ್ರಲೀಖೆ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ದಾಸಿ. (ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ರೋಹಿಣಿ.)

ಕುದ್ರಿ ಪತ್ರಿಕೆ.

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧೦	೧೮	ಒಟ್ಟಿನ	ಒಟ್ಟಿನ
೨೪	೮	ಮೂಡಿರವವು	ಮೂಡಿರುವವು
೪೨	೮	ಹರಿಸಲೆಂದು	ಹರಿಸಲೆಂದು
೪೭	೧೯	ಭುವನವ	ಭುವನವು
೪೭	೨೩	ಅತ್ತಣೆಯಿಂದ	ಅತ್ತಣಿಂದ
೫೨	೧೪	ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ	ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
೬೦	೨೦	ಹಾಗೆ	ಹಾಗೇ
೬೫	೭	ಹತ್ತಿತು:	ಹತ್ತಿತು.
೮೧	೩	ಸ್ಥಲಮುಮಂ	ಸ್ಥಲನಮುಮಂ
೮೮	೧	ದೇವಿ	ದೇವೀ
೯೫	೩	ವರ್ತಮಾನವನು	ವರ್ತಮಾನವನ್ನು
೧೦೯	೧೪	ದಿನ	ದೀನ
೧೨೨	೩	ಚಂದ್ರಕಾಮನವನ್ನು	ಚಂದ್ರಕಾಗಮನವನ್ನು
೧೨೨	೨೪	ಬೇಗ	ತಾಬೇಗ
೧೨೩	೩	ಸಖೀಮದಲೇಖಿ,	ಸಖೀಮದಲೇಖೆ

ಸಂಗೀತ

ಪ್ರೇಮಲೀಲಾ ನಾಟಕಂ.

ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ

—:(-:-):—

ಈಶಸ್ತವನ.

|| ಪದ || ರಾಗ—ಕಮಾಚ್, ತಾಳ—ಅದಿ.

ದೇವಾ ಅಭವಾ ವಾಲಿಸೈ || ಪಲ್ಲ || ಅಮರವಿಢುತನೆ ವಿಮಲ ಚರಿ

ತನೆ ' ಅಮಿತ ಮಹಿಮಾ | ನಮಿಸುವೆವೈ || ಅ. ಪಲ್ಲ ||

ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾಲಕಾ | ದುಷ್ಟಸಂಹಾರಕಾ ||

ಶ್ರೇಷ್ಠನೆ ನಿನ್ನನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆವೈ ||೧||

|| ಪದ || ಬ್ಯಾಂಡ್‌ಚಾಲೀ.

ಗೌರೀರಮಣಾ | ಕರುಣಿಸು ಸುರ ಮುನಿ ನರಗಣ ವರವಂದಿತ

ಚರಣಾ | ದುರಿತ ಹರಣಾ || ಪ || ಮಾರಹರಾ ಭವಜಲನಿಧಿತರಣಾ |

ವರಪದಪಂಕಜಲೀನೋದ್ಧರಣಾ | ಕರುಣಾಭರಣಾ | ಉರಗಾ

ಭರಣಾ | ಕರಜೋಡಿಸಿ ನಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆ ಸುಗುಣಾ | ನಿರುತಂ

ಪೊರೆವುದು ವರಗಿರಿತಯನಾ | ಪುರಸಂಮರ್ದನಾ ||೧||

ನಟಿ:—ವಧೂವರರ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ,
ನಿಜವಾದಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರಸುಖವನ್ನೀಯುವ ಸತ್ಯಶ್ರೀ
ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಜಯಜಯಕಾರವಿರಲಿ! ಕಲ್ಯಾಣ ಕಲ್ಯಾಣ. (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

(ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ನಿಜ. ವಸಂತಸಮಯವಿರುವದರಿಂದ ವನ
ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಇದು ತಕ್ಕ ಕಾಲವು. ಹೋಗೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ಎಡಬಲದವರು:—ಸಖಿಯರೇ ಇದೇನು? ವನವಿಹಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾವ ನಡೆದದೆ?

ನಟಿ:—ಗೆಳತಿಯರೆ, ಈ ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಹಂಸ ರಾಜ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತರಲಿಕಾ ಪ್ರಮೋದಿನಿಯ ರೊಡನೆ, ಚಿತ್ರರಥವವದೊಳಗಿನ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ:—ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. (ಹೋಗುವರು)

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ—ಚಿತ್ರರಥವನವು:—

(ಮಹಾಶ್ವೇತಾ, ತರಲಿಕಾ, ಪ್ರಮೋದಿನಿಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಮಹಾ:—ಸಖಿಯರೇ, ನೋಡಿದಿರಾ! ಈ ವನವು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣುವದು. ಅಗೋ....

ಪ್ರಮೋದಿನಿ:—ಬೇಡ ಬೇಡ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟುಸಾರೆ ಹೇಳಬೇಕು?

ಮಹಾ:—ಅದೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?

ಪ್ರಮೋ:—ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೇನು? ಅಗೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದತ್ತ ನೋಡು, ಚಂದನಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಸರ್ಪವು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುನಿನಗೆ ಸುತ್ತುಹಾಕುವದೇ ನಿಶ್ಚಯ.

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಪ್ರಮೋದಿನಿ, ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚೆಯೆನ್ನಬೇಕೋ ಜಾಣೆಯೆನ್ನಬೇಕೋ?

ಪ್ರಮೋ:—ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡು ಹಾಗಾದರೆ! ಯಾರು

ಹುಚ್ಚರೆನ್ನುವದು ತಾನೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ!

ಮಹಾ:—ಆ ಬಡಪ್ರಾಣಿಯು ಘಮಘಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂದನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರುವದಾದರೂ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ?

ಇಬ್ಬರೂ:—ಚಂದನಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಶರೀರಸುವಾಸನೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವದರಿಂದ!

ಮಹಾ:—ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಆ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಸಿರುವ ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬರುವಾ! (ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರಲು)

ಪ್ರಮೋ:—ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, “ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯವರಿಗೆ ನೀವು ಹ್ಯಾಗೋ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಅನುರೂಪ ವರನು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆ”ಂದು ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ಮಹಾ:—ಅದನ್ನು ನೀನೇನು ಹೇಳುವಿ? ಸರಿ ದೂರತ್ತ! (ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಹತ್ತುವಳು)

ಪ್ರಮೋ:—ಗೆಳತೀ ತರಲಿಕೆ, ಅಗೋ ನೋಡು! ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈಗ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಉಪವರಳಾಗಿ ತೋರುವಳು. ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕು. ಇವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದವನೇ ಧನ್ಯನು.

ತರಲಿಕಾ:—ಇಂಥ ರೂಪವತಿಯ ವಿವಾಹವು ದೇವಲೋಕದ ಯಾವ ನೊಬ್ಬ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವು.

ಪ್ರಮೋ:—ಶ್ವೇತ ಕಮಲಗಳನ್ನು ನಿಕಾಸಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರು ಯೋಗ್ಯರಾಗುವರು?

ತರಲಿಕಾ:—ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ; ಲದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇವಳ ಲಗ್ನದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಹೊರಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಮೋ:—ಅದೇಕೆ?

ತರಲಿಕಾ:— ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇನು? ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಗ್ನವೂ, ತನ್ನ ಲಗ್ನವೂ ಒಂದೇ ದಿವಸ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಇವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದು.

ಪ್ರವೋ:—ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?

ತರಲಿಕಾ:—ನನಗೆ ತಾಯಿಯವರು ಹೇಳಿದರು.

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ನಿಮ್ಮ ನಿಷ್ಕೊಳಗೆ ಏನೇನೋ ಏಕಾಂ ತವು ನಡೆದಿರುವದಲ್ಲ! ಆ ಕಿವಿಮಾತುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವೇನು?

ಪ್ರವೋ:—ನಿನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ತೀರಿಲ್ಲವೇನು? ಅನುರೂಪವರನು ದೊರೆಯುವವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವೆಯಾ!

ಮಹಾ:—ಎಲ್ಲಾ ತೀರಿತು. ಇಗೋ ಬಂದೆ; (ಹತ್ತರ ಬಂದು) “ಕಾದಂಬರಿಯು ಮತ್ತು ತನ್ನ” ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ಕುಸು ಕುಸು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲ! ಅದೇನು?

ಪ್ರವೋ:—ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಗ್ನದ ಮುಹೂರ್ತವು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇವಳು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಳು. ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗಳೇಕೆ ನೆಟ್ಟಗಾದವು?

ಮಹಾ:—ಹಾಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನಂಬುವವಳಲ್ಲ. ಇರಲಿ ಅಗೋ ನೋಡು, ಆ ಲತಾ ಮಂಟಪವು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತ ಎರಡು ಗೀತಗಳನ್ನಾದರೂ ಅನ್ನುವಾ ನಡೆಯಿರಿ.

ಪ್ರವೋ:—ಗಿಳಿತೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಇಷ್ಟು ಅವಸರವೇತಕ್ಕೇ! ಲಗ್ನ ಪಾದಬಳಿಕ ಸತಿಪತಿಗಳೇರ್ವರೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಗೀತಗಳನ್ನು ಅಂ....

ಮಹಾ:—(ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ) ಇದೇನೋರೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮದು ಜೇಷ್ಠೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೋಗಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ನಾನು ಮಾತಾಡುವದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಈ ವನಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು

నోడెడువేను. (ఎందు హోగెగువళు)

ప్రవోదె:—ఓహో మహాశ్వేతే మహాశ్వేతే, తును తడె, ఓబ్బళే హోగెగదేడ; నాను హేళువ మాతన్నాదరూ కేళు. ఈ వనదల్లి కామదేవన సంజారవిరువదెందు హేళుత్తారె. రతి యెందు తిళిదు అవను నిన్నన్న ఎత్తికొండు హోదరె నావేను బిడిసికొళ్ళలిక్కే బరువవరల్ల!

తరలికా:—అవ్వయ్య నిశ్చయవాగి హోదళు. అవళన్ను మడుకికొండు హోగెగలిక్కే బేళు. ఇల్లదిద్దరె తాయయవర కడయింద సిట్టుమాడిసికొళ్ళబేళాదిత.

ప్రవోదె:—హాదు హాదు! హాగాదరె నిను ఇత్తలిమాగ్గ వాగి నడె; నాను అత్త కేతకివనదొళగింద హాయ్దుబరుత్తేనే.

తరలికా:—బేగ నడె; తాయయవర న్నానవు తిరుత్తబందిర బుదు. (ఇబ్బరూ హోగెగువరు)

మహాశ్వేత:—(ముందే బందు) ప్రవోదినియ రెక్కతనవా దరూ ఎప్ప! కాదంబరియ లగ్నముహూతావు నిశ్చయవాగిదె యంతె; మత్తు ఈ వనదల్లి కామదేవను సంజరిసుత్తిరువనంతె; ఈ పరి సుళ్ళుమాతనాడువవళన్ను నాను ఎల్లియూ కండిల్ల. ఆగలి అవరు అత్త నన్నన్న మడుకుత్త తిరుగాడలి, ఇత్త నానొబ్బళే ఈ వనసౌందయవన్ను నోడెడువేను; (తిరుగుత్త తిరుగుత్త మధ్యదల్లియే వాసనేగేదుకొండు ఆనందదింద) అహ్!

||పద|| రాగ — జుంజుట. తాళ — ధాప.

గంధవిదెల్లియదిహుదో సంతోష గంధవిదెల్లియదిహుదో

||ప|| కుందవుప్పంగళ సందోహదందుంటాగిహ | గంధాశయ

విందెల్లవదొందాగి తాం బందిపుదో ||౧|| సుందర భ్రమ

ರವಾ ಪುಷ್ಪಂಗಳ ಶೋಧಿಸಲು | ಒಂದೇ ಮನದಿಂದೋಡುತ್ತ
ಲಾನಂದದಿಂದಸಾಗಿರ್ಪುದು||೨||ಅಲ್ಲವು ಭೂಲೋಕದ ಸದ್ಗಂಧವಿಲ್ಲ
ವು| ಸ್ಥಲಿತಮಾಗಿರುತಿಹ ಸುರಲೋಕದಿಂದ ಬರುತಿರ್ಪುದೋ ||೩||

ಅಹಹ! ಈ ಸುವಾಸನೆಯು ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರ
ಬಹುದು. ಹಾ! ಈ ಭ್ರಮರವು ಆ ಪುಷ್ಪಶೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಹೊರ
ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿಹೋದರೆ ತಾನೇ
ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. (ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಿದರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ
ಸರಿದು) ಅವ್ವಯ್ಯ! ಯಾರಿವರು ಈ ವನದಲ್ಲಿ? ಇಲ್ಲಿ ಕಾಮದೇವನು
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮೋದಿನಿಯು ಈ ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿ
ದ್ದಳು. ಅವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೇನು? (ನೋಡಿ) ನಿಶ್ಚಯ, ಈತನೇ
ಕಾಮದೇವನು. ಅಹಹ! ಎಂಥ ದಿವ್ಯರೂಪವಿದು! ಕಾಮದೇವನಷ್ಟು
ಸುಂದರ ಪುರುಷರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ;
ಅದಾದರೂ ನಿಜವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ತ್ರಿನೇತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು
ತನ್ನ ಉರಿಗಣ್ಣಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಹೇಳು
ತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಂಶಯಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ
ಇವನು ಯಾರಿರಬಹುದು?(ಯೋಚಿಸಿ)ಅವನ ಮಿತ್ರ ವಸಂತನು ಎರಹ
ತಾಪದಿಂದ ಹೀಗೆ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬಹು
ದೇನು? ಹಾ! ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬಂದನು. (ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಬಳ್ಳಿ
ಯಮರೆಗೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಳು; ಪುಂಡರೀಕನು ಹೊರಗೆ ಬರುವನು)

ಪುಂಡರೀಕ:—ಇಂದು ಚತುರ್ದಶಿಯಿರುವದರಿಂದ ಕೈಲಾಸ
ನಾಥನ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಮಿತ್ರನ ಸಂಗಡ ನಂದನವನದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು
ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ:—

||ಪದ||ರಾಗ—ಅಸಾವೇರಿ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ನಂದನವನದೇವಿಯು ತಾನಂದದಿಂದಾದರಿಸಿದಳೆನೆಗೆ || ಪಲ್ಲ ||

ಕೋಮಲಹಸ್ತದಿಂದ ಕರ್ಣದೊಳಿರಿಸಲೆ || ಪ್ರೇಮದೆ ನವಮಂಜರಿ
ಯಂ ನೀಡಿದಳೆ || ೧ || ಪರಿಚಯಮಿಲ್ಲದಲೀಪರಿ ಮುದಿಸಲೆ ||
ಮರಳಿದೆ ಲಜ್ಜಿತನಾಗುತ್ತೆ ಭರದಿಂದ || ೨ ||

ಮಿತ್ರ ಕಪಿಂಜಲನು ಈ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನು ನಂದನದೇವಿ
ಯಿಂದ ದೊರಕಿಸಿ, ನಾನು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಅತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ
ಕರ್ಣದಲ್ಲಿರಿಸಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಒಂದು
ತರದ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಉತ್ಸುಕತೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಹತ್ತಿದೆ. ಇದರ
ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? (ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿ) ಇರಲಿ, ಈ ತರದ ರಮ್ಯ
ವಾದ ವನವನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರ
ನಾದರೂ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಕೆಲಸ
ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಈ ವನಶೋಭೆಯನ್ನು ಮನದಣಿಯೆ ನೋಡುವೆನು.
(ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತುವನು)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:— ಛೇ ಛೇ ಇವನು ಮನ್ಮಥನೂ ಅಲ್ಲ, ವಸಂತನೂ
ಅಲ್ಲ; ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಲಜ್ಜಿಸತಕ್ಕಂಥ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಪುತ್ರ
ನೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅಹಹ! ಎಂಥ ದಿವ್ಯರೂಪವಿದು. ದೇವಾ,
ಈ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರನಿಗೆ ಈ ವನವಾಸದ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸೇರು
ತ್ತಿರಬಹುದು? (ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ಪುಂಡರೀಕ:—ಅಹಹ! ಆನಂದ ಆನಂದ! ಪರಮಾನಂದ ಎಲ್ಲಿ
ನೋಡಿದರೂ ಆನಂದವೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವದಲ್ಲ!!

|| ಪದ || ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ಮತ್ತಮಧುಪಗಳವು ವನದೆ ಚರಿಸುತ್ತಿರ್ಪವು || ಪ || ಅತ್ತಲವುಗಳಿಂ
ಚರವದು ಕೇಳಬರುವದು || ೧ || ರಾಜಹಂಸಗಳವು ತ್ವರದೆಯೋಡು
ತಿರ್ಪವು || ಮಾಜದಂತೆ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಗಾನಮಾಳ್ವವು || ೨ || ಸೊಕ್ಕಿ
ಬೆಳೆದ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ಹಸರುಮುರಿವವು || ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆಲ್ಲ ಶೋಭೆ

ಯುಂಟುಮಾಳ್ವವು ||೩|| ತಕ್ಕ ಮಂದಮಾರುತನವಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವನು |
 ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸುಖವನೀವನು ||೪|| ಮದನಸದನ
 ವಿಹುದಿದೆಂದು ನಿಜದಿತಿಳಿಯುವೆ || ಮುದದೆಯವನು ರತಿಯುಸಹಿತ
 ವಾಸಗೊಂಡಿಹಂ ||೫|| ತರುಣಜನರ ಮನವದಿಲ್ಲಿ ತಾಳಲಾರದು ||
 ಸರಸವಾದ ಶಾಂತಮುನಿಯ ವೃತ್ತಿನಲ್ಲದು ||೬||

ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನ ನಂದನವನದ ಉಪಹಾಸಮಾಡುವದ
 ಕ್ಯಾಗಿ, ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನು ಈ ವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿರುವ
 ನೆಂಬದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ—

||ಸಾಕಿ||

ಮಧುಮಾಸವು ತಾಂ ಮೂರ್ತಿಸಿದರೊಳಗೆ ನಿಜಮಿದು ಸಂಶಯ
 ಮಿಲ್ಲಂ || ಮದನಶರಂಗಗಳ ಜನಿಸುತಲಿವೆ ತಾವಂದದೆ ತಪ್ಪದಲೆಲ್ಲಂ ||
 ವಿದಿಸಿದೆಯೆನಗಿಂತು || ಹೃದಯಕೆ ಶರನೆಚ್ಚಂ ಕಂತು ||೧||

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:— ಪರಮತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ
 ನಾನು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ. (ಮುಖವನ್ನು ತಿರು
 ಗಿಸಿ) ಅವ್ಯಯ್ಯ! ಇದೇನೇ ಈ ಕಡೆಗೂ ಕಾಣಿಸುವನು! ಒಂದಾವೃತ್ತಿ
 ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಮೇಲೆ ಕೇವಲ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿರು
 ಗಿಸಿದರೆ ಆಗುವದೇನು? ಇತ್ತಲೀಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ
 ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತಿರುವನು. ಆಗಲಿ ಇವನು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ
 ಬಳಿಕ ನಾನು ಹೋಗುವದುಚಿತವು.

ಪುಂಡರೀಕ:— ಪರಸ್ಪರ ಈರ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದತಕ್ಕ
 ವೃಕ್ಷ, ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛಂದವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ
 ಮಾಡತಕ್ಕ ಈ ಲತೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಬಿಹಾಗ. ರಾಳ—ಆದಿ.

ವಿಹರಿಸವೀ ತರುಲತೆಗಳು ತಾವಾ ಯುವತಿ-ಯುವಕರೆಂದೆನಿಸುತೆ
 ವನದೊಳಗೆ ||ಪಲ್ಲ||

ತರುನಿಜಕೋಮಲ ಶಾಖಾಕರದಿಂ |

ಸುರುಚಿರ ಪುಷ್ಟಿತ ಲತೆಗತಿಭರದಿಂ ||

ಸರಸದಿಯಾಲಿಂಗನಗುಡುತಂ |

ಚಿರಸುಖವನುಭವಿಸುವದೈ ಸತತಂ ||೧|| ಹೀಗೆಭಾಷವಾಗುವದು. ಈ ವೃಕ್ಷ ವೊಂದೇಯಾಕೆ? ಈ ವನದೊಳಗಿನ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಮಿನಿಯರ ಸಂಗಡ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ! ಪ್ರಿಯವೃಕ್ಷವೇ ಇಂದಿಗೆ ನೀನೇ ಧನ್ಯ! (ನೋಡುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

ಮಹಾ:—ಈ ವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯುಮಾತ್ರ ಚಂಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮನಸ್ಸು ಸಹ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಇವನ ಸಂಗಡ ಎನೋದಪರ ಭಾಷಣಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವದು. ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರವೋದಿನಿಯು ಹೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಕಾಮದೇವನ ಜೇಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬಹುದೇನು?

ಪುಂಡ:—ಅಹಹ! ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವಿದು? ಈ ಆಮ್ರವೃಕ್ಷವು ತನ್ನ ಶಾಖಾಕರಗಳಿಂದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಲತೆಗೆ ಬಾ, ಬಾ, ಎಂದು ಅತ್ಯಾಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಲತೆಯು ಆಲಿಂಗನಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವದಲ್ಲ? ನಿಜ; ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೂ, ಅಪರಿಚಿತ ಪುರುಷನೊಡನೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ರಮಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. (ಯೋಚಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ! ಹಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ:—

||ಪದ|| (ಕಿತಿಕೋಮಲತನುತನುಲತಿಕಾ ಎಂಬಂತೆ)

ಅತಿಯೋಚಿಸುತಿರುತಿಹದೀ ಮಾಧವೀಲತೆ ||ಪಲ್ಲ||

ಆತುರವನು ಮಾಡದಲೆ ಮೌನದಿಂದಿತಾ ||ಅ.ಪ||

ಸನ್ನಿಧವಾಗಿರುತಿರುವ | ಉನ್ನತ ವೃಕ್ಷಂಗಳೊಳು ||

ಜೆನ್ನಿಗಮಾದುದನರಿಸಿ | ವರಿಸಲಿಂತುತಾ ||೧||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದರ ಮನಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನಿಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಸಖೀಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಒಳ್ಳೇದು, ಈ ಲತೆಯು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವೆನು.

ಮಹಾ:—ಹಾ! ಕುಸುಮಾಯುಧಾ ಮನ್ಮಥಾ! ಇದೇ ನಿನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥವೇನು?

||ಪದ|| (“ಪನಿಯಭರನಾಮೈತೋ” ಎಂಬಂತೆ

ಮುನಿಸುತನಿಗೆ ಸಲೆ ಭ್ರಾಂತಳಾದೆ ನಾನು ||ಪ||

ಅನುಪಮ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನೆಯ |

ಘನ ನಯನದೊಳಿರಿಸಿ ನಾಂ ||೧|| ಭ್ರಾಂತ—

ನುಡಿಯಲು ಮುನಿಯೊಳ ಹಾತೊರೆವುದು ಮನ |

ತಡೆಯದು ತನುಮದನಾ ||೨|| ಭ್ರಾಂತ—

ಪುಂಡ:— ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಯು ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನೇ ವರಿಸ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನುಮಾವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು? (ತುಸು ಯೋಚಿಸಿ) ಹಾ! ತಿಳಿಯತು ಅದು ತನ್ನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಓರ್ವ ಸಖಿಯು ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು. (ನಕ್ಕು) ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸು ವಿಶೇಷ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜ, ಈಗ ನಾನು ಸಖೀಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಇವೆರಡುಗಳ ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು. (ಹತ್ತರಹೋಗಿ) ಎಲಾ ಮುಗ್ಧಿ! ಪ್ರಿಯಲತೆ! ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಲಜ್ಜೆ ಪಡುವೆ? ಇತ್ತನೋಡು ನಿನಗೆ ಆಲಿಂಗನಕೊಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ಆಮ್ರ ವೃಕ್ಷವು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಸರಿಸಿದೆ; ಬಾ ಅದರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ

ಗೊಳಿಸು. (ಲತೆಯು ಒಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿದುನಿಲ್ಲುವಳು. ಪುಂಡರೀಕನು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಮಹಾ:—ಅಹಾ! ನಾನು ಏನು ಕೇಳಿದೆನು? ಕಲ್ಪಲತೆಯ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿರುವೆನೋ, ಅಥವಾ ಇವನು ಕುಮಾರರೂಪ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಿರುವನೋ? ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಮಹಾಸುಂದರನು, ಪರಮತೇಜಸ್ವಿಯು, ಮೇಲಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಆಲಿಂಗನ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ತಡಮಾಡಬೇಕು? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ. ಇವನು ಯಾರು, ಎಲ್ಲಿಯವನು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಆತುರಪಡುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಶುಭ್ರವಾದ ಮುಕ್ತಾಫಲದಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಈ ಸುಂದರಿಯು ಯಾರಿರಬಹುದು? ಹಾಗೂ ಇವಳು ಈ ಲತೆಯೊಳಗಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೇಗೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದಳು? ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಲತೆಯು ನನ್ನ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಾಪವಿಮೋಚನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರಬಹುದೇನು! ಛೇ ಛೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ? ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಧವೀಲತೆಯು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ:—

||ಪದ||ರಾಗ—ಭೈರವಿ, ತಾಳ—ರೂಪ,

ಆರಿವಳೇಸುದತಿಮಣಿಯುದೆದರಿಂದಳು||ಪ||ಸಾರಸಾಕ್ಷಿಯು||ಅ.ಪ||
ವನದದೇವಿನಿಂದಿಹಳೋ| ಜನರಮನವತೋಷಿಸಲು||
ಘನವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿಯುತಾಂ| ಜನಿಸಿಮುದದೆಬಂದಿಹಳೋ||೧||
ಕುಂದಕುಸುಮಚಯವದೆಲ್ಲ| ಒಂದುಗೂಡಿನೆಲೆಸಹುದೋ||
ಇಂದುಕಿರಣವೃಂದವೆಲ್ಲ| ಚಂದದಿನಿತುತೋರು ವದೋ||೨||

ತರುಣಜನರಮನವಮುರಿಪ|ಹರಿಯಸುತನಮಾಯಿದೋ||

ನರರಮನವವೆಳೆಯಲೆಂದು|ಭರದೆಂದಿಂದುತ್ತಿಯಿದೋ||೩||

ಇರಲಿ, ಇವಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಈಕೆಯು ಯಾರಿರುವಳೆಂಬದು ತಾನೇತಿಯುತ್ತದೆ. (ಯೋಚಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ! ಈ ಪರಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ನಾನಾ ದರೂ ಯಾತಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಿಸದೇಕು? ಯಾರಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ವಿಷ ಯಾಸಕ್ತಜನರಂತೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವದು ನಮ್ಮಂಥ ವಿರಕ್ತರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಇವಳ ಸಂಗಡಮಾತಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಲಾಭವಾದರೂ ಏನು? ಇರಲಿ, ಮಿತ್ರಕಪಿಂಜಲನು ಬರುವವರೆಗೆ, ನಾನು ಈ ಆಮ್ರವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವದುಚಿತವು.

(“ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವನು.)

ಮಹಾ:—(ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು) ಹಾ! ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕುಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತನಲ್ಲ! ಹೇ, ಕಪಟಿಯಾದ ಮನ್ಮಥನೇ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿ ನೆಲಿಸಿ ನನ್ನಿಂದ ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡಿಸುವೆಯಲ್ಲ?

||ಪದ||ರಾಗ—ಪಿಲು, ತಾಳ—ಆದಿ.

ವಿನೂತವರಸುಶಾಂತವಿರತನಿವಂ||ಪ||

ಮುನಿಸುಕುಮಾರಾಮದನಾಕಾರಾ||ಅ. ಪ||

ಮನವಿರಿಸಲುನಾನಿವನೊಳುಮುದದಿಂ ||

ಇನಿಸುಮದುಸುನೀತಿಯೆನಿಸದು ಹಾ! ||೧||

ಮನ್ಮನದಿಚ್ಛೆಯಂ ತಿಳಿಯುತಲೆನೆಗೆ ||

ಸನ್ಮದದಿಸುಹಾಸ್ಯಮಾಳ್ವನೊ ತಾಂ ||೨||

ಈ ಮಾಹಾತಪಸ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಮನವಿರಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ;

ವಸ್ತು ನೋಡಿ, ಪುನಃ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ.
ಯಾಕೆಂದರೆ:—

||ಪದ|| (“ದಾಶಮಲಾಲಾಪ” ಎಂಬಂತೆ)

ಪಾವನನೀತರುಣಾಭಿರಾಮಂ ಸುಪ್ರೇಮಂ ||ಪ|| ಭಾವಜವಂದಿತಂ
ಶಾಂತಸುಷ್ಪಭಾವಂ | ನವಯುವತಿಗೆ ಸುಖವನೀವವೀರಂ | ಪ್ರವೀ
ರಂ ಸುಧೀರಂ ||ಅ.ಪ|| ಅಮಮ ಮನವಭ್ರಾಂತಗೊಳಿಸ | ಸುಮ
ನೋಹರ ರೂಪ ಭರಿತಂ | ಕಮಲವದನಂ ಕೋಮಲಾಂಗಂ |
ರಾಮಾಭಿರಾಮಂ ||೧||

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಒಮ್ಮೆಲೇ) ಶಿವಶಿವ! ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ! ಶಾಂತಂ
ಪಾಪಂ! ನಾನು ಯಾರು? ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು? ಯಾವ ಕಡೆಗೆ
ನಡೆದಿರುವೆನು? ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೋಡಿದರೆ:—

||ಸಾಕಿ||

ಸ್ತ್ರೀದರ್ಶನದಿಂದ ಕಾಮುಕರಿಹಡೊಳೆ ಲೋಭಿತರಪ್ಪವೊಲಿದೆ |
ಇದರಿಂದ ನಾನತಿನೋಹಿತನಾದೆಂ ಯುವತಿಯು ದರ್ಶನದಿಂದ ||
ಮದನತರಗಳಿಂದಂ || ಆದೆನು ನಾನತಿ ಸಲಿಮಂದಂ ||೧||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾನೇ ಬುದ್ಧಿಹೇಳುವದುಚಿತವು.
ಎಲೆ ಮನವೇ ತಿರುಗು-ತಿರುಗು, ಇದು ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ ಹಿಂತಿರುಗು.
(ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ‘ಶಿವೋಹಂಶಿವೋಹಂಶಿವೇಕೇವಲೋಹಂ’ ಹೀಗೆ ತ್ರಿವಾರ
ಘೋಷಮಾಡಿ) ನಿಜ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದೆನು. ಕಣ್ಣು
ಗಳಂತೆ ಕಿವಿಗಳೂ ಅಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದ್ದರೆ ತೀರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು; ಪುನಃ
ಈ ಸುಂದರಿಯ ನೆನಪು ಸಹ ತೆಗೆಯದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿ
ದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಇವಳ ಕೂಡ ಭಾಷಣಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿದ ಹೊರತು
ಇವುಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು? (ಯೋಚಿಸಿ)
ಛೇಛೇ ದೇಡ ದೇಡ ಈ ತರದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ದೇಡ. ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದ

ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮಾತಾಡಿದರೆಷ್ಟಾಗಬೇಡ. ಕೇವಲ ಕಾಮುಕರಂತೆ ಕಾಮ ದೇವನ ಕಿಂಕರನಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇಡ.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅವ್ಯಯ್ಯ ಇದೇನೆ? ಒಮ್ಮೆ ಶಾಂತ ವೃತ್ತಿಯು, ಒಮ್ಮೆ ಕೋಪೋದ್ರೇಕಮುದ್ರೆಯು; ಇದೇನೋ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದು ಯೋಗ್ಯವು. (ಹತ್ತರಹೋಗಿ) ಮುನಿಗಳೇ ವಂದಿ ಸುವೆನು. (ಶರಗು ಸಾವರಿಸುವಳು)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಆನಂದದಿಂದ) ಅಭೀಷ್ಟಮಸ್ತು! ಅಭೀಷ್ಟ ಮಸ್ತು! (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ! ಆನಂದ ಆನಂದ ಅತ್ಯಾನಂದ! ಇವಳ ಸೆರಗಿನ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಅಂಗಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇವಳ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಬಹುದು? ಅಹಹ! ಭಾಷಣವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಮಂಜುಳ! “ಮುನಿಗಳೇ ವಂದಿಸುವೆನು” ಈ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಮಧುರ! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಂದರೀ ಇಷ್ಟು ದೂರವೇಕೆ? ಹತ್ತರ ಬಾ ಮತ್ತೇ ನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಮಾತನಾಡು. (ಎಂದು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವನು)

ಮಹಾ:— (ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವಳು)

ಪುಂಡರೀಕ:— ||ಕಂದ||

ತರುಣಿಯೆ ಹಿಂದಕೆ ಸರಿವರೆ |

ಭರದಿಂದಾಡಿರದೆ ಬಂದು ಮೃದುಭಾಷಣವಂ ||

ತೊರೆನೀಂ ಭಯಸಂಶಯಗಳ |

ಕರುಣವತೋರೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಮಲಗಾತ್ರ ||೧||

(ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಲೇ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಹೋಗುವನು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಮಿತ್ರ)

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಪುಂಡರೀಕಾ ಪುಂಡರೀಕಾ (ಎಂದು ಕೂಗುವನು)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಬೆದರಿ) ಹಾ! ಘಾತ ವಾಯಿತು, ಈ ವರೆಗೂ ನನ್ನಿಂದಾದ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಿತ್ರ ಕಪಿಂಜಲನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ನೋಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ವೃಕ್ಷದ ಮರೆಗೆ ಅಡಗಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು. ಮುಂದೆ ಆದದ್ದಾಗಲಿ. ಸುಂದರೀ ಇಗೋ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ಬಂ..... (ಓಡುವನು)

ಕಪಿಂಜಲ;—ಪುಂಡರೀಕಾ ಪುಂಡರೀಕಾ; ಓ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು? (ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಹೇ ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ತರುಣ ಮುನಿ ಪುತ್ರನನ್ನೇನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆಯಾ?

ಮಹಾ;—ಹೌದು ಮಹನ್ ನೋಡಿದೆನು. ಆ ಪುಣ್ಯವಂತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದೆನು. ಇದೇ ಈಗ ತುಸುಹೊತ್ತಿನ ಕೆಳಗೆ ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋದನು; ಇಗೋ ನೋಡಿರಿ ಅವನ ಕಮಂಡಲು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಹರಹರ! ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು; ಅವ ಸರದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಆ ಕಮಂಡಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಭಗವನ್ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು; ಅದನ್ನಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು

ಕಪಿಂಜಲ:—ತಾಯಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಕೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾ:—ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಯಾರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಿರೋ ಅವರು ಯಾರು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಕೇಳು ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾದಂಥ, ತ್ರಿಭುವನ ವಿಖ್ಯಾತ

ನಾದಂಥ, ಸಕಲವಂದ್ಯನಾದಂಥ ಶ್ವೇತಕೇತು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಇರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಒಂದು ದಿವಸ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂದಾಕಿನೀ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲು, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕೆಲಸವು ನಡೆಯಿತು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಮಹನ್ ಅದನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಕಮಲದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕುಳಿ ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ವೋಹವುತ್ತನ್ನವಾಗಿ, ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಗಮ ಸುಖವು ದೊರೆಯಿತು; ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಗರ್ಭಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವು ಜನಿಸಿತು, ಆಗ ಅವಳು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು, ಅವನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಜೋಪಾನಮಾಡಿದನು. ಬಿಳಿ ಕಮಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ ಗರ್ಭಧಾರಣವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅವನೇ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಈ ಪುಂಡರೀಕನು. ಇವನು ಸಕಲವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನೂ, ಸಕಲ ಕಲಾಕೋವಿದನೂ ಇರುವನು. ಇವನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರವಿಷ್ಟೇವರಿ.

ಪುಂಡ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎನ್ನೂ ಸಂಶಯಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಇವಳ ಸಂಗಡ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವತರದ ಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಹಾ:—ಮುನಿಗಳೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ತಾವು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು.

ಕಪಿಂ:—ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಕೇಳಬಹುದೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವೆನಲ್ಲವೆ?

ಮಹಾ:—ಭಗವನ್ ಅವನ ಕರ್ಣಾರ್ಧರಣವಾಗಿದ್ದ ಮಧುರ

ವಾಸನೆಯ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯು ಯಾವ ವೃಕ್ಷದೊಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಪುಂಡ:—(ನಕ್ಕು ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನನಗೆ ಆವರಿಸಿರುವ ಮನ್ಮಥನೆಂಬ ಭೂತವು ಇವಳಿಗೂ ಆವರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ!

ಕಪಿ:—ಹೇ ಭಗಿನಿ, ನೀನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಹಳ ಇಚ್ಛಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಕೇಳು:—

|| ಸಾಕಿ. ||

ಸುರತರುವಿನ ಸುಮಮಂಜರಿಯದು ಕೇಳು ನಂದನ ದೇವಿಯು ಮುಟ್ಟಲ್ || ಪರಮಾದರದಿಂ ಕರ್ಣದೊಳಿರಿಸಲ್ಪವಗತಿ ಭರದಿಂ ಕೊಟ್ಟಳು || ಸರಸವ ಬೆಳೆಸುತ್ತೆ || ಇರುವದು ಕರ್ಣದೊಳು ಮಿರೆಯುತ್ತೆ | ||

ಮಹಾ:—ಅಹಹ! ಅಂತೇ ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸುವಾಸನೆಯಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪುಂಡ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನಾನು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವೇಳೆಯು! (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಹೇ ಸುಂದರೀ, ಈ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ಇಗೋ ತೆಗೆದುಕೋ ನಿನ್ನ ಕರ್ಣದಲ್ಲಿರಿಸುವೆನು!! (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವದು; ಅದನ್ನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಕಪಿ:—(ತನ್ನೊಳಗೆ) ಹಾ! ಅಶ್ಚರ್ಯ! ಅಶ್ಚರ್ಯ! ಕಾಮಾತುರನಂತೆ ಇವನ ಮನಸ್ಸು ಜಂಜಲವಾಗಿರುವದು. ತನ್ನ ಕಯ್ಯೊಳಗಿನ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಇವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಇಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ಅವಳು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಯೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅನುರಕ್ತಭಾವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವದು, ಇದರೊ

ಈಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ತರಲಿಕೆ:—(ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ) ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ,
(ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುವಳು.)

ಮಹಾ:—(ಬೆದರಿ)ಅವ್ವಯ್ಯ! ತರಲಿಕೆ ಬರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ತರಲಿಕೆ:—(ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನನದಲ್ಲ
ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಬೇಸತ್ತು, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟೋದಸರೋವರದ
ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. “ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ
ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ?” ಎಂದು ತಾಮಿಯವರು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು.
ಈಗಾದರೂ ಬೇಗ ನಡೆ, ಅವರು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿ
ತಿರುವರು.

ಮಹಾ:—ನಿಜವೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆ ಹೋಗುವಾ. (ತನ್ನಲ್ಲಿ)

||ಪದ||ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಧರಿಸುವೆನಿದನಾಂ ಕೊರಳೊಳ್ ಸಂತೋಷದಿಂ ||ಪ|| ಪರತರವೆನಿ

ಸಿಹಸ್ಥಿತಿಕಾಕ್ಷ ಮಾಲೆಯ ಧರಿಪೆಂ ಸಂತೋಷದಿಂ ||ಅ. ಪ.||

ಕಾಮಸಮಸುಕೋಮಲಾಂಗನೆನ್ನೊಳಿಂದು ಮನವನಿರಿಸಿ ||

ಪ್ರೇಮವ ತೋರಲ್ಪಿತ್ತಿಹ ||೧|| ಮಾಲೆಯ—

ಪ್ರೇಮದ ಗುರುತೆಂದು ಈ ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ
ತಿಳಿಯದಂತೆ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಿದನು. ಆದ್ದ
ರಿಂದ ತಡಮಾಡದೆ ಇದನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಹಾಕಿ
ಕೊಂಡು) ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ ಬೇಗನಡೆ ಹೋಗುವಾ. (ಹೋಗುವರು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ! ಇವಳು ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣ
ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು! ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ? [ಪ್ರಕಾಶ
ವಾಗಿ] ಹೇ ಶುಭಾಂಗಿ, [ಎಂದು ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಹೊರಡಹತ್ತುವನು.]

ಕಪಿಂಜಲ:—ಹಾ ಪುಂಡರೀಕಾ (ಅಡ್ಡ ಬಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)

ಎಲ್ಲಿದೆ ನಿನ್ನ ಮೈರಾಗ್ಯತೀಲತೆಯು! ವಿಷಯದ್ವೇಷ್ಠೆಯೂ, ಮನೋನಿಗ್ರಹಿಯೂ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ನೀನು ಇಂಥಾ ನಿಂದಾಸ್ಪದವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆಯಾ? ವಾಃ ನೆಟ್ಟಗೆದೆ.

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಛೇ, ಛೇ, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಗತಿಯು ಇವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು; ನನ್ನಿಂದ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಘಟಿಸಿತು; ಈಗ ಇವನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಒಳ್ಳೇದು, (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲದೊಂದು ವಿಶ್ವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದೂಷಿಸಬೇಡ. ಈಗ ನನ್ನಿಂದಾದ ಪ್ರಮಾದವಾದರೂ ಏನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೋ? ಎಲೈ ಕಾಮಾಂಧಾ, ಆ ನೀಚಸ್ತ್ರೀಯು ನಿನ್ನ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನು ಒಯ್ದರೂ ಅದರ ಸಂಪೆಯೇ ನಿನಗಿಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕೇನೆನ್ನಬೇಕು? ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಹ ಎಳೆದೊಯ್ಯಲು ದ್ಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವಳು. ಅದನ್ನಾದರೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಏ ನನ್ನ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನೇ? ಅವಳು ಒಯ್ದಳೇ? (ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಟ್ಟಾದಂತ ತೋರಿಸಿ) ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಹ್ಯಾಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ (ಅವಳು ಹೋದದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಸುಂದರೀ, ಈ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಚುಂಬನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನನ್ನ ಅಧರವು ಸ್ಫುರಣೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಧರವು ಈಗ ಸಿಟ್ಟಿನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೇದು! ನೀನು ಚತುರೆಯಾದರೆ ನಿಜವಾದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು! ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನು ತರುವ ನೆವದಿಂದ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು, ಅಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರೆ ಅವಳ ದರ್ಶನವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು! (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು.)

ಕಪಿಂಜಲ:—ಹಾ! ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿ?

ಪುಂಡರೀಕ:—ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗು.

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನಿರುಪಾಯವು!(ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೇ ಉನ್ನತೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುವೆಯಾ! ತಾಳು ತಾಳು, ಅದನ್ನು ತಂದುಕೊಡದೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇಡುವೆಯೋ ಇಡು. ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮ ನೋಡಿಕೋ, ಶಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧವಾದಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಜೋಕೆ.

ತರಲಿಕಾ:—(ಗಾಬರಿಯಾಗಿ) ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಮಾಲೆಯು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಹೋಗು ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿಕೊಂಡು ಬಾ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಬಹುದು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅವನ ಪೂರ್ವದ ಕೃತಿಯಮೇಲಿಂದ ಈ ಸಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರೆನು. ತನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯ ಒದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಈ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೋಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಇಗೋ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾಲೆಯನ್ನು; ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ ನನ್ನ ಅಪಗಾಧವನ್ನು. (ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವಳು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಪ್ರಿಯೆ, ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮೆಬೇಡ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ! (ಮಿತ್ರನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, ಸ್ತ್ರೀಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸಿಯೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ! ನೋಡಿದೆಯಾ? ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯನ್ನು

ಕಡ್ಡಿಯ ವಳೂ ತಾನೇ, ಈಗ ಪುನಃ ಕ್ಷಮೆಬೇಡುವವಳೂ ತಾನೇ, ವಾಃ ಮಾಯಾವಿ, ಆಗಲಿ ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಮಿತ್ರಾ ಇಗೋ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯು.

ಕಪಿಂಜಲ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಹಾ! ಇವನು ಕೇವಲ ಕಾಮಾಂಧನಾಗಿರುವನು. (ನೋಡಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನು? ಇದು ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯೇನು? ಛೇ ನೀಚಾ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲವೇನು ಬುದ್ಧಿಯು ಭ್ರಂಶವಾದುದೇನು ||ಪ||

ಹುಚ್ಚನಾದೆನೀಂ ಸುಮಶರಕಿಂಕರನಾದೆ ಭರದೊಳೇನು ||೧||

ಅಂಧನಲ್ಲ ನಾನು ಮೂಢನೆ ದೃಷ್ಟಿಯದೆಲ್ಲಿದು ||

ಸುಂದರ ಸ್ಫಟಿಕದ ಮಾಲೆಯಿದಲ್ಲವು ಮುತ್ತಿನಸರವಿದು ||೨||

ಅಂಧನಾದೆ ನೀಚಾ ಎಷಯದೆ ಮಾಡುವದಿನ್ನೇನು ||

ಮಂದಮತಿಯುನೀಂ ಸಲ್ಲದು ವಿರತಿಯತೊರೆದು ಪೋಗು ನೀನು||೩||

ಪುಂಡರೀಕ:—(ನೋಡಿ ಒಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ! ನಿಜ. ಇದು ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯಲ್ಲ; ಮುತ್ತಿನ ಸರವು. ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನಂತೂ ಹರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು! ಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ, ಈ ತರದಿಂದ ಮೋಸಮಾಡಿ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಯ್ಯತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ! [ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ] ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾ-ನಾನು ಅವ-ಅವಳ-

ಕಪಿಂಜಲ:—ಛೇ ದುಷ್ಟಾ, ಮಾತಾಡಬೇಡ, ಸರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತುಸು ಹೊತ್ತು ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಮಿತ್ರ ಕಪಿಂಜಲನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೋದನು. ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಭೀತಿಯ ಮೂಲಕ ಧೈರ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅಪರಾಧವು ನನ್ನಿಂದ ಘಟಿಸಿರುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಏನು

ಮಾಡಲಿ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಾಸಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಆಕಾಭರಿತವಾದ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅವಳ ಲಾವಣ್ಯರಸಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನು ಹಾಕಿದಳೆಂಬದು ಸಹ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೋಷವೋ, ಅಥವಾ ಅವಳ ರೂಪಾತಿಶಯದ ದೋಷವೋ? ಅವಳೇ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನಿಂದ ಮಿತ್ರನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು! ಇರಲಿ, ಅವಳು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನೇಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು! ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿದಂತೆ ಅವಳಾದರೂ ನನಗೆ ಮೋಹಿಸಿರುವಳೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದೇನು? (ಯೋಚಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ,

||ಕಂದ|| ವನವಾಸಿಯೆನಾನುರೆ ರಸಿ- |

ಕನುಮಲ್ಲು ಫಲಾಸಿಯೆನಿಸುತಿರುತ್ತಿದುಂ ಮೇಣ್ ||

ಮನಸಿಜಸತಿಭಿಕಾಮಿಪ- |

ಳಿನಲರಿದೆನಿಸದಲೆ ಮಹಿಯೊಳಪುಡೆನಿಜದಿಂ || ೧ ||

ಒಳ್ಳೆದು ಹೀಗಿದ್ದರೆ—

||ಪದ|| (“ಪೂರಿಸು ಮನದಭಿಲಾಷೆಯನು” ಎಂಬಂತೆ)

ತೋರುತ ಮನದಭಿಲಾಷೆಯನು ||ಪ||

ಸಾರಸಾಕ್ಷಿ ಬಹುಪ್ರೇಮದತಾಂ | ಅ. ಪ||

ಕರುಣದೊಳೆನ್ನಯ ಚರಿತವನೆಲ್ಲ- |

ವಂತು ಪೋದಳಾಸುಂದರಿಯು ||

ಕರವುನೋಂಕೆಮೃದುಗಲ್ಲಕೆಭರದೆ |

ದರಹಾಸವನಿಡುತಲೆ ತಾನು ||೧||

ಇದಲ್ಲದೆ ತಾನು ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ

ಪಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಯೋಗ ವೇನು? ಅವಳು ಯಾವಳು, ಎಲ್ಲಿಯವಳು, ಅವಳ ಹೆಸರೇನು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಅವಳ ಸಖಿಯ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಯೊಡನೆ ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ನೆಲವನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಹಹ! ಈ ಪುಷ್ಪ ಧೂಳಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ಕೋಮಲೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಮೂಡಿರವವು. ನಿಜ, ಅವಳು ಇದೇ ಸಾಲುಮರಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿರುವಳು. ನಾನಾ ದರೂ ಇದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ: —

|| ಪದ || “ಕಿತಿವಾನು ಬಲಯುವತೀಜೆ” ಎಂಬಂತೆ

ಸರಸೋತ್ತಿಯಿಂದಲಿ ತೋಷಿಪ ತರುಣಿಯ ದೊರಕಿಸ ಪೋಗುವೆ

ನಾಂ || ಪಲ್ಲ ||

ಪರತರವೆನಿಸಿಹ ಸರದೊಳ ಸ್ನಾನವ ಗೆಯ್ಯುವ ಸುಂದರಿಯಂ ||

ಅರಿಸಲ್ಕೆ | ಜರಿಸುತ್ತಂ | ಭರದಿಂದಾಂ || ತೆರಳುವೆನು |

ವರಿಸಲು ರಮಣಿಯ ತ್ವರೆಗೊಳಿಪುದು ಮನಂ ||೧||

[ಹೋಗುವನು.]

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—೩(-೦-)೩—

(ಸ್ಥಳ:—ಅಜ್ಞೋದ ಸರೋವರತೀರ, ತರಲಿಕೆಯು ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತ ನಿಂತಿರುವಳು; ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಪುಂಡರೀಕ: —ಹಾ! ನನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಠವು ಕೈಗೂಡುವಂತೆ

ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವಳು ನನ್ನ ಮನೋಹಾರಿಣಿಯ ಸಖಿಯಂತೂ ಹೌದು. ಇವಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. ಅಂದರೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲಿರುವಳೆಂಬದು ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಹೇ ಭಗಿನೀ,

ತರಲಿಕಾ:—ಯಾರವರು? (ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಳು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—ತಾಯಿ, ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲದೇನು?

ತರಲಿಕಾ:—ಮಹಾತ್ಮರೆ ಗುರುತು ಹತ್ತದೇನು ಮಾಡಿತು?

ಯಾಕೆ ಇತ್ತ ದಯಮಾಡಿಸಿದಿರಿ?

ಪುಂಡರೀಕ:—ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಬಂದಿರುವೆನು.

ತರಲಿಕಾ:—ಪೂಜ್ಯರೇ ಕೆಲಸವೇನು?

ಪುಂಡರೀಕ:—ತಾಯಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವದು.

ತರಲಿಕಾ:—ಅದೇನು?

ಪುಂಡರೀಕ:—ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆ ನೆಂದರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ತರಲಿಕಾ:—ಪೂಜ್ಯರೇ ಸಂಶಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇಳಬೇಕು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಒಳ್ಳೆದು, ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಆ ಸಖಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳು?

ತರಲಿಕಾ:—ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಹೇಮಕೂಟಗಿರಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಉಸುರುಗರೆದು ವಿಚಾರಿಸಿ) ಒಳ್ಳೆದು ಅವಳು ಯಾರ ಮಗಳು?

ತರಲಿಕಾ:—ಅವಳು ಹಂಸರಾಜನ ಮಗಳು. ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಜೈಸರು ಗೌರಿಯು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ನಿನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹವಿರುವದಷ್ಟೇ?

ತರಲಿಕಾ:—ಓಹೋ ನಾನು ಕೇವಲ ಅವಳ ನಂಬಿಗೆಯವಳು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ತಾಯಿ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆಯಾ?

ತರಲಿಕಾ:—ಭಗವನ್ ತಾವು ಸಕಲ ಜಗತ್‌ಪೂಜ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಪುಂಡರೀಕ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಮನೋಹಾರಿಣಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸೇನೋ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಆದರೆ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಏನು ಮಾಡಲಿ; (ಯೋಚಿಸಿ) ಆಗಲಿ, ನಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ತಮಾಲಪತ್ರ ರಸವನ್ನು ಹಿಂಡಿ, ನನ್ನ ವಲ್ಕಲದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಉಗುರಿನಿಂದ ಬರೆದು ಕಳಿಸುವೆನು. (ಬರೆದು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಇಗೋ ತೆಗೆದುಕೋ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು; ನಿಮ್ಮ ಆ ಸಖಿಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ.

ತರಲಿಕಾ:—ಮಹನೀಯರೇ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುವಳು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—ಮಾಡತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿದೆನು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆಯೋ ಹತ್ತಲಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಲತಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಶಿವ ಶಿವ! ನೋಡ್ವಾ ಪೇಕ್ಷೆಯಾದ ನನ್ನಂಥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಸಹ ಮಿತ್ರವಿರಹವು ಈ ಪರಿ ತಾಪನೀಡುವದೆಂದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರಿಕರಿಗೆಷ್ಟಾಗಬೇಡ! ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನು ಅಗಲಿರುವದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಲೇಶವಾದರೂ ಉಲ್ಬಾಸವಿರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಲಜ್ಜೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ

ಅವನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡು ವವನಲ್ಲ. (ನೋಡಿ) ಹಾ! ಇದೇ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಅವಳು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವಳೆಂದರಿತು ನಿರಾಶನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕುಳಿತಿರ ಬಹುದು. ಆಗಲಿ ಮುಂದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಬಿಡವಾದ ಒಂದು ಲತಾ ಮಂಟಪವು ಕಂಡು ಬರುವದು; ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು.

ಮೂರನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ಥಳ:—ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಂತಾಮಂಟಪ.)
(ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವನು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—||ಪದ|| ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಪ್ರಿಯ ಹಾರವೇ ಸುದತಿಯ ಗಳಕಂದಲವಗಲಿದೆಯಾ ಮರುಳೇ
ಮನೋಹರೇ ||ಪಲ್ಲ||

“ಹತಭಾಗಿಯು ನಾ”ನೆನ್ನದಿಂ ಮನದೊಳೆ ||

ಖತಿಯನು ಬಿಡುತ್ತನ್ನಖಿಯನು ತೋರುವೆ ನಿಜದೆ ||೧||

ಪ್ರಿಯ ಹಾರವೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯೆಯಿಂದ ಅಗಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನಾದೆನಲ್ಲವೆ! ಆಗಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ; ನೀನು ಅವಳನ್ನಗಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಾನಾದರೂ ಬಳಲುತ್ತಿರುವೆನು. ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿದ್ದರೆ ನಾವೀರ್ಪರೂ ಪುನಃ ಅವಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಬಹುಬೇಗ ಬಂದು ನಮ್ಮೊರ್ವರ ಮನೋ ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡಬಾರದೆ!

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಆನಂದದಿಂದ) ಹಾ!

ನಿಶ್ಚಯ, ಇವನೇ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು. ಛೇ ಛೇ! ಅಲ್ಲ; ಇವನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ನಿನ್ನೇಜವಾದ ತಪಸ್ವಿಯಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. (ಮೆಲ್ಲನೆ ನೋಡಿ) ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮಂದತ್ವವನ್ನು ಬೇರೆ ತಾಳಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ನಿಜ, ಮಿತ್ರ ಪುಂಡರೀಕನು ಇವನೇ. ಹಾ! ಮಿತ್ರಾ ಏನು ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತಲ್ಲ! (ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಬಾಳೇ ಎಲೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗಾಳೀಬೀಸಹತ್ತುವನು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—ಛೇ ಛೇ! ಪ್ರಿಯೇ ಮಹಾಶ್ರೇತೆ, ನಿನಗೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮ.....[ಕಪಿಂಜಲನೆಂಬದನ್ನರಿತು.] ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆಯು ಅಲ್ಲ; ಮಿತ್ರ ಕಪಿಂಜಲನು. ಹಾಯ್! ಹಾಯ್! ಮನ್ಮಥನೇ ಮತ್ತೂ ನನ್ನ ಉಪಹಾಸವನ್ನೇ ನಡೆಯಿಸಿರುವೆಯಾ?

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಅವನ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಮಿತ್ರಾ ಪುಂಡರೀಕಾ, ಇದೇನು ಆರಂಭಿಸಿರುವೆ? ಎಲ್ಲಿರುವಳು ಮಹಾ ಶ್ರೇತೆಯು?

ಪುಂಡರೀಕ:—ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, ದೈವಗತಿಯು ವಿಚಿತ್ರ ವಾದದ್ದು! ನನ್ನ ದುರ್ದೈವಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವು ನಿನಗೆ ವಿಧಿತವಾದದ್ದೇ ಅದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಯಾತಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಲಜ್ಜಿತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ?

ಕಪಿಂಜಲ:—ನಿಜ, ಯಾವತ್ತೂ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನ ದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಸರಿಯಾಗುವದೇನು? ಖ್ಯಾತಿವಂತನಾಗದೆ ಕೋತಿಯಂತೆ ಆ ತರುಣಿಗೆ ಮನನೋತೆಯಲ್ಲ! ಮಿತ್ರಾ ಹೇಳು; ಗುರುಗಳಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪಠವು ಇದೇ ಏನು? ತಪಃಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನದ ಮಾರ್ಗವಾದರೂ ಇದೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡೆಯೇನು? ಇದು ಮೋಕ್ಷ ಲಾಭದ ರಹಸ್ಯವಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಡು ಹಿಡಿದೆ? ಸಾಧು ಜನರಿಗೆ ನಿಂದ್ಯವಾದ ಈ ಕೃತ್ಯವು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ರುಚಿಸಿತು? ಹೇಳು

ಯಾಕೆ ಮಾತನಾಡಲೊಲ್ಲೆ? ನಿನ್ನ ಜಾಗ್ರತೆಯೂ ವಿವೇಕಧನವೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು? ಕಾಮುಕರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೋ ಆ ಮಾರ್ಗದ ನೆನಪು ಸಹ ನಿನ್ನಂಥ ಜ್ಞಾನವಂತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಕೂಡದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದಂತಾಗುವದು. ಹೀಗಿರಲು ಅದೇ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನೀನು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆಯೆಂದಮೇಲೆ, ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಮಿತ್ರಾ ಇದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಬಹುದೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಬೇಡ ಬೇಡ, ಅದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಹ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಬೇಡ; ನೋಡು, ವಿಚಾರಿಸು, ಉತ್ತಮಕೇಶರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಸರನ್ನು ಮೈಗೆ ತೊಡೆದುಕೊಂಡಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಪುಂಡರೀಕ:— ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, (ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ) ಸ್ಮರನೆಂಬ ಪಿಶಾಚವು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳತಕ್ಕ ಯಾವ ಮಾತುಗಳೂ ನನಗೆ ಕೇಳಿಸಲೊಲ್ಲವು. ಇಂದ್ರಿಯ ಚಾಲಕವಾದ ಮನಸ್ಸೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಮದೇವನ ನೇವೆಮಾಡ ಹತ್ತಿದಮೇಲೆ ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ?

ಕಪಿ:— ಪುಂಡರೀಕಾ, ನಿನ್ನಂಥ ಜ್ಞಾನವಂತನಾದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನ ಮನಸ್ಸು ಕಾಮಪರವಶವಾಗಬೇಕೇ? ಛೇ!

|| ಪದ || ರಾಗ—ತೋಡಿ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಏಕಿಂತು ಪಿಡಿಯುವಿಯವಿಚಾರಪಥವನು || ಪಲ್ಲ ||

ಸಾಕಿನ್ನು ಬಿಡುಬಿಡು ವಿಚಾರವನು ನೀಂ ನಿಲ್ಲಿಸೈ || ಅ. ಪ ||

ದೂರಸರಿಸು ನೀಂ ನಿನ್ನನು ಪೀಡಿಸ |

ಮಾರನೆಂಬಬಹುನಿರ್ದಯಾಧಿಕನವನದಾವಮಹಿಮಂ || ೧ ||

ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಬಲದಿಂದ ಪಾಮರನಾದ ಆ ದುಷ್ಟ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ದೂರ ಸರಿಸು, ಅವನಿಗೆ ಭಯಪಡಬೇಡ; ಮನೋನಿಗ್ರಹಿಯಾಗು. ತುಂಬಿದ

ನದಿಯ ಶಾಖೆಗಳು ಒಳ್ಳೇ ವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯಹತ್ತಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮಿತಿಮೀರಿ ಚಲಿಸಹತ್ತಿರುವವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೀವಿಗೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾಗುವ ಪತಂಗದಂತೆ ನಿನ್ನ ಗತಿಯಾಗುವದು; ಮಿತ್ರ ಸಾವಧಾನಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ನೀನು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯವು; ಆದರೆ, ಆ ಮನ್ಮಥನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವತರದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಬರಲಾರವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅಂಧನಾಗಿಹೋದೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ಸುಜ್ಞಾನವಂತೂ ಈ ಮೊದಲೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವದು. ಅಂದಮೇಲೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಯಾತಕ್ಕಿಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುವೆ?

ಕಪಿ:—ವಾ! ನಾನೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖನಾಗಿಹೋದೆನೋ? ಇಗೋ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೊರಟೆನು; ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವು ನಿನಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಲಿ. (ಹೋಗಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವನು.)

ಪುಂಡರೀಕ:—ಛೇ ಛೇ! ಮಿತ್ರಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ.

||ಪದ|| ರಾಗ—ತೋಡಿ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಆರಿರುವರುಪೇಳೆ ಜಗದೊಳೆ ||ಪ||

ಧೀರಸುಮಿತ್ರನೆ ಹಿತವರು ನಿನ್ನೊಲೆ ||ಅ, ಪ||

ತೊರೆದೊಡೆ ಗೆಳೆಯನೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತೆ ನೀಂ |

ಒರೆಯಲಿ ನಾ ನಿನ್ನಾರೆಳುಮನುಸ್ಯವಂ ||೧||

ಮಿತ್ರಾ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೋ; ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗೆ ಅನ್ಯರಾರೂ ಹಿತಚಿಂತಕರಿಲ್ಲ (ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು.)

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ಅಹಹ! ಪ್ರಬಲ ಸಂತಾಪದಿಂದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನೆಲ್ಲ! (ಬಾಳೇಎಲೆಯಿಂದ ಗಾಳೀ ಹಾಕುವನು.) ಇವನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಕಾಮೋದ್ರೇಕದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು; ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆನು. ಈಗ ಇವನ ಮದನಜ್ವರಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಬಗೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಗುಣಕಾರಿಯಾದ ನಿಜವಾದ ಔಷಧವೆಂದರೆ, ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯೆಯಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಳಾಗಬೇಕು? ಇರಲಿ, ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ, ಮಿತ್ರನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಇವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಏನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೋ ಆಗಲಿ. ಇದರ ಹೊರತು ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವೇನೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರಾ ಪುಂಡರೀಕಾ, ತಾಳು ತಾಳು!

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ) ಮಿತ್ರಾ ರಕ್ಷಿಸು! ರಕ್ಷಿಸು! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ವ್ಯಾಕುಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ, ಶಾಂತಗೊಳಿಸು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಭಯಪಡಬೇಡ. (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ! ಒಳ್ಳೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಂಚಿಕೆಯು ತೋಚಿತು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಿತ್ರಾ, ನಾನು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಔಷಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಅದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೂಪದಲ್ಲಿರುವದು. ಅದರ ರಸವನ್ನು ಅಂಗಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿದರೆ, ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕಾಮಸಂತಾಪವೂ ಸಹ ನೀಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗುವನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದಿವ್ಯಾಷಧಿಯನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದಿರು.

ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವೆನು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಮಿತ್ರಾ, ಕಾಮಸಂತಾಪವು ಔಷಧದಿಂದ ಗುಣವಾಗುವದೇನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಹೌದು.

ಪುಂಡರೀಕ:—ಹಾಗಾದರೆ ಹೊರಡು; ಅದನ್ನಾದರೂ ಬೇಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಅತಿ ತೀವ್ರ ತರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರು (ಎಂದು ಹೋಗುವನು.)

ನಾಲ್ಕನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ಥಳ:—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮಂದಿರ)

ಮಹಾ:—(ಪಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು)

||ಪದ|| (“ಕೃಷ್ಣ ಮುರಾರಿ” ಎಂಬಂತೆ)

ಇನಿಯನಗಲಿ ಜಗದೆ ಜೀವಿವುದುದೆಂತು ನಾಂ ||ಪಲ್ಲ||

ಸುಖನವ ಮರೆದಡೆ ಸುಖವನು ಪೊಂದುವದೆಂತು ನಾಂ |

ಮುಖಕಮಲವು ಕಂದಿತಿದು ದಿಟವು ಮಾರನುರಿಪನೆನ್ನಂ ||೧||

ಹಾಯ್! ಹಾಯ್! ಮನ್ಮಥನೆ, ಯಾತಕ್ಕಿಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುವೆ? ಪ್ರಿಯಾ ಮುನಿಕುಮಾರಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ? (ಎಡಗೈ ಮೇಲೆ ಮುಖವನ್ನಿಟ್ಟು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಕೂಡುವಳು.)

ಪರಭೃತಿ:—ದೇವಿಯವರೇ, ಇದೇನು? ಇಂದು ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಮಾತಿಲ್ಲ-ಕಥೆಯಿಲ್ಲ; ಸುಮ್ಮನೇ ಇರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಏನೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ

ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸವುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಪರಭೃತಿಕೆ:—ತಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಬೀಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಳೀ ಹಾಕುವೆನು; ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಸಂತಾಪವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಇರಲಿ ಹೋಗು, ಈಗ ಯಾವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ತರಲಿಕೆಯು ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು; ಅವಳ ಹೊರತು ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಬೇಡ.

ಪರಭೃತಿಕೆ:—ಒಳ್ಳೆದು ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು. (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದೇನು? ಇವಳ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುವದು! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)ಹಾ! ತರಲಿಕೆಯು ಬಂದಳು. ತರಲಿಕೇ, ಬಂದೆಯಾ ಬಾ, ಒಳಿತಾಯಿತು; ತಾಯಿಯವರು ನಿನ್ನ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಗೋ ನೋಡು, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಕೆಯಹತ್ತರ ಬರುತ್ತಾರೆ ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆದದೆ. ಇದರ ಕಾರಣವು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು?

ತರಲಿಕಾ:—ಕಾರಣವೇತರದು! ಈ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಹೀಗೆ ಆಗ ತಕ್ಕದ್ದೆಂಬದು ನಿನಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ಅದೆ. ಇರಲಿ ನೀನು ಈಗ ಹೋಗು, ಪುನಃ ತಾಯಿಯವರ ಉಟ-ಉಡಿಗೆ ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ಬಾ. (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಈಗ ಇವಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂಬದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ, ತರುವಾಯ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದೇನು? ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಿಂದಿರುವೆನೋ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವೆನೋ? ಅಳುತ್ತಿರುವೆನೋ ನಗುತ್ತಿರುವೆನೋ? ಸರೋವರದಲ್ಲಿರುವೆನೋ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವೆನೋ? ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆನೋ ಮೌನವನ್ನು ತಾಳಿರುವೆನೋ?

ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಏನು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತಲ್ಲ! (ಎಂದು ಖಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಿಹಾಕುವಳು.)

ತರಲಿಕಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಹಾ ಪರಭೃತಿಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಅಗೋ ನೋಡು ಮತ್ತೆ ಖಡಿಕೆಹತ್ತರ ಬಂದಳು. ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನ ದರ್ಶನ ದಿಂದ ಇವಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವದು. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಮಹಾ:—(ಎಡಗಿವಿಯಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಅವ್ಯಯ್ಯ! ನನ್ನ ಕಿವಿಯೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜ ರಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!

ತರಲಿಕಾ:—(ಮುಂದೆಬಂದು) ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಬಲಗಿವಿಯ ಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಡಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ಈ ದಿವಸ ನನಗೆ ಇಂಥ ಸಂಶಯಗಳೇ ಬರಹತ್ತಿರುವವಲ್ಲ? ಈ ವರೆಗೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ?

ತರಲಿಕಾ:—ಇತ್ತ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ಅತ್ತ ನಾನು ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮುನಿಕುಮಾರನು ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೋ, ಅವನು ಒಂದು ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಬಂದು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತನು.

ಮಹಾ:—ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ದನಲ್ಲ ಅವನೇ ಏನು?

ತರಲಿಕಾ:—ಹೌದು. ಯಾವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿಯೋ ಅವನೇ, ಇಗೋ ತೆಗೆದುಕೋ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಎಲ್ಲಿದೆ ಬೇಗ ತಾ. (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು)—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಕಲ್ಯಾಣಿ, ತಾಳ—ಆದಿ(“ಕಸಿ ಮದನ” ಎಂಬಂತೆ)

ಇದು ವಿಹಿತವೇನೆಲೆ ಮಾನಿನೀ || ಪಲ್ಲ ||

ಹೃದಯವನೀಂ ಹರಣವಮಾಳ್ವುದು || ಅ. ಪ. ||

ಸರಸಮೃಣಾಲವಂ | ತೋರಿಸಿಹಂಸವಂ |

ಕರೆದೊಯ್ಯುವಪೊಲ ಮನ್ಮಾನಸವಂ ||

ತೋರಿಸಿಮುಕ್ತಾ-| ಹಾರವನೆನಗೆ .

ಸಾರಸಾಕ್ಷಿ ನೀನೊಯ್ಯುದು || ೧ || ಇದು—

ಪ್ರಿಯೆ, ನೀನು ಈ ಪದ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು ಚತುರೆಯೇ ಇರುವಿ. ಆದರೂ ನಿನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮ ಹತ್ತಬಾರದೆಂದು ಪುನಃ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು:—ಎಲೆ ಸುಂದರೀ, ಮೃಣಾಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತೆ, ನಿನ್ನ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿದೆ! ಇದು ನಿನಗೆ ವಿಹಿತವೆ?

ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಾಭಿಲಾಷಿ,

ಪುಂಡರೀಕ.

ತರಲಿಕಾ:—ಸಖೀ, ಪತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಿಳಿಯಿತೇ?

ಮಹಾ:—ತರಲಿಕೇ, ಈ ದಿವಸ ನೀನು ನನಗೆ ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಜೀವದಾನಕೊಟ್ಟಿ; ಇಂದಿಗೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ಹಿತವಂತೆಯು. ನಿನ್ನ ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಲಿ! ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಓದಿದರೂ ಬೇಸರವೇ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ತರಲಿಕಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವವರಾರು?

ಕಂಚುಕಿ [ಪ್ರವೇಶಿಸಿ]:—ಅವ್ವನವರೇ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುನಿ ಕುಮಾರನು ಬಂದು ನಿಂತಿರುವನು. ಅವನು ತಮ್ಮ.....

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—(ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ) ಮುನಿಕುಮಾರ!

ತರಲಿಕೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗ ನಡೆ ಅವನ ಹತ್ತರ ಹೋಗೋಣ; ಅವನೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಕಂಚುಕಿ:—ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕಪಿಂಜಲನೆಂದು ಹೇಳಿದನು; ಹಾಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಮಹಾ:—(ಖಿನ್ನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ) ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ಮುನಿಕು-ಮಾರನು ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ಶಬ್ದವು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಯಾವ ಸೌಖ್ಯದ ರಾಶಿಯು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತೋ, ಅದೇ ಈಗ ದುಃಖದ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. (ಕಂಚುಕಿಗೆ) ಒಳ್ಳೆದು ಹೋಗು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. (ಹೋಗುವನು) ಗೆಳತೀ ತರಲಿಕೆ, ಕಪಿಂಜಲನು ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು? ಆ ಮುನಿಪುತ್ರನನ್ನು ಹುಡುಕುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೇನು?

ತರಲಿಕಾ:—ಅಗೋ ನೋಡು ಬಂದನು. ನೀನು ತರ್ಕಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅವನು ಬಂದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ:—ಅವನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯು ಬಹು ಕಷ್ಟತರದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ:—(ಕಪಿಂಜಲನು ಬಂದಕೂಡಲೆ) ಮುನಿಗಳೇ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಅಭೀಷ್ಟಮಸ್ತು! ಅಭೀಷ್ಟಮಸ್ತು!

ಮಹಾ:—ಭಗವನ್, ಈ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (ಕಪಿಂಜಲನು ಕುಳಿತನಂತರ ತರಲಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಂಶಯ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನೋಡಹತ್ತುವನು.) ಮಹನಿಯರೇ ಇವಳು ನನ್ನ ಸಖಿಯು ಬಹು ನಂಬಿಗೆಯವಳು, ಕಾರಣ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯೇ ಮಹಾಶ್ರೇತೇ ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲೊಲ್ಲವು. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದರಿಂದ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗಡ್ಡೆ ಬೇರುಗಳನ್ನು

ನೀವಿವಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡತಕ್ಕ ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನಲ್ಲಿ? ವಿಷಯವಾಸನೆಯೆಲ್ಲ? ಯಾವದಕ್ಕೆ ಯಾವದೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆ! ಯಾರು ಮಾಡತಕ್ಕದೇನದೆ? ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ಹೊರತು ಗತ್ಯಂತರವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇಳು:—ನಾನು ಪುಂಡರೀಕನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದ ಸಂಗತಿಯಂತೂ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ಅದೆ. ತರುವಾಯ ತುಸುಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ತಡೆಯದೆ ಅವನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಅದೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ವನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಹತ್ತಿದೆನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ, ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು ತಾಯಿ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವನ ಗುರುತು ಸಹ ನನಗೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಃಪುಂಜನಾಗಿದ್ದ ಆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಮದನಜ್ವಾಲೆಯು ಯೋಗದಿಂದ ನಿಶ್ಶೇಷನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನ ಗುರುತಾದರೂ ಹೇಗೆ ಹತ್ತಬೇಕು? ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ಕೇಳಿ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, “ಮಿತ್ರಾ:—

||ಪದ|| (“ಪಾಂಡುನೃಪತಿ” ಎಂಬಂತೆ.)

ನಾನತಿ ವಿವ್ಧ ಲನುನಿಜದೆ || ಮನವನಿತ್ತಿಂದುದನವರದೆ ||

ವನಿತೆದೊರೆಯದಿರಲುಭರದೆ || ಪ್ರಾಣವೈದುಗುಂ” ||೧||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಈ ಉದ್ಗಾರವು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ನಿನ್ನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇತ್ತ ಬಂದೆನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ

ಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರೂ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಿಲ್ಲ; ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಳು ಅವನು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯನು; ಮತ್ತು ನಿನಗಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವು ರುಚಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ದಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಮರ್ಥಳೇ ಇರುವಿ.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅಮೃತಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇವನಿಗೆ ಈಗ ಏನು ಹೇಳಲಿ? (ವಿಚಾರಿಸುವಳು.)

ಕಪಿಂಜಲ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವಳು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಅನಾದರವನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಮತ್ತು ಇವಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೂ ಬಂದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ದಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಲಜ್ಜೆಪಡುವಳು. ಇಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮಿತ್ರ ಪುಂಡರೀಕನಿರುವ ಸ್ಥಳವಂತೂ ಇವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ಅದೆ; ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದನಂತರ ಇವಳು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಹೊರಡುವುದುಚಿತವು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೇ ಇಗೋ ನೋಡು ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮಾಂಬುಧಿಯನ್ನು ಸೇರತೊಡಗಿದನು. ಆ ಲತಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಅವನನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊರಡುವೆನು, ನೀನು ಮಾತ್ರ:—

||ಸಾಕಿ||

ಕರುಣವತೋರುತೆವ್ರಾಣದದಾನವಮಾಳ್ವುದುಮತ್ಸವಯಂಗಿ ||
ಕರಗಳಜೋಡಿಸಿ ಪರಪರಿಯಲಿನಾಂ ಎನಯದೆ ಬೇಡುವೆ ನಿನಗೆ ||
ಹರುಷಂಗುಡವಂಗಿ || ಕುರುಣಿಸಭೀಷ್ಟವನುಸಖಂಗಿ ||೧||

(ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು ಆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವನು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಸಖೀ, ಕಪಿಂಜಲನು ಹೇಳಿದ ಯಾವತ್ತು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಧೈರ್ಯ ಲಜ್ಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷನಾದ ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ವರಿಸಲೇ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನಾನು ಅಧರ್ಮವತಿಯೆನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ನೀನೇ ಸೂಚಿಸು.

ತರಲಿಕೆ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಈಗ ಇವಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಿಸಿ ನೋಡುವೆನು; ಅಂದರೆ ಇವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಲವು ತಿಳಿಯುವದು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖೀ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸುವದು ಅಧರ್ಮವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ಒಳ್ಳೆದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದಾದರೆ, ನನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಆ ಪ್ರಿಯ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಅಪಘಾತ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯದೋಷಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಪಾತ್ರಳಾಗುವೆನಲ್ಲವೆ?

ತರಲಿಕೆ:—ಹೌದು ಹೌದು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಿ. ಹೀಗಾಗದಂತೆ ಆಚರಿಸುವದು ವಿಹಿತವು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—ವಾಃ ನನ್ನ ಕುಲಶೀಲಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಲಕ್ಷಗೊಡುವವರು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೇ ನನಗೆ ಹಿತವಂತೆಯು. (ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು) ಸಖೀ ತರಲಿಕೇ, ಇಗೋ ನೋಡಿದೆಯಾ? ನನ್ನ ಈ ತರದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ನಗುತ್ತಿರುವದು!

ತರಲಿಕೆ:—ಛೇ ಛೇ! ಸಖೀ ಅದು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಗುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರನು ತಿರುಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ

ನಗುತ್ತಿರುವದು!

ಮಹಾ:—ಹಾ! ಮದನಸಖಾ ಚಂದ್ರಾ! ನೀನು ಉದಯಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯ ವಿರಹಸಂತಾಪವನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವಿ. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ದಯೆತೋರಿಸ ಬಾರದೇ!(ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು) ಪ್ರಿಯಸಖೀ ರಕ್ಷಿ ಸು! ರಕ್ಷಿ ಸು! ಈ ಮದನ-ಚಂದ್ರರ ತಾಪವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತಾಳುವದಾಗದು. ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಾದರೂ ಹಾಕಿ.....(ಮೂರ್ಛ ಬಂದು ಬೀಳುವಳು.)

ತರಲಿಕೆ:—ಅಹಹ! ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ, ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಇದೇನು ಎಲಕ್ಷಣವು! ನನಗೆ ಭಯಬರುತ್ತದೆ ಮಾತನಾಡು.

ಮಹಾ:—ಅಹಹ! ಮುನಿಕುಮಾರನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದವಳು ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆನು? (ನೋಡಿ) ಗೆಳತೀ ತರಲಿಕೆ, ಈ ಚಂದ್ರನು ಈಗ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಕಾಣಹತ್ತಿದನು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆನು. ಆದದ್ದ ರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ತರಲಿಕೆ:—ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನಿನಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೀಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತೀನೆ. ಇನ್ನು ಈ ತರದ ಲಜ್ಜೆಯು ಸಾಕು; ಗುರುಜನಗಳ ದಿಶೆಯಿಂದ ಭಯಪಟ್ಟು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ:—ಮದನಚಂದ್ರರ ಸಂತಾ ಪವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದ ದಯಮಾಡಿ ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು, ಇಲ್ಲವೆ ನೀನಾದರೂ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ನಡೆ; ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

ಮಹಾ:—ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ, ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದದ್ದ ರಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊ, ಪ್ರಾಣವು ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು

ತೊಲಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸು.

ತರಲಿಕೆ:—ಇಗೋ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ, ಪ್ರಿಯಜನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾಂಬೂಲಪುಷ್ಪಹಾರಗಳನ್ನೂ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ಸುವಾಸಿತ ಕರವಸ್ತ್ರ ನೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗ ಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಮಹಾ:—ಹಾಗಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ತರಲಿಕೆ:—ಒಳ್ಳೇದು. (ಹೋಗುವಳು)

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ! ಇವ್ವರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವದಲ್ಲ! ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಗುತ್ತ ದೆಂಬದು ಈವರೆಗೆ ನನ್ನ ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಖ್ಯಮುಂದ ಕೇಳಿ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು; ನಿಜ. ಉಪವರದಶೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈಗ ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ತರಲಿಕೇ ತರಲಿಕೆ

ತರಲಿಕೆ:—ಇಗೋ ಬಂದೆ ಬಂದೆ.

ಮಹಾ:—ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.

ತರಲಿಕೆ:—ಹೋಗುವದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ. ಸಂಗಡ ಪರಿಜನರಾರೂ ಬೇಡವೇನು?

ಮಹಾ:—ಯಾತಕ್ಕೆ?

ತರಲಿಕೆ:—ನಮಗೆ ಆಗತಕ್ಕ ಭಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವದಕ್ಕೆ?

ಮಹಾ:—ಯಾತರ ಭಯವು?

ತರಲಿಕೆ:—ಪೂಜ್ಯಳೇ, ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯು. ಮೇಲಾಗಿ ನಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನು?

ಮಹಾ:—(ನಕ್ಕು) ಎಂಥ ಹುಚ್ಚಿಯು! ಇಷ್ಟು ಜನರು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಇರುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪರಿಜನರೇತಕ್ಕೆ?

ತರಲಿಕೆ:—ಯಾರಿರುವರು? (ಸುತ್ತಲೂನೋಡಿ) ನಾನೂ ನೀನೂ ಇಬ್ಬರೇ ಅಲ್ಲವೇನು?

ಮಹಾ:—ಇಗೋ ನೋಡು:—

||ಪದ|| (“ಸಜ್ಜಕರುನಿ ಚಾಪಮದನ” ಎಂಬಂತೆ)

ಸರಳವಿಡಿದುಭರದೆಸ್ಮರನು ಬರುತಲಿರ್ಪನು ||ಪ||

ವರಿಸಲೆಂದು ತಮವಚಂದ್ರ ನೋಡುತಿರ್ಪನು ||ಅ. ಪ||

ಅನುಪಮಾನುರಾಗಮಿದು | ವನದೇವಧವ ತೋರಿಸುಗುಂ ||

ಮನವುಸಂಶಯವನು ತೊರೆದು | ಬಿನದದಿಂದೆ ಧಾವಿವುದು ||

ಅನವರತಲವಲವಿಕೆಯು ಧೈರ್ಯಗುಡುವುದು ||೧||

ತರಲಿಕೆ:—(ನಕ್ಕು) ಅವ್ಯಯ್ಯ! ಈ ಪರಿಜನರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕೇಳಿದೆನು. ಒಳ್ಳೆದು ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ.

ಮಹಾ:—ಏನೇ ತರಲಿಕೆ! ನಾವು ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುವದೇನೋ ನಿಜ. ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ಉಪಾಯವೇನು?

ತರಲಿಕೆ:—ಪೂಜ್ಯಳೇ, ಇಗೋ ಈ ಹಳದೀಬಣ್ಣದ ಶಾಲು ತಂದಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡರೆ ಯಾರೂ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. (ಎಂದು ಹೊಚ್ಚುವಳು.)

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ನೋಡಿದೆಯಾ? ಈ ಚಂದ್ರನ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು! ಗಂಡಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ತರಲಿಕೆ:—ಅದೇಕೆ?

ಮಹಾ:—ಈ ಚಂದ್ರನು ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಪಕ್ಷಹಿಡಿದು, ನನ್ನನ್ನೇ ಅವಳ ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವನು. ಅವನನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬರಮಾಡಬಾರದು?

ತರಲಿಕೆ:—ಹಾಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬದಾದರೂ ಯಾತರ ನೋಲಿಂದ?
ನಡೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ.

ಮಹಾ:—(ತುಸು ನಡೆದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ತನ್ನಲ್ಲಿ)
ಹಾ! ಇದೇನು!

ತರಲಿಕೆ:—ಪೂಜ್ಯಳೇ ಇದೇನು? ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾಕೆ ನಿಂತೆ?

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರುತ್ತದಲ್ಲ! ಆ
ಮುನಿಕುಮಾರನು ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಾದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ
ಮನಸ್ಸು ತೆಗೆದಿರಬಹುದೇನು?

ತರಲಿಕೆ:—ಎಂಥ ಹುಚ್ಚಿಯು ನೀನು! ಬಡವನ ಮನೆಗೆ ಭಾಗ್ಯ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ನಿರಾಕರಿಸುವನೆ? ಇಲ್ಲದ ವಿಕಲ್ಪ
ವನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಬೇಡ, ಬೇಗ ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.

ಮಹಾ:—ಭೋ! ದೇವಾ:—

||ಕಂದ|| ಪುರಹರಪರಿಪಾಲಿಸುನೀಂ |

ವರಮುನಿಸುಕುಮಾರನನ್ನು ವರಿಸಲ್ಪೋಪೆಂ ||

ನಿರುತಂ ಸ್ಮರಿಸೆಂ ನಿನ್ನಂ |

ಕರುಣೆಪುದೈ ವಿಘ್ನ ಬಾರದೋಲ್ ಪರಶಿವನೇ ||೧||

(ಹೋಗುವರು.)

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ಥಳ:—ಚಿಕ್ಕೋದ ಸರೋವರದ ಹತ್ತರ ಇರತಕ್ಕ ಲತಾಮಂಟಪ)

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಮಲಗಿ)||ಪದ|| ರಾಗ-ಮುಖಾರಿ ತಾಳ-ದೀಪಚಂದಿ

ಸುಮಶರನೇ ನಿನಗೆ ವಶನಾದೆಂ ||ಪ||

ಯಮಿಯೊಳ್ ಶರಗಳ ನೆನ್ನೊಳ್ ಪೊಡಿದೆ ||

ಸುಮನದಿನೀಂ ಪೊರೆಯೈ ||೧||

ಮನ್ನಂಥನೇ ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. (ಎದ್ದು ಕುಳಿತು) ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆಯು ಈ ವರೆಗೂ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ನಾನು ಬಂದುಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವಳ ಸಖಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನು? ಛೇ ಛೇ! ಆ ಬಡಪ್ರಾಣಿಗೆ ನಾನಾದರೂ ಯಾಕೆ ದೋಷಕೊಡಬೇಕು? ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಗೆ ಆ ಪತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. (ಯೋಚಿಸಿ) ಆಕೆಯಾದರೂ ಅತಿ ಚತುರೆಯು; ಮೇಲಾಗಿ ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯೆಯು, ಇಂಥವಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವರಿತಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿಯದು? ನಾನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸರಿಯಾದವನಲ್ಲ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. [ಯೋಚಿಸಿ] ಒಳ್ಳೇದು, ಹೀಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನೇಕೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು? ಎಂದಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಗುರುಜನಗಳೂ, ಸಖಿಯರೂ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿರಬಹುದೇನು? ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆ:—

||ಪದ||ರಾಗ—ಬಿಹಾಗ, ತಾಳ—ರೂಪ. (“ಅಭಿನವ” ಎಂಬಂತೆ)

ತುಂಬಿಯು ನವಮಕರಂದಕೆ ಬಾಯ್ಬಿಡುವಪೋಲೆ ||೨||

ಹಂಬಲಿಸುವೆಂ ನಾಂ ನಿನ್ನನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿಹಂ ||೩. ೨||

ಮನುಜನ ಸುಮಶರಗಳಿಂ ಬಂಧಿತನಾಗಿದುನಾಂ ||

ವನಭಾಗದೊಳ್ ಸುಮಶಯನದೆ ಬಂದು ನಿಂದೆನು ||೧||

ಪ್ರಿಯೆ ಬಾ. ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಂತಾಪವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡು. ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ, ನೀನಾದರೂ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬಾರದೆ? ಔಷಧ ತರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋದೆ! (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಿಡದೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪಗಳು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವವು. ಆಗ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಅಹಹ! ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಷ್ಪಗಳು ಸಹ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವೈರತ್ಯವನ್ನು ಬೀಸುವವಲ್ಲ! ಹಾ! ದುದೈವವೇ ಇದೇನು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ

ಗುನ್ನು ಮಾಡಿದೆ! ಕಾಮಸಂತಾಪವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಈ ಪುಷ್ಟಿತ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನನ್ನ ಬೆಕ್ಕುಬಿಡಲಿಲ್ಲ! ಸಂತಾಪವು ದಶಗುಣಿತವಾಯಿತು. ಶಾಂತ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಚಂದ್ರನೇ, ನೀನಾದರೂ ಉದಯಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಅಮೃತರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಂತಾಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಾರದೆ! (ನಿಟ್ಟು ಸುರುಬಿಟ್ಟು) ಛೇ ಛೇ! ಈಗ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಿಯೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗೆ ರಕ್ಷಕರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲೆ ಸುಂದರೀ ಹಂಸಕನ್ನಿಕೆ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರನಾದ ಕಪಿಂಜಲನನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಗುರುಜನಗಳ ದೀಪಿಯಂತೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮೋಹನ ರೂಪವು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೆ ಕೈಲಾಸನಾಥನ ದರ್ಶನೇಚ್ಛೆಯು ಕುಂತಿತವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ವರೆಗೂ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುರುನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಹ ತೊರೆದು, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ:—

||ಪದ||ರಾಗ—ಕೇದಾರಗೌಳ, ತಾಳ--ಆದಿ. ('ಜರಿ ಕರೀನ' ಎಂಬಂತೆ)

ಪ್ರಿಯೆ ನಿಜದಿನಾಚರಿಸುವೆ ತಪವತರುಣಿ ||೨||

ದಯವನ್ನು ತೋರುನೀಂ ಕಮಲನಯನೆ ||ಅ. ಪ||

ಸ್ಥಿರತಾಪದಬಹು ಘರ್ಮದಜಲದಿಂ ಸ್ನಾನವ ಗೈದಿಹೆಂಕೋಮಲಿವಿಮಲಿ||
ಪರತರಪುಷ್ಟಿತಚಿತ್ರಾಸನವಂ ರಚಿಸಿ ಕುಳಿತು ರಮ್ಯವನದೆ ||೧||

ಚಂದನಭಸ್ಮಂಗಳನುಧರಿಸಿಮೇಣ್ ಮೃಣಾಲಸೂತ್ರವತಳಿದಿರುವೆನು ನಾಂ||
ಅಂದದಕದಳೀದಳವಸನವನು ಸ್ಕಂಧದೆಹೊದೆದಿಂದುನಿರುತಂ ||೨||

ಮುಕ್ತಾವಲಿಜಪಮಾಲೆಯುಪಿಡಿದುಧ್ಯಾನವಮಾಳ್ವೆಂ ದೃಢಮನದಿಂ ನಾಂ||
ಯುಕ್ತಮನದೆಮದ್ವಾಂಛಯಪೂರಿಸು ಬಾರೆರಮಣಿಸರಸವಾಣಿ ||೩||

ಹೇ ನಿರ್ದಯೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನನ್ನ ಮನೋವೃಥೆಯು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಿನಗೆ ಕರುಣಬಾರದೆ! ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತಡಮಾಡಬೇಡ ಬೇಗ

ಜಾ. ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತಪಾನಮಾಡಿಸಿ.....(ಬೆದರಿ) ಅರಸೆ! ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಹತ್ತಿದರಲ್ಲ! (ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿ)ಹಾ! ಅಧರಮಾ ದೋಪಾಕರಾ ಚಂದ್ರಾ! (ಎದ್ದು ಆವೇಶದಿಂದ)

||ಪದ|| ಝಂಪಾ

ಪ್ರಿಯೆಯಧ್ಯಾನಂಗೈವ ಸಮಯದಲ್ಲುದಿಸಿ ||ಪ||

ರಯದೆಕಿರಣಂಗಳಿಂ ಪೀಡಿಸುವೆ ಬಳಸಿ ||ಅ. ಪ ||

ಪಾಪಿಚಂದ್ರನೆ ಪ್ರಾಣವನು ಬರೆದೆಶೆಳೆದೆ |

ಶಾಪವೀವೆನು ನಿಜದಿನನುಭವಿಸು ನಿನಗೆ ||

ಈ ಪುರುಷಲೋಕದೊಳು ಕಾಮಸುಖವದು ಸಿಗದೆ |

ತಾಪವನ್ನನುಭವಿಸುತಸುದೊರೆಯೊಭರದೆ ||೧||

ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ! ಮಿತ್ರಾ ಕಪಿಂಜಲಾ! ಆರ್ಯೋ ಅಪ್ಪಾ! ಹಾ ತಂದೇ ಶ್ವೇತಕೇತೂ! ಭೋ ಮಾತೇ ಕಮಲನಿವಾಸಿನೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಪುಂಡರೀಕನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋ..... (ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು)

ಚಂದ್ರ:—ಹಾ! ಮೂರ್ಛಾ ಮುನಿಕುಮಾರಾ, ತಪೋಬಲದಿಂದ ಗರ್ವಿಷ್ಠನಾಗಿ, ಅನಪರಾಧಿಯಾದ ನನಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆಯಾ! ಇಗೋ ತೆಗೆದುಕೊ, ನನ್ನ ಶಾಪದ ಮಹತ್ವವನ್ನಾದರೂ ನೋಡು, ನನ್ನಂತೆ ನೀನಾದರೂ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಸುಖದುಃಖವನ್ನನು ಭವಿಸು. ನಿಶ್ಚಯ ನಿಶ್ಚಯ! ಈ ಮಾತು ಮಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಮನಗಾಣು.

ಪುಂಡರೀಕ:—(ಕುಳಿತು) ಹಾ! ಕಠಿಣಹೃದಯೇ ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿ ಕೆಯೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಂತೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಸಹ ದುರ್ಲಭವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಕೇಳಿ ಆನಂದ

ದಿಂದ) ಆ ಇದೇನು? ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಬರುವದು? ಹಾ! ಪ್ರಿಯೆಯು ಬಂದಳೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿರುಪಾಯವು! ಈಗ ಬಂದರೂ ಮಾಡುವದೇನು! ಅಂತ್ಯಕಾಲವು ಸಂಭವಿಸಿತು.

||ಸಾಕೆ||

ಪಾಪಾಣದತೆರವಾದದ್ದು ಶೀರ್ಷಂದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಿಷ್ಟುಂ|
ವಿಷತಿಂದವನವೊಲಾದುದುನನಗೀದೇಹವು ಜಲಿಸದಿಷ್ಟುಂ ||
ರಸನವುತಡೆದಿಂದು | ಉಸುರಲ್ ಬಾರದುಬಾಪ್ರಿಯೆ.... ||೧||

[ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ಬೀಳುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಪಿಂಜಲನು ಬರುವನು.]

ಕಪಿಂಜಲ:—[ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು] ಮಿತ್ರಾ ಪುಂಡರೀಕಾ ಸ್ವಲ್ಪತಡೆ. ಇದೇ ಈಗ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವಳು.

ಪುಂಡರೀಕ:—[ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು] ಎಲ್ಲಿರುವಳು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು... [ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವದು.]

ಕಪಿಂಜಲ:—[ಹಣೆಹಣೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ] ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಘಾತವಾಯಿತು. ಮಿತ್ರನು ಮಡಿದನು. ಮಿತ್ರಾ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿ!

||ಪದ|| ರಾಗ—ತೋಡಿ ತೇಕಾ ಪಂಜಾಬಿ.

ಮಿತ್ರಾಹರಣವನೀಗಿದೆಯಾ ||ಪ|| ಮಿತ್ರವಿರಾಜಾವಿದ್ವದ್ರತ್ನಾ ||ಅ. ಪ||

ನೀನಿಲ್ಲದಿರಲೀದೀನಗೆಭುವನವ || ಶೂನ್ಯವಿದಮ್ಪದನಿಜದೆ ||೧||

ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಮಿತ್ರಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ!
(ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕೂಡುವನು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—(ಪಡದೆಯಲ್ಲಿ) ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ಯಾಕೆ ಹಿಂದುಳಿಯುವೆ? ಬೇಗ ಬಾ. ಅಗೋ ನೋಡು, ಅತ್ತಣಿಯಿಂದ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ

ಕಪಿಂಜಲ:—ಮಿತ್ರಾ ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಬಟ್ಟದ್ದು ನಿನ್ನ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ! ನನ್ನ ತರ್ಕದಂತೆ ಒಂದುವೇಳೆ ಅವಳು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದು? (ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ) ಮಿತ್ರಾ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಘಾತಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದೆಯಾ!

ಮಹಾ:—(ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಅವ್ಯಯ್ಯ! ಸಖೀ ಇದೇನೆ? ಕಪಿಂಜಲನ ರೋದನಧ್ವನಿಯೊಂಬಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಯಾರಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವರು?

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಕೇಳಿ) ಶಿವ ಶಿವ! ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಒಂದಳು.

ಮಹಾ:—ಭಗವನ್ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮುನಿಕುಮಾರನೆಲ್ಲಿರುವನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—(ತಲೆಬಿಡುತ್ತ) ಅವ್ವಾ ಏನು ಹೇಳಲಿ! ರೋಗಿಯ ಪ್ರಾಣಹೋದ ಒಳಿಕೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿಯು ಬಂದಂತೆ ನೀನು ಬಂದೆ! ಆ ದುಷ್ಟ ಮನ್ಮಥನು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಘಾತಿಸಿದನು.

ಮಹಾ:—(ಪುಂಡರೀಕನ ಶವವನ್ನು ನೋಡಿ) ಹಾ! ಜೀವಿತೇ ಶ್ವರಾ ಮುನಿಕುಮಾರ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ? (ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಶವದಮೇಲೆ ಬೀಳುವಳು.)

ತರಲಿಕೆ:—(ಎಲಾಸಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ದುಃಖದಿಂದ) ಅಹಹ! ಏನು ಅನರ್ಥವಿದು! (ಗಾಳಿಹಾಕುವಳು.)

ಮಹಾ:—(ತುಸುಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ತರಲಿಕೆ ತರಲಿಕೆ, ಯಾರೋ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವರು ಬೇಗ ಬಾ. (ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಾಗಿ) ಅಹಹ! ನಾನು ಎಲ್ಲಿರುವೆನು! ಕತ್ತಲೆಮುಸುಕಿದ ಗವಯಲ್ಲಿರುವೆನೋ, ಆಳವಾದ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿರುವೆನೋ? ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. ಇದೇನು ಕೈಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ? ಅವ್ಯಯ್ಯ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮುನಿಕುಮಾರನ

ಶವದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು. ಈಗ ಯಾವತ್ತೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಹಾ! ದುಷ್ಟೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದಿರುವೆಯಾ? ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕೃತ್ಯದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಒದುಕಿದೆಯಾ? ಹಾ ಪ್ರಿಯಾ! —

|| ಪದ || ರಾಗ-ಅಸಾವೇರಿ, ತಾಳ ಧುಮಳಿ “ನೊ ಸಮಜುತರಿ” ಎಂಬಂತೆ

ನೀ ಹರಣವನುನೀಗಿದೆಯಾಪ್ರಿಯಸೆ || ಪ ||

ದುರಿತೆಯೆನುತಲಿಸತಿಯನುತೊರೆದು |

ತೆರಳಿದೆಯಾಸಲೆದುಃಖವನೀಡುತ || ಅ. ಸ. || ನೀ—

ಕರುಣವತೋರು ನೀನೆನ್ನೊಳುರಮಣಾ |

ಹರನವನೊಳ್ ಮುನಿದನೊ ಸುಗುಣಾ ||

ಮರೆಯಲೆಂತುನಾಂ ಸುರುಚಿರವದನಾ |

ವರಮುನಿಕುವರಾ ಮಾರಸಮಾನಸೆ! || ೧ || ನೀ—

(ಶವದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ದುಃಖಿಸಹತ್ತುವಳು)

ತರಲಿಕೆ:—ಪ್ರಿಯಸಖೀ, “ಶೋಕಮಾಡಬೇಡೆ”ಂದು ನಾನಾ ದರೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ! ದುರ್ಧೈವವೇ ಈವರಿ ಘಾತಿಸಿದಮೇಲೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದದೆ? ಹ್ಯಾಗಾದರೂಮಾಡಿ ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡಿಕೋ. ಭಗವನ್ ತಾವಾದರೂ ಇವಳಿಗೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಎನೂ ಮಾತಾಡದೆ ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವನು)

ಮಹಾ:—ಪ್ರಿಯಾ! ಅನಾಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯಾ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಸತ್ರಿಕೆಯನ್ನೊಡುತ್ತಲೇ ನಾನು ಈ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಹೋದೆಯಾ! (ಅವನಕಡೆಗೆ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆಲೇ) ಅವ್ಯಯ್ಯ! ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ಪ್ರಾಣವಿರುತ್ತದೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಗೋ ನೋಡು, ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ತುಟಿಗಳನ್ನು

ಹ್ಯಾಗೆ ಹೊಯ್ದಾಡಿಸುವನು. ಪ್ರಿಯನೇ ನನ್ನ ಗುರುತು ಸಿಗುವದೇನು?

ಛೇ ಛೇ! ನಿನಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಏನೋ ಒಂದುತರದ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ತರುಣರ ಪ್ರಾಣಹರಣಮಾಡಿದ, ನಿರ್ದಯನಾದ ಮುನ್ನ ಭನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ತರದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಹಾ:—ಭಗವನ್ ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ ಭ್ರಮೆಯಮೂಲಕ ವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಕಲ್ಪನೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ತರಲಿಕೇ, ಈಗ ಏನೂ ಆಶೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನನ್ನಗಲಿ ಬೇವದಿಂದ ಇರಲಾರೆನು. ಬೇಗನೆ ಚಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು. ಸಹಗಮನಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸಾಫಲ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ತರಲಿಕೆ:—(ಎದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಹಾ! ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಶ್ಚರ್ಯ!

ಮಹಾ:—ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ತರಲಿಕೆ:—ಅಗೋ ನೋಡು ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಅತಿ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಯಾವನೋಪ್ಪು ಪುರುಷನು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ-ಕಪಿಂಜಲ:—ಎಲ್ಲೆ! ಎಲ್ಲಿರುವನು? (ಬೆರಗಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುವರು.)

ತರಲಿಕಾ:—ಇಗೋ ಬಂದ ಬಂದ! ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದ! ಈ ಮಹಾಪುರುಷನು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು?

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ತರಲಿಕೆ, ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಕೇಳಿ ದಯ ಹುಟ್ಟಿ, ದೇವಲೋಕದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಸತ್ಪುರುಷನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದ ರಂತೂ ಒಳಿತಾಯಿತು. ಈಗ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನೇ ನ್ಯಾಘ್ರಿಸುವೆನು.

ಚಂದ್ರ: — (ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂದು ಶವದ ಹತ್ತರ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ: — ಮಹನ್ ತಾವು ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ತಮಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿರುವೆನು. ನಾನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕನ್ನಿಕೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನನಗೆ ಮಂಗಲಸೂತ್ರವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರಿ.

ಚಂದ್ರ: — (ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಆ ಶವವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾರುತ್ತ ಹೋಗಿ ಮೇಲಿಂದಲೇ) ವಕ್ಷೇ ಮಹಾಶ್ವೇತಿ, ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡ. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ನಿನಗೆ ದೊರಕುವನು.

ಕಪಿಂಜಲ: — (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಫಡ! ದುರಾತ್ಮಾ ಅಂತಕಾ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆವಾ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀಯೋ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. (ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗುವನು ತರಲಿಕೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯರು ಬೆರಗಾಗಿ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು)

ಮಹಾ: — ಆಗೋ ನೋಡು ಅತಿ ದೂರ ತಾರಾಮಂಡಲದ ಹತ್ತರ ಹೋದರು. (ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತ ತುಸು ತಡೆದು) ಅಹಹ! ಈಗಂತೂ ತೀರಾ ಕಾಣಿಸದಂತಾದರು. ತರಲಿಕೇ ಇದೇನೆ? ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವದು? ನನಗಂತೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. ದೈವಗತಿಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು! ನೋಡಿದೆಯಾ, ನಾನೊಂದು ಬೇಡಿದರೆ ದೈವವೊಂದು ಮಾಡಿತು; ನಾನು ಆ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದೇನು! ಅವನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆಶ್ವಾಸನವೇನು! ಸುಖಸಂಬಂಧವಿರದಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಹೋಯಿತು. ಸಹಗಮನವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡೇನೆಂದರೆ, ನನ್ನ ದುರ್ವ್ಯವಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೂ ಸಹ ಏಳ್ಳು ಬರಬೇಕೆ!

ತರಲಿಕೆ: — ಸಖೀ ಅದು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಆ ಸತ್ಪುರುಷನು ಬಹು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅದು

ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗದ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಯಬೇಡ.

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವರು ಹೇಳುವವಾದರೂ ಸರಿಯಾದದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನ ಆಶ್ವಾಸನವು ಸತ್ಯವಾದರಂತೂ ಒಳಕೇ ಬಳಿತಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಅಂದು ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖೀ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುವದು.

ತರಲಿಕಾ:—ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ, ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವಾ. ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಮಹಾ:—ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಕಷ್ಟಬಡಿಸುತ್ತ ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯುವೆನು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಸ್ನಾನಸಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಸತ್ಯಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗುವೆನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಪ್ಪಾದರೂ ಸುಖವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ತರಲಿಕೆ:—ಪ್ರಿಯಸಖೀ, ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಬೇಡ! ನೀನೇ ಎಚ್ಚಾರಿಸು. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಂತೂ ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಾದರೂ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು?

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ತರಲಿಕೇ, ಈಗ ನನಗೆ ತಾಯಿ ಬೇಡ ತಂದೆ ಬೇಡ ಸೌಖ್ಯ ಬೇಡ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಡ, ಏನೇನೂ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಕಾಂತನ ಮರಣದಿಂದ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ನನಗೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವದು. ಅದರಿಂದ ನೀನೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು, ಹಾಗೂ ಈ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಗತಿ

ಯನ್ನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸು; ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳು. (ಅವಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ) ಪ್ರಿಯಸಖೀ, ನನ್ನಂತೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲಾದರೂ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ. ಕಾರಣ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಒಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ನನ್ನ ವಿಷೋಗದಿಂದಾಗತಕ್ಕ ಅವರ ಮನದ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯಿಸು.

ತರಲಿಕೆ:—(ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ)ಗಳತೀ ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ! ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಚಿತ ಕೆಲಸಮಾಡಿ, ಅಧೋಗತಿಗಳಿಯುವದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸುಖವೇ ನನ್ನ ಸುಖವು, ನಿನ್ನ ದುಃಖವೇ ನನ್ನ ದುಃಖವು, ನಿನ್ನ ಮನೋನಿಶ್ಚಯವೇ ನನ್ನ ಮನೋನಿಶ್ಚಯವು. ನನ್ನ ಈ ಜಡದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೋಗುವವಳಲ್ಲ.

ಮಹಾ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಸಖೀ ನಿನ್ನ ದೈವದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಸೋಸುವದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವವರಾರು? ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ಅಚ್ಚೋದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಬೇಗಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಆ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗೋಣ.

(ಮುಕ್ತಾಹಾರ, ಅವಶಿಷ್ಟವಲ್ಕಲ, ಕಮಂಡಲು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು) —

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

(ಪಕ್ಕ:—ಚಂದ್ರಲೋಕ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲಾಸನ)

ರೋಹಿಣಿ:—ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವನ್ನು ತರಹೋದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ

ಪ್ರಿಯನಾದ ಚಂದ್ರನು ಈವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ)
ಹಾ! ಬಂದನು.

ಚಂದ್ರ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಪ್ರಿಯೆ ರೋಹಿಣಿ, ಇಗೋ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಾದರವನ್ನು ತಂದು ಇದರ ಮೇಲೆ ಹಾಕು.

ರೋಹಿಣಿ:—ಒಳ್ಳೇದು (ಚಾದರವನ್ನು ಹಾಕಿ) ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಬಾರದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಚಂದ್ರ:—ಪ್ರಿಯೆ ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಅವಳಿಗೆ ಅಭಯವಚನವನ್ನಿತ್ತಿರುವೆನು.

ರೋಹಿಣಿ:—ಪ್ರಿಯನೇ ಇತ್ತನೋಡು, ಯಾರೋ ಒಳ್ಳೇ ಆವೇಶದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಚಂದ್ರ:—ಹೌದು. ಅವನು ಇವನ ಮಿತ್ರನಾದ ಕಪಿಂಜಲನು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಬರಲಿ, ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತಾಡುವದರಲ್ಲಿ ನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನವಿಂದ ಇವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಹಾನುಭಾವನೇ ನೀನು ಯಾರು?

ಚಂದ್ರ:—ಮುನೀಶ್ವರನೇ ನಾನು ಚಂದ್ರನು.

ಕಪಿ:—ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ದೇಹವನ್ನು ಇಷ್ಟಯವರೆಗೆ ಯಾಕೆ ತಂದೆ?

ಚಂದ್ರ:—ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಡುವದಕ್ಕೆಂದು ತಂದೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ನಿನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದವಶ್ಯವೇನಿತ್ತು?

ಚಂದ್ರ:—ಮುನೀಶ್ವರನೇ ಇವನು ನನ್ನ ಜಾಮಾತನು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಯಹುಟ್ಟಿ ಈ ಕಡೆಗೆ ತಂದೆನು.

కపింజల:—ఏను? ఊగాదరే మహాశ్వేతయు నిన్న సు-
పుత్రీయేను?

జంద్ర:—అవళు పృథ్వీ నన్నింద జనిసదిద్దరూ, నన్న
వంశదల్లి జనిసచవళాద్దరింద అవళన్న ప్రేమపూర్వకవాగి నన్న
మగళిందే భావిసువేసు. మగళ గండనేంద మేళి, నిన్న ఈ
మిత్రను ననగి జామాతనేందు హేళలు సందేహవేనిది?

కపింజల:—ఒళ్ళిందు ఇవను మరణ జొందిద సంగతియు
నినగి హేగి గొత్తాయెతు?

జంద్ర:—కేళు, నాను నన్న నిత్య క్రమదంతే యదయవాగు
త్తిరలు, ఆ సమయదల్లి మదనబాణగళింద పిడితనాద నిన్న ఈ
మిత్రను మహాశ్వేతయె హేళరన్న తేగిదుకొండు పరిపరియింద
ప్రలాపిసుకదు నన్న దృష్టిగి బిత్తు ఆగ ఇవనాదరూ నన్నన్న
నొడిదను. ఒరొరుత్త విరహతాపవు హేజ్జాగి ఇవనిగి అంత్య
కాలవు సమీపిసెతు. ఆ కాలదల్లి నానే తన్న ప్రాణహరణకే
కారణనాదేనెంబ కల్పనేయింద నిష్కారణవాగి ననగి శాపకొట్టెను.
ఆ కొండలే నిరపరాధియూద నాను సిట్టిగిద్దు, “నన్నంతే నీనా
దరూ సుఖ-దుఃఖగళన్న అనుభవిసు” ఎందు ఇవనిగి శాప
కొట్టెను; ఇష్టాద కొండలే ఇవన ప్రాణవు హోయెతు.

కపింజల:—శాంతమూర్తియే జామాతనేంబదు నినగి
గొత్తిద్దూ నీను ఈ ప్రకార శాప కొండబడుదే?

జంద్ర:—కపింజలా, సిట్టిన భరదల్లి ననగి యావదూ
గొత్తాగల్లి. శాప కొట్టినంతర మనస్సిగి బహు దుఃఖవేనిసెతు.
ఆదద్దరిందలే ఈ శరీరవన్న ఇత్త తేగిదుకొండు బంధెను.

కపింజల:—మహానుభావనే కొట్టె శాపవన్నంతూ తిరు

ಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಮುಂದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನು?

ಚಂದ್ರ:—ಕೇಳು, ಪರಸ್ಪರರ ಶಾಪದ ಮೇರೆಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನು ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳಬೇಕಾಗುವದು. ಇರಲಿ, ಈ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಸತ್ಯಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಅವತರಿಸುವೆವು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ?

ಚಂದ್ರ:—ಉಜ್ಜಯಿನೀಪುರದಲ್ಲಿ.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಯಾರ ಉದರದಲ್ಲಿ?

ಚಂದ್ರ:—ನಾನು ತಾರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ “ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆ”ಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವೆನು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ನಾದ ಈ ಪುಂಡರೀಕನು ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ)ಆಗಲಿ, ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವು. (ಪ್ರಕಾಶ ವಾಗಿ) ಮಹಾನುಭಾವನೇ ನೀವೀರ್ವರೂ ಜನ್ಮತಾಳಿದ ಸಂಗತಿಯು ನನಗೆ ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಚಂದ್ರ:—ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪೂರೈ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯಿರಲಾರದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯದಿರು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಆಗಲಿ, ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸಕಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಚಂದ್ರ:—ಒಳ್ಳೇದು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡುವೆನು.

ಚಂದ್ರ:—ಹೌದು ಬೇಗ ಹೊರಡು. ನಾನಾದರೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳುವವನಿದ್ದೆನು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯೇ, ಕೃಪೆಯಿರಲಿ (ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ಚಂದ್ರ:—ಪ್ರಿಯೆ ರೋಹಿಣಿ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ನಂಬಿಗೆಯ ದಾಸಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸುವಿಯಷ್ಟೆ?

ರೋಹಿಣಿ:—ಪ್ರಿಯನೆ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಸತ್ರಲೇಖಿಯೆ”ಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲು ಈ ಮೊದಲೇ ಅನುಮತಿಸಿರುವೆನಲ್ಲವೆ?

ಚಂದ್ರ:—ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹಪಡೆದು ಪುಂಡ ರೀಕನೊಡನೆ ಉಜ್ಜಯಿನೀಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾ. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು)

ತೃತೀಯಾಂಕಂ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—:(-೦-):—

ಸ್ಥಳ:—ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ.

(ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗಾಯಕನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವನು.)

ಗಾಯಕ:—ನಮಸ್ಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಕಾಲ, ತಾವು ಯಾರೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು.

ಗಾಯಕ:—ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಓರ್ವ ಗಾಯಕನು, ನಾನು ತಮಗೆ ಅಪರಿಚಿತನೇ ಇರುವೆನು; ಅಂದಮೇಲೆ ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗುರುತು ಹತ್ತಬೇಕು? ಇರಲಿ, ಅರಮನೆಯ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ಸ್ವಾಮಿ?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ಹೆ! ಹೆ! ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಬಹುಮಾನಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವಿರೇನು?

ಗಾಯಕ:—ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ಒಳ್ಳೇದು ಹಾಗಾದರೆ (ತೋರಿಸಿ) ಇದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ನಾನಾದರೂ ಈಗ ಅರಮನೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದೆನು. ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳೇರ್ವರು ಪುತ್ರೋತ್ಸವದ ಮೂಲಕ ಒಳ್ಳೇ ಆನಂದದಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೋದರೆ, ತಮಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆಯಬಹುದು.

ಗಾಯಕ:—ಏನು ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೂ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೇನು?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೇಕೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಸುಯೋಗವು ಈಗ ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂದೂ, ಮಂತ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂದೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವರು.

ಗಾಯಕ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ಒಳ್ಳೇದು, ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗದರೆ, ನನಗೂ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. (ಪರಸ್ಪರರು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

(ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಗನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ನಮಸ್ಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨ನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:—ಓಹೋಹೋ! ಇದೇನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಕಾಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ!

ಗನೆಯವ:—ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ಇಷ್ಟುದಿವಸ ಊರಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಮತ್ತೇನು? ಅರಮನೆಯ ಸಮಾಚಾರ!

೨ನೆಯವ:—ಕೇಳುವದೇನು ಸ್ವಾಮಿ! ನಾಳಿನ ದಿವಸ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಸಮಾರಂಭವಿರುವದು! ಭೋಜನಸಮಾರಂಭ!!

ಗನೆಯವ:—ಅದೇಕೆ?

೨ನೆಯವ:—ನಾಳಿನ ದಿವಸವೇ ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಹೋತ್ಸವವು ಜರಗತಕ್ಕದ್ದಿರುವದು.

೧ನೆಯವ:—ಹಾಗಾದರೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಬರಬಹುದು!

೨ನೆಯವ:—ಓಹೋ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುವದು.

೧ನೆಯವ:—ಅಕೋ ಮರೆತಿದ್ದೆನು; ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸುಂದರ ವಾದ ಒಂದು ಕುದುರೆಯಿರುವದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನಲ್ಲ? ನಿಜವೇನು?

೨ನೆಯವ:—ಹೌದು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿರುವದು; ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಭೀರಮುದ್ರೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವದು; ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧ ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವರು; ಯಾಕೆ? ನೋಡಲಿಚ್ಛೆಯಾಗಿರುವದೇನು?

೧ನೆಯವ:—ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ.

೨ನೆಯವ:—ನಡೆಯಿರಿಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗೋಣ.(ಹೋಗುವರು)

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(-೩೦೩-)-

ಸ್ಥಳ:—ರಾಜಸಭೆಯು.

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಮೂಹ, ತಾರಾಪೀಡ, ಶುಕನಾಸಪ್ರಧಾನ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಅರಸರು, ವೈಶಂಪಾಯನ ಮೊದಲಾದವರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ)

||ಪದ|| ರಾಗ—ಜಿಲ್ಲಾ, ತಾಳ-ಆದಿ.

ಗುಮಾಧವ ಶಂಕರಾ ಕಾಲಾರಿಯೇ ಹರಾ ಪರಾತ್ಮರಾ ||ಪ||

ಕಾಮಾರಿಯೇ ಮಹೇಶ್ವರಾ ದಿಗಂಬರಾ ||ಅ ಪ||

ದೀನಪಾಲ ಫಾಲನೇತ್ರ ಗಾನಲೋಲ ಶಂಭುವೆ |

ಎಜಯವನೀಯೈ ನೀಂ ಸತತಂ |

ಬಾಲಚಂದ್ರಾಪೀಡನಂ ಪೊರೆ ಕೃಪಾಳುವೆ ||೧||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು:—ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯು ಸರಿಪೂರ್ಣ ವಾಯಿತಲ್ಲವೆ?

ತಾರಾಪೀಡ:—ಮಹಾತ್ಮರೆ, ಮಹೇಶ್ವರನ ದಯೆಯಿಂದಲೂ ತನ್ನೆಲ್ಲರ ಆಶೀರ್ವಾದಬಲದಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

(ಎಲ್ಲರೂಕೂಡುವರು; ನರ್ತಕಿಯರು ನರ್ತಿಸಿದಬಳಿಕ, ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಮಾನ ಕೊಡಲ್ಪಡುವದು ಹಾಗೂ ಯಾಚಕರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವದು)

ಪುರೋಹಿತ:—ಮಹಾರಾಜನೆ, ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಡವಾಗುತ್ತದೆ; ದಯಮಾಡಿ ಹೊರಡಬೇಕು.

ತಾರಾಪೀಡ:—ಒಳ್ಳೇದು.(ಇಷ್ಟುಅನ್ನುತ್ತಲೇ ಪಡದೆ ಬೀಳುವದು)

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(-೩೦೩-)-

ಸ್ಥಳ:—ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ತಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಪುರ.

(ಚ್ರಂದಾಪೀಡ ವೈಶಂಪಾಯನರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಮಿತ್ರಾ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕುದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತರುವಾಯ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಮಿತ್ರಾ ವೈಶಂಪಾಯನಾ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದಂತಾಗಲಿ, ಈಗ ನಾನು ಬೇಟೆಯಸಲುವಾಗಿ ಹೊರಡುವೆನು; ನಾನು ಬರುವವರೆಗೂ ಸೇನೆಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಒಳ್ಳೇದು ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ (ಇಬ್ಬರೂಹೋಗುವರು.)

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(-೩೦೪-)-

ಸ್ಥಳ:—ಚಿತ್ರರಥವನ.

(ಮು ಕಿನ್ನಿರದಂಪತಿಗಳು ಓಡಹತ್ತಿರುವವು; ಅವುಗಳ ಬಿನ್ನುಹತ್ತಿ

ಅಶ್ವಾರೂಢನಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಬರುವನು.)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಇಗೋ ಈಗ ಸಿಗುತ್ತವೆ; ಇಗೋ ಹಿಡಿದೆನು.
(ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳು ಕಾಣದಂತಾಗಲು) ಅಹಹ! ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವಿಧು? ಈ
ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕಾಣದಂತಾಗಿ ಹೋದವಲ್ಲ? ಛೇ ಛೇ
ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ಆಗಲಿ, ಈಗ ಅವುಗಳನ್ನು
ಹುಡುಕುವದರಲ್ಲಿನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲವು ಕಾಯ್ದಿರುವದು;
ನೀರಡಿಕೆಯಾಗಿರುವದು; ಆದ್ದರಿಂದ ವೊದಲು ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಹುಡು
ಕುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗುವನು)

ಐದನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—:(-೦-)—

ಸ್ಥಳ:—ಚಿತ್ರರಥವನದೊಳಗಿನ ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—||ಪದ|| ರಾಗ-ಕಲ್ಯಾಣಿ, ತಾಳ-ಆದಿ.

ರಮಣೀಯಮಾಗಿ ತೋರುವದೀವನಂ ||ಪ||

ಸುಮಪೂರತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದೆ ||ಅ. ಪ. ||

ಬಾಳೆಚಂಪಕಚೂತಾದಿತರುಗಳ ||

ಥಳಥಳಿಸುವ ತಳಮಿಂಚಿನಿಂದಿರದೆ ||೧||

ವಿಲಸಿತಸರದಿಂ ಕಲಹಂಸಗಳಿಂ ||

ನಳನಳಿಸುವ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳಿಂದೆ ||೨||

ಅಶ್ವಮುಖಿಗಳಾದ ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳನ್ನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿ ದಣಿದು ಬಹಳ ನೀರ
ಡಿಸಿರುವೆನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಲವಾನಮಾಡಿ,
ಆ ಮೇಲೆ ಈ ವಸಂತಲತೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳು
ವೆನು. ಅಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವಾದರೂ ಮೇಯ
ಬಹುದು; ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸುರ್ವಪುರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆನು.

ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರಾಯಿತು. (ನೀರುಕುಡಿದು) ಅಹಹ! ಈ ಸರೋವರ
ವೆಂದರೆ ರಮಣೀಯವಸ್ತುವಿನ ಶಿರೋರತ್ನವೇ ಸರಿ; ಇದರೊಳಗಿನ
ನೀರಾದರೂ ಎಷ್ಟು ವಿಮಲ! (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೀತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ)
ಓಹೋ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀಣಾನಾದಯುಕ್ತ
ವಾದ ಈ ಮಧುರ ಗೀತಧ್ವನಿಯು ಯಾರದಿರಬಹುದು; ಅಹಹ! ಎಷ್ಟು
ಇಂಪಾಗಿ ಕೇಳಬರುವದು! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಈ ಕುದುರೆಯು ಗೀತ
ಧ್ವನಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಗಲಿ ಈ
ಧ್ವನಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದುಸಾರೆ ಪರೀಕ್ಷಿ
ಸುವೆನು. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ನಿಶ್ಚಯ!
ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯದೊಳಗಿಂದಲೇ ಈ ಗೀತಧ್ವನಿಯು
ಬರುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಒಳ್ಳೊಂದು ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು.
(ಹೋಗುವನು)

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ:—||ಪದ|| (“ಅಜುನಿ ಮಜವರಿ” ಎಂಬಂತೆ)

ಗಿರಿಜಾರಮಣಾ ಸಾಂಬಶಂಕರ ಕಾಮಹರನೇ ವಂದಿಪೆಂ ||

ಸುರಮುನಿನರವರವಂದಿತಚರಣಾ ಶ್ಯಾಮಕಂಠನೆ ಶೇವಿಪೆಂ ||೧||

(ವುನಃ ಧ್ಯಾನಮಾಡಹತ್ತುವಳು)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ
ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಅಹಹ! ಇವಳ ಆಕೃತಿಯು ಮೇಲಿಂದಲೂ ಮಧುರ
ವಾದ ಗೀತಧ್ವನಿಯುಮೇಲಿಂದಲೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆ
ಯೆಂಬಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

||ಪದ|| ರಾಗ-ಮಧ್ಯಮಾವತಿ, ತಾಳ-ಆದಿ.

ನೋಡಿ ಸರಮ ಸುಖಿಯಾದೀನೀಕೆಯ ||ಪ||

ಅನುಪಮ ಶೋಭಿತ ಮುಖಮುದ್ರೆಯುತಾಂ ||

ಮನಕಾನಂದನ ನೀಯುವ ||೧|| ದೀಕೆಯ—

ಅಹಹ! ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗಂಭೀರವಾದ ಇವಳ ಪುಣ್ಯಕಾರಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ, ನಾನು ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಮಹಾ:—ಭಗವನ್, ಬರಬೇಕು ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತವಿರಲಿ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ಹತ್ತರಹೋಗಿ) ದೇವೀ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾ:—ಬಾ ಕುಳಿತುಕೋ. ನೀನು ಯಾರು? ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?

ಚಂದ್ರಾ:—ಭಗವತೀ ನಾನು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಅರಸನಾದ ತಾರಾ ಪೀಡನ ಮಗನು; ನನ್ನ ಹೆಸರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡ; ನನಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದನಂತರ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಹಿಮಾಚಲ ತಟದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಪುರವೆಂಬ ಕಿರಾತನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಸ್ಕರ ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.....

ಮಹಾ:—ಮುಂದೇನಾಯಿತು?

ಚಂದ್ರಾ:—ಈ ದಿವಸ ಮೃಗಯಾವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ವನ ದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಿನ್ನರದಂಪತಿಗಳು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದವು; ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಈ ಸರೋವರದ ವರೆಗೆ ಬಂದೆನು.

ಮಹಾ:—ಅವು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋದವು?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಭಗವತೀ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರಬರುತ್ತ ಅದೃಶ್ಯ ವಾಗಿ ಹೋದವು.

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ಈ ದೇವಾಲಯದ ವರೆಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ದೇವೀ, ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಈ ಮಧುರ ಗೀತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂದೆನು.

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ನೀನು ಈಗ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಬಳಲುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ತುಸುಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸು; ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಭಗವತೀ, ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ನಿನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಹಸಿವೆನೀರಡಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾದವು; ಈಗ ನಾನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಸಂಗತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸು; ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.

ಮಹಾ:—ಅವ್ವಾ! ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ?

ಚಂದ್ರಾ:—ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯೇ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.

||ಕಂದ|| ಸುರವಂಶದೊಳುದಿಸಿರ್ಪೆಯೊ |

ವರಗುಹ್ಯಕಸಿದ್ಧರುಗಳು ಪಡೆದರೊ ನಿನ್ನಂ ||

ಬರೆಗಂಧರ್ವಾಪ್ನರರೊಳು |

ನೆರೆವನ್ನಿಸಿಯವರ ಕುಲವನುದ್ಧರಿಸಿದೆಯೋ? ||೧||

ಭಗವತೀ, ಅದರಂತೆ:—

||ಕಂದ|| ಎತ್ತಣತಪಮೆತ್ತಣಜಲು-|

ವೆತ್ತಣನವಯಾವನಂಸುನಿಗ್ರಹವೆನಿತಾ? ||

ಚಿತ್ತವ ಪುಗಿಸಿಹೆವ್ರತದೊಳು |

ಬಿತ್ತರಿಸೀಕ್ಷಣದೊಳಿದರ ಕಾರಣವೇನೀಂ ||೧||

ಮತ್ತು ಯಾವ ಪಂಚಮಾಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ನಿರ್ಘಾಣವಾಗಿರುವದೋ, ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಶರೀರವುಂಟಾಗಿರುವುದು; ಹೀಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಶುಭ್ರವರ್ಣಬಂದಿರುವುದು?

ಮಹಾ:—ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ ||ಪದ|| (“ಮೂರ್ತಿಮಂತ” ಎಂಬಂತೆ)

ಪಾಪಿನಾನು ಚಾಂಡಾಲಿಯು ವ್ಯರ್ಥಜೀವಿವೆಂ ಪ||

ಈ ಪರಿಯನೇವೇಳ್ವೆಂ ಲೋಕನಿಂದಿತಳಾ ||೨. ಪ.||
 ಜನನಿಜನಕರುಗಳ ಮನಕೆಬರಿದೆತಾಪವಿತ್ತಿಂಭುವನ ||
 ವಿನೂತದ್ವಿಜನ ಪ್ರಾಣಸೆಳೆದು ಪಾಪಗಳಿಸಿದೆಂ ||೩||

(ಅಳಹತ್ತುವಳು.)

ಚಂದ್ರಾ:—(ಅಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನೊಳಗೆ) ಅರರೆ! ಇದೇನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತಲ್ಲ! ಈ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆತುರ ಪಡುತ್ತಿತು: (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲಾ ಸಾಧ್ವೀಮನುಷ್ಯೇ, ಪಾರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂಥ ನಿನ್ನ ದುಃಖದಾಯಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದಂತಾಯಿತು; ನನ್ನಿಂದಾದ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದಾದ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಏನು? ಅದೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆದಾಗಿನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನಂಥ ಸತ್ಪುರುಷನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು; ಕೇಳು:—ಸುರಾಂಗನೆಯರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕುಲಗಳುಂಟು; ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಶಶಿಕಿರಣೋದ್ಭೂತವೆಂಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು; ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಗೌರಿಯು, ಹಂಸನೆಂಬುವನು ತಂದೆಯು, ನನ್ನ ಶರೀರ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು; ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅತಿಮುಖರೂಪದಿಂದ ಕಳೆದೆನು; ತರುವಾಯ ಮಾಧನೀಲತೆಯ ಕುಸುಮಶ್ರೀಯಂತೆ, ನನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು; ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು, ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದಾ ನೊಂದು ದಿವಸ ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ.....(ಅಳುತ್ತ) ದೇವಾ! ಆ ದಿವಸವು ಉದಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಬಹಳೇ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಯಾವ ದಿವಸ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು

ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೆನೋ ಅದೇ ದಿವಸ ವೈಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆನು.

ಚಂದ್ರಾ:—(ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಶಿವಶಿವ! ಗುಣಯೌವನ ಕುಲರೂಪ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಈ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯು, ಈ ಪರಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪವಿರಬಹುದೇ? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ; ವಿಧಿನಿಯಮ ವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗದು; (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ದೇವೀ ನಿನ್ನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರುಗಳಾರೂ ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಮಹಾ:—ಅವ್ವಾ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೂ, ಇತರ ಬಂಧು ವರ್ಗದವರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.....

ಚಂದ್ರಾ:—ಅದೆಲ್ಲ ವೈರ್ಥವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ:—ಹೌದು, ನಾನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮವು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸಮಾಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿರುವರು. ಅವ್ವಾ, ನನ್ನ ಕಥೆಯು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೀರಲಿಲ್ಲ; ಇರಲಿ, ಇಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ; ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ವಾಸಿಸುವ ಗವಿಯುಂಟು; ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ವಾದ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸವಿದು ತೃಪ್ತನಾಗು; ತರುವಾಯ ಈ ಹತ ಭಾಗ್ಯಗಳ ಸರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.

ಚಂದ್ರಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವಳ ವೃತ್ತಾಂತವಾದರೂ ದುಃಖದಾಯಕ ವಾದದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗ ತಿಯ ಸ್ಮರಣದಿಂದಂಟಾದ ಶೋಕವು ಇವಳನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವದು. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಗ್ರಹಮಾಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ದೇವೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು.

(ಎದುರಿಗೆ ನೋಡಿ) ಭಗವತೀ, ಇತ್ತಲೀಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನೋಡು; ಯಾರೋ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ:—(ನೋಡಿ) ಹೌದು, ನನ್ನ ಸಖೀ ತರಲಿಕೆಯೂ, ಕೇಯೂರಕನೂ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಕೇಯೂರಕನೆಂದರೆ ಯಾರು?

ಮಹಾ:—ಕಾದಂಬರಿಯ ವೀಣಾವಾಹಕನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಒಳ್ಳೇದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳು?

ಮಹಾ:—ಅವಳು, ಗಂಧರ್ವಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಚಿತ್ರರಥ ನೆಂಬ ಅರಸನ ಮಗಳು. ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಮದಿರಾ ಎಂಬ ಅಪ್ಪ ರಿಯು; ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಹಂಸನಾದರೂ ಈ ಚಿತ್ರರಥರಾಜನ ಅಧಿ ಪತ್ಯದ ಕೆಳಗೇ ಇರುವನು. ಇವಳ ತಂದೆಗೆ ಇವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು; ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಾದರೂ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇರುವೆನು. ರಾಜಪುತ್ರನೇ ನಮ್ಮೊಬ್ಬರ ಸಖೀತ್ವವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ!

||ಪದ|| ರಾಗ—ಯಮನ, ತಾಳ—ಅದಿ.

ನಾಂಪೇಳುವುದನುನೀಂಲಾಲಿಸು ಜನಪಾ ವೋದದಿಂ ||ಪ||

ಭಾವಿಸು ನಮ್ಮಯದೇಹಗಳೆರಡೈ ||

ಜೀವವಿಡೊಂದಾಗಿಪುನುನಿಜದಿಂ ಸಂತತಂ ||೧||

ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳ್ ಶಯನವಿಹಾರಗಳ್ ||

ಮುನ್ನ ಮಮೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಾದವುಕೇಳ್ ಬಾಲ್ಯದೆ ||೨||

ಗೀತಮೃದಂಗಸುವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವಂ ||

ಪ್ರೀತಿಯೊಳೊಂದೇತಾಣದೆ ನಾವು ಕಲಿತೆವೈ ||೩||

ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲ; ನಾನು ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ವರೆಗೆ ತಾನು “ಲಗ್ನ ವನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಳು.

ಚಂದ್ರಾ:—ನಾ ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹವೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೇ ಅನ್ನಬೇಕು; ಒಳ್ಳೆದು ಮುಂದೆ?

ಮಹಾ:—ಅವಳು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಖೀಜನರ ಮುಂದೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಠೋರತನದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ತೋರಿಸಿರುವಳು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಏನೆಂದು?

ಮಹಾ:—“ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಒಂದುವೇಳೆ ನನಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ದಿಂದ ಲಗ್ನ ಮಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಸಾಧನದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು” ಎಂದು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಶಾಬಾಸ್! ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯಾಮಣಿ ಕಾದಂಬರಿ, ನಿನ್ನ ಸಖಿಯಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಧನ್ಯಳೇ ಇರುವಿ (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ದೇವೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಅವಳ ಈ ಮನೋನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

ಮಹಾ:—ಛೇ ಛೇ! ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಇವಳ ಮನೋನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಸಹ ಕಲಕಿಲ್ಲ; ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳೂ, ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೂ, ಸಖೀಜನರೂ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು; ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋದವು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಒಗ್ಗಿ ಮದಿರಾದೇವಿಯವರಿಂದ ನಿನ್ನಿನ ದಿವಸ ನನಗೆ ನಿರೋಪ ಬಂದಿರುವದು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಏನೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು?

ಮಹಾ:—“ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನ ಹಟವನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲಳು. ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಒಗ್ಗಿ ನೀನಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಒಳ್ಳೆದು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನೇನು ಮಾಡಿದೆ?

ಮಹಾ:—ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಈ ದಿವಸ ನೀನು ಬರುವ ಫೂರ್ವ

ದಲ್ಲಿ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿದ್ದೆನು. ಇವಳು ನನ್ನ ನಿರೋಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಈ ಕೇಯೂರಕನು ಯಾಕೆ ಬಂದನೋ ತಿಳಿಯದು.

(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತರಲಿಕೆಯೂ ಕೇಯೂರಕನೂ ಬಂದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಎನ ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಚಕಿತಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು.)

ಮಹಾ:—ತರಲಿಕೇ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳೇ? ನನ್ನ ನಿರೋಪವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆಯಾ?

ತರಲಿಕೆ:—ಹೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳು; ಅವಳು ನೀನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಬಹುಶಃ ಈ ಮಾತು ಅವಳಿಗೆ ರುಚಿಸಿರಲಿ ಕ್ಕಿಲ್ಲ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಏನೆಂದಳು.

ತರಲಿಕೆ:—ಅವಳು ಏನು ಹೇಳಿರುವಳೆಂಬದು ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಮಹಾ:—ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಏನು ಹೇಳಿದಳು? ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಡಂಬಟ್ಟಿಳೇನು?

ಕೇಯೂರಕ:—(ಕೈಜೋಡಿಸಿ) ದೇವೀ, ಅವರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ತಾನು ವನವಾಸಿಯಾಗಿ ಪರಪರಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ನಾನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಮೂರ್ಛಾಭಿಂದಕ ನಿರೋಪವನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವಳೇನು?” ಎಂದು ಅತಿಸಂತಪ್ತ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದರು.

ಮಹಾ:—(ಏಚಾರಮಾಡಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಕೇಯೂರಕಾ ನೀನು ಮೊದಲು ಹೋಗು, ನಾನಾದರೂ ನಾಳಿನ ದಿವಸ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಳ

ಭಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವೆನು; ಆಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಕೇಯೂರಳ:—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುವನು)

ಮಹಾ:—(ವಿಚಾರಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಈ ರಾಜಪುತ್ರನು ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವನು; ಇವನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಇವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ನೋಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ನನ್ನದೊಂದು ವಿನಂತಿಯುಂಟು; ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ವಚನಕೊಟ್ಟರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ದೇವೀ ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸು; ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾಲಿಸುವೆನು.

ಮಹಾ:—ಕೇಳು, ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನೂ, ನಮ್ಮತಂದೆಯಾದ ಹಂಸರಾಜನೂ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತವು ಬಹು ರಮ್ಯವಾಗಿರುವದು; ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಮನೆಯಂತೂ ವರ್ಣಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವದು; ನಿನ್ನಂಥವರು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು; ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತಕ್ಕ ನನ್ನ ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಂತೂ ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು; ಇವಳು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸರಳವಾದವಳು; ಸಹಜ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವಳು; ಮೇಲಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವಳು; ರೂಪದಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರತಿಯು ಸಹ ಅವಳಿಗೇಕೆ? ಅವಳ ದಾಸಿಯ ದಾಸಿಗೆ ಸಹ ಸರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಇಂಥ ಅನುಪಮಸುಂದರಿಯು; ಆದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಹಪ್ರಕೇಲಸಗಳಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು, ಸರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಖಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಅಲ್ಲೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆನು.

ಚಂದ್ರಾ:—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನಾನಾದರೂ ಇದನ್ನೇ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ದೇವೀ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರುವೆನು.

ಮಹಾ:—ನೀನು ನನ್ನ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೇದು, ಇಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು; ಫಲಾಹಾರದ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದು; ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಸ್ವಸ್ಥನಿದ್ದೆವೆವೆ; ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡೋಣ; ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗುವೆನು. ತರಲಿಕೇ, ನೀನು ಹೋಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಹಾಗೂ ಇವನ ಫಲಾಹಾರದ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವತಲ್ಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು.

ತರಲಿಕೆ:—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ, ನೀನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನಡೆ; ನಾನು ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತರಹೋಗುವೆನು. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಚಂದ್ರಾ:—ಈ ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯ ತರಂಗಗಳ ಪರಮಾವಧಿಯು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸುಖಕೊಡುತ್ತದೆಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನು ಪಟ್ಟಶ್ರಮವೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅದೇ ಈಗ ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದಾಯಿತು.

||ಪದ|| (‘‘ಆತಾ ಶತಿಮುಖಿಚಾ’’ ಎಂಬಂತೆ)

ಮೃಗಯಾಸಮಯದೆಹಯಮುಖಯುಗಲವನಾಂ ನೋಡಿದಂ ||ಪಲ್ಲ||
ಲಗಬಗೆಯಿಂದಂ ಪಿಡಿಯಲ್ಕುವುಗಳ ಸರಸಿಯ ಬಳಗಾನ್ವಿದಿದಂ ||
ಸೋಗಸಿನಮಧುರಧ್ವನಿಯನು ಕೇಳುತಲಾನಂದವನಾಂ ಪೊಂದಿದಂ ||
ಅಗಜಾಸಮವರ ಸಾಧ್ವೀದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತೆ ಪಾಪವನೀಗಿದಂ ||೧||

ಅರನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ: — ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತಃಪುರ.

(ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕೇಯೂರಕನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಕಾದಂಬರಿ: — ಒಳ್ಳೇದು ಅವನ ವಯಸ್ಸೆಷ್ಟಾದೀತು?

ಕೇಯೂರಕ: — ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಕಾದಂಬರಿ: — (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಹಾ! ಪುಂಡರೀಕನಾಗಿರಬಹುದೇನು? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ ಮಹಾಶ್ವೇತಾ ಪುಂಡರೀಕರ ವಿಯೋಗವಾಗಿಯೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದವು; ಅಂದಮೇಲೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದ ಪುಂಡರೀಕನು! (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಛೇ! ನನ್ನ ವಿಚಾರವು ತಪ್ಪಾಯಿತು; ಪುಂಡರೀಕನು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದ ಒಳಕ ನಮ್ಮಂತೆ ಅವನಿಗಾದರೂ ಯೌವನವು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಅವನು ರೂಪದಿಂದ ಹೇಗಿರುವನು?

ಕೇಯೂರಕ: — ದೇವೀ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನು? ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರನು; ತ್ರಿಭುವನ ಸುಂದರನಾದಂಥ ಮನ್ಮಥನುಸಹ ಅವನಮುಂದೆ ಅತಿ ಕುರೂಪಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಏನೂ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಒಳ್ಳೇದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಅವನಿಗೂ ಪರಿಚಯವೆಲ್ಲಿಯದು? ಅವನು ಯಾರು? ಅವನ ಹೆಸರೇನು? ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟೋ?

ಕೇಯೂರಕ: — ಭರ್ತ್ಯದಾರಿಕೇ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಯು ಯಾವದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯವರಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಪರಿಚಯವು ಮಾತ್ರ ಜೆನ್ನಾಗಿರುವದು.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಸಂಗಡ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರಬಹುದೇನು?

ಕೇಯೂರಕ:—ದೇವೀ ಅದನ್ನು ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ!

ಪ್ರತೀಹಾರಿ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ದೇವೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಬಂದಳು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಎಲ್ಲಿರುವಳು? (ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು ಮತ್ತು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಲಿಂಗನಕೊಟ್ಟು) ಪ್ರಿಯಸಖೆ ಬಾ, ಮೊದಲು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳೋಣ; ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಹಳ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡ ತಕ್ಕದ್ದದೆ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಇರಲಿ, ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ವಸಂತಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಇಷ್ಟು ಅವಸರವೇಕೆ?

ಮಹಾ:—ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅತಿಥಿಗಳು ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಯಾವ ಅತಿಥಿಗಳು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ, ಬಳಿಕ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅವರು ತರಲಿಕೆಯಸಂಗಡ ಇನ್ನು ತುಸುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ. (ಹೋಗುವರು)

ವಿಳಿನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(೩೦೩.)—

ಸ್ಥಳ:—ವಸಂತಮಂದಿರ.

(ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕುಳಿತಿರುವರು; ದಾಸೀ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವರು; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳು)

ತರಲಿಕೆ:—[ಪ್ರವೇಶಿಸಿ] ಮಹಾರಾಜರೇ ಇದೇ ದೇವಿಯಮಂದಿರವು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿ)ಶಿವ ಶಿವ!
ಬುದ್ಧಿಯು ಭ್ರಂಶವಾಯಿತು.

||ಪದ|| ರಾಗ—ಬೆಹಾಗ, ತಾಳ—ರೂಪ.

ಬೆರಗಾದೆನಿಂದು ನಾಂ ||ಪ||

ವರರೂಪವನೋಡಿ ||ಅ.ಪ||

ಸರಿಯಲ್ಲದೀಪರಿ | ಸರಸಾಗಿತೋರುವ ||

ಪರತರವೆನಿಸಿಹ| ಚಾರುನಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ||೧||

ಅಹಹ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವಾ ಇದೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ! ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೆಲ್ಲ ನೇತ್ರ
ಮಯವಾಗಿಯೇ ಯಾಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ! ಈ ಸುಂದರಿಯ ರೂಪನೋಡುವ
ಕೆಲಸವು, ನನ್ನ ಈ ಎರಡೇಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀಗದು; ದೇವಾ, ಇದನ್ನುಂಟು
ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಬಟ್ಟಿ? ಛೇ ಛೇ ಈ ಮೂರ್ತಿಯು
ನಿನ್ನಿಂದಾದದ್ದಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಗುರುಗಳ ಕೈಯಿಂದಾದದ್ದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು!
ಶಾಬಾಸ್ ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ, ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ಇಂದಿಗೆ ನೀನೇ ಧನ್ಯ!

ತರಲಿಕೆ:—[ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ] ದೇವಿಯವರೇ,
ಇಗೋ ನೋಡಿರಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದಿರುವರು.

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ-ಕಾದಂಬರಿ:—[ಇಬ್ಬರೂ ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು
ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವರು]

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾದರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನಿನಗೆ
ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೇನು? ಹೀಗೇಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ? ಬರಿ, ಕುಳಿತು
ಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಎಂಬ ನುಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಸನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಆದರಿಸು.
[ತನ್ನಲ್ಲಿ]ಇವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. [ಪ್ರಕಾ
ಶವಾಗಿ]ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ, ಇತ್ತ ಬಾ, ಇವಳೇ ನನ್ನ ಸಖೀಕಾದಂಬರಿಯು.

ಚಂದ್ರಾ:—ದೇವೀ ಕಾದಂಬರೀ ಭಗವತೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನಿಮ್ಮ

ವರಿಗೂ ಈ ದೀನ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಂದಿಸುವನು.

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ ಇತ್ತ ಬಾ, ಈ ಸುವರ್ಣಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೋ; (ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಈಗ ಈ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ನಮ ಸ್ಯಾರವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡು; ಮಾತಾಡಿಸದಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಹೋಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ನಾಚುತ್ತ ನಾಚುತ್ತ ಅಪ್ಪಪ್ಪ ಶಬ್ದಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ಚಂದ್ರಾ:—ಛೇ ಛೇ ಬೇಡ ಬೇಡ ನನಗೇತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆಯು? ದೇವಿಯವರೇ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಹಾ:—ಭಾಗ್ಯಕಾಲಿಯೇ, ನೀನು ಮೊದಲು ಆಸನವನ್ನಲಂಕರಿಸು, ಆ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಕೂಡುವಳು. (ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡುವರು)

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ)

|| ಪದ || (“ನಿಜಸೆಗೊಲನಬನಸೇ ಆಯಿಂ” ಎಂಬಂತೆ)

ಮನದೆಭ್ರಾಂತಿಸಿದನುನಾಂ ನಿಜದೆ || ಪ ||

ಭಾನುಸಮಾನವಿರಾಜಿಸನಿವಗೆ || ಅ. ಪ. ||

ನೃಪಾಲಪ್ರವೀರಂ ತರುಣಂ ಸುಧೀರಂ ||

ರೂಪದೆ ಮಾರನಲಜ್ಜಿಸಗಿವಗೆ || ೧ ||

ಚಂದ್ರಾ:—(ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅರರೆ! ಇದೇನು? ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ! ಇದೇನಗಾಧವಿರಬಹುದು! (ಸುತ್ತಲೂ ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ನಿಜ! ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಸುಂದರಿಯ ರೂಪವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರುವದು!!

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಮಹಾಶ್ರೇತೆಯು ತರಲಿಕೆಯ ಸಂಗಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ, ಆದರೆ ಮಾಡುವದೇನು? ಆ ನಿರೂಪವು ನನಗೆ ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಈ ದಿವ್ಯ ರಾಜಪುತ್ರನ ದರ್ಶನ

ವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಚಂದ್ರಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಈ ಸುಂದರಿಯ ರೂಪವು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು!

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಈ ಮಹಾಪುರುಷನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಂಥ ನಾನು ಇವನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಬಂಧುವಿನಂತೆ ಎಣಿಸಿ ನಿನ್ನ ಈ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರುವೆನು. ಅಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ಯಾವ ತರದ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅದೇ ತರದ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನು?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಈ ಮಾತಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಡ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಪಾತ್ರನು!

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನನಗಾದರೂ ಇದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಭಾಗ್ಯಕಾಲಿಯಾದ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ನನಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಯಾವ ತರದ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆಂಬದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಅದೆ. (ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ) ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇವಳ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಹಟಮಾರಿತನವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಇಷ್ಟೇ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರಾ:—ಪ್ರೇಮದ ಮನುಷ್ಯನ ಹತ್ತರ ತುಸು ಹಟಮಾರಿತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವದು ಉಪವರ ಕಸ್ಟಿಗೆ ಭೂಷಣವಾದದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ:—ಹಾಗಾದರೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಯವಿಲ್ಲ. ಅದಿರಲಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಗಂಧರ್ವಲೋಕವು ದರ್ಶನೀಯವಾಗಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಚಂದ್ರಾ:—ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆಕೆ ಬೇಕು! ಈ ಗಂಧರ್ವಲೋಕವೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಯದೊಳಗಿನ ಮೋಹಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಸರಿ! ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಜನ್ಮ-ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಋಣಿ

ಯಾಗಿರುವೆನು.

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ
ನಿನಗೆ ಆಗಿರುವ ಉಪಕಾರವಾದರೂ ಏನು?

ಚಂದ್ರಾ:—ತ್ರಿಲೋಕಸುಂದರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಸಖೀ ಕಾದಂ
ಬರೀದೇವಿಯ ದರ್ಶನಮಾಡಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದೇ ಮಹದುಪಕಾರವು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಪ್ರಶಂಶಿಸು
ವದು ದೊಡ್ಡವರ ಸೈಸರ್ಗಿಕ ಗುಣವಿರಬಹುದೇನು?

ಚಂದ್ರಾ:—(ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ
ಶುಭಚಿಹ್ನವು ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ ಮಹಾ
ಶ್ವೇತೆ, ದೊಡ್ಡವರು ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರಗಳ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ
ದ್ದನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಶಿಸುವರು.

ಮಹಾ:—ನಿಜ!

(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಕಂಚುಕಿ ಬರುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ:—ದೇವೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಮಹಾರಾಜರೂ ಮಹಾರಾಣಿ
ಯವರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು.

ಮಹಾ:—ಹೀಗೇನು? ಒಳ್ಳೆದು ಒಂದಳೆಂದು ಹೇಳು.

ಕಂಚುಕಿ:—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, “ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರ
ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು?” ಎಂದು ನಿನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು
ಕೇಳಿದರೆ ಅವರಿಗೇನು ಹೇಳಲಿ?

ಕಾದಂಬರಿ:—(ನಸುನಕ್ಕು) ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ! ನಿನಗೆ ಸರಿ
ದೋರಿದಂತೆ ಹೇಳು. ಅದಿರಲಿ, ಮೊದಲು ಈ ತಾಂಬೂಲ ತೆಗೆದುಕೋ.
(ಎಂದು ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಹೋಗುವಳು.)

ಮಹಾ:—ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ನನ್ನಂಥ ತಪಸ್ವಿನಿಗೆ

ಇದು ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು? ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವು; ಆದದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡು—ಎಳು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ನಾಚಿ) ನನ್ನಿಂದಾಗದು ನಾನೊಲ್ಲೆ!

ಮಹಾ:—ಒಲ್ಲೆ ನನ್ನ ಲಿಕ್ಕೆನಾಯಿತು? ಇವನು ಅನ್ಯನಿಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇನು? ಹೊ ಬೇಗ ಕೊಡು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನು? ನೀನೇ ತಿಳಿದು ನೋಡು.

ಕಾದಂಬರಿ:—||ಪದ||ರಾಗ-ಧೀರಶಂಕರಾಭರಣ, (ಮಿಶ್ರ)ತಾಳ-ದಾದರ.

ತಾಂಬೂಲವನಾನೀಯುವೆನು ||ಪ||

ಬಾ ತರುಣಾ ಮೋದದಿ ||ಅ. ಪ || ನಾನೀಯುವೆನು-

[ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ನಾಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ]

ಪರಿಚಿತವತಾನಲ್ಲವು ಲಜ್ಜೆಯವುದೆ! ||

ಭರದೆ ಸಖೀನೀ ನೀವುದಾ ||೧|| ಮೋದದಿ—

ಮಹಾ:—[ನಕ್ಕು ದೊಡ್ಡದ್ದನಿಯಿಂದ] ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿ! ನಾನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೇನು?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅವ್ವಾ ಕೊಡುವೆನೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡು [ವಿಡಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಳುವಳು ಹಾಗೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುವಳು.]

ಮಹಾ:—ಹೊ ಕೊಡು.

ಕಾದಂಬರಿ:—[ತನ್ನಲ್ಲಿ] ಮನ್ಮಥಾ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಈ ಕುಮಾರಸಮೇತನಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸುವೆಯಾ?

||ಪದ|| (“ಶಾಂತಿಧರಾ ನೃಪರಾಜಶೋಕಾ” ಎಂಬಂತೆ)

ಶಾಂತಿಯುತಾಕೃಪೆಮಾಡು ರಾಜಾಸ್ತೀಕರಿಸಿದಾಸಿಯ ||ಪ||

ಸಂತಸದಿಂ ಧೀರ ||ಅ. ಪ.|| ರಾಜಾ—

ಘರ್ಮಜಲಸಮೇತಂ | ಆತ್ಮಾರ್ಪಣವಮಾಳ್ವಿಂ ||

ಧರ್ಮದಿಂ ನೀಡುವೆ ತ್ವತ್ಕರದೊಳು |

ಶುಭಲಗ್ನವಿದೆಂದರಿಸುಕುಮಾರಾ ||೧|| ಸ್ವೀಕರಿ—

[ನಾಚುತ್ತ ನಾಚುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವಳು.]

ಚಂದ್ರಾ:—(ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಈಗ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ತಾಂಬೂಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ!

||ಸಾಕಿ||

ಸುಂದರಿಯ ಲಲಿತಕರಕಮಲದೊಳಿಹ ತಾಂಬೂಲವುತಾಂಸಾಜಂ||

ಅಂದದೆಯಿವಳತ್ಯನುರಾಗವ ನೆರೆ ಸೂಚಿಸುತಿರ್ಪುದು ನೈಜಂ ||

ನಂದವ ಪೊಂದಿದೆ ನಾಂ || ಇಂದುವದನೆ ಲಜ್ಜೆಪಳಂದಂ ||೧||

ಅಹಹ! ಇವಳ ಕರಸ್ಪರ್ಶವೋ ಆನಂದವೋ? ಅಮೃತವೋ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೋ? ಏನೊ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಎಲೈ ಕರಸಂಯೋಗಮಾಡ ತಕ್ಕ ತಾಂಬೂಲವೇ, ಇನ್ನೂ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಹೀಗೇ ಇರು.

ಮಹಾ:—ಎಲೇ ಏ ಭ್ರಮಿಸ್ತೆ, ಅವನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡು; ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಚಾಚಿಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ನಿಂತಿರುವೆ?

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ನಿನಗೆ ಸ್ನಾನದ ಹೊತ್ತಾಯಿತಲ್ಲವೆ?

ಚಂದ್ರಾ:—ಹೌದು, ಇಂದಿನ ನವಯೌವನೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ನಾನದ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ!

ಮಹಾ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ರಾಜಪುತ್ರನು ವಾಸಿಸುವದ ಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವೆ?

ಕಾದಂ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಮನೋಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಗೊಂಡಿರುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಳದ ವಿಚಾರವೇತಕ್ಕಿ? (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖೀ

ಇದನ್ನೇನು ವಿಚಾರಿಸುವೆ? ನನ್ನ ಅಂತಃಕರುಣ.....(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು.)

ಮಹಾ:—ಹೇಳು ಹೇಳು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವದೇತಕ್ಕೇ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ನಾನೇತಕ್ಕೇ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಲಿ?

ಮಹಾ:—ಹೇಳು ಹಾಗಾದರೆ, “ನನ್ನ ಅಂತಃಕರುಣ” ಎಂದು ಏನೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಹಾಗೆಲ್ಲಿ ಅಂದೆನಿ! ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರವೆಲ್ಲ ಈ ರಾಜ ಪುತ್ರನದೇ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವವಳಿದ್ದೆನು.

ಮಹಾ:—ಒಳ್ಳೇದು ಮುಂದೆ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಕ್ರೀಡಾಪವನತದ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವಾಸಿಸಲಿ.

ಮಹಾ:—ಇವೆರಡರೊಳಗೆ ಯಾವದರಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವೆ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವದು ಹೆಚ್ಚು ರಮ್ಯವಾಗಿ ತೋರು ವದೋ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸು.

ಮಹಾ:—ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ, ನೀನು ಮಣಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೋ; ನಾನು ಮದಿರಾದೇವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವೆನು. ಕೇಯೂರಕಾ ಈ ರಾಜಪುತ್ರನ ಸಂಗಡ ಹೋಗು, ಹಾಗೂ ಇವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪರನಾಗಿರು.

ಕೇಯೂರಕ:—ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾರಾಜರೇ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರಬೇಕು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಸಾಧ್ವೀಮಣೀ ಮಹಾತ್ಮತೆ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು; ದೇವೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬರುವೆನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಸ್ವಲ್ಪನಕ್ಕು ಮುಟ್ಟುವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವಳು.)

ಚಂದ್ರಾ:—(ನೋಡಿ ಶನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಹಹ!

||ಸಾಕಿ||

ಈ ಸುಂದರಿಯಸುಮಧುರಸ್ಥಿತಮಂದೃಷ್ಟಿಯುಮಂಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ||
ಭಾಸುರವಾಣೀಸ್ವಲ್ಪಮುಮಂವರಕರಕಮಲದಸೋಂಕನ್ನು ||
ಸಾಸದೆನೆರೆಕಂಡೆಂ ||ಎಸಕದೆನಾಂನಸುವೆದ್ದೆಗೊಂಡೆಂ ||೧||

(ಹೋಗುವನು.)

ಮಹಾ:—ಒಳ್ಳೆದು ಸಖೀ ನಾನೂ ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

ಕಾದಂ:—ಬೇಗ ಬಾ, ಇಂದು ನನಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ
ಬಹು ತ್ರಾಸವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾ:—(ನಗುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಹ್ಯಾಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಿದ್ದೀತು? ಈ ವೇಳೆ
ಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಕಾದಂಬರ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೇ, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ; ಮಹಾ
ಶ್ವೇತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಬಹುದು. (ಪ್ರಕಾಶ
ವಾಗಿ) ಸಖೀ ಮದಲೇಖೆ, ಅರಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.

ಮದಲೇಖೆ:—(ನಸುನಕ್ಕು) ಹೌದು ನಡೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೋಡಿ
ದರೆ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನಿರತಕ್ಕ ಮಣಿಮಂದಿರದ ಶೋಭೆಯು ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ
ಕಾಣುವದು.

ಕಾದಂಬರ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ)

||ಪದ|| (“ಅಜುನಿ ಮುಚವರಿ” ಎಂಬಂತೆ.)

ಮಾರಸಮ ವರರಾಜಸುತನವ ತೋರಿ ಮುಖವನು ಸಾರಿದಂ ||
ಬೀರುತವೋಹವನೆನ್ನಯಮನಸಿನ ನಿಶ್ಚಯವಚನವನೀಗಿದಂ ||೧||

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಎಂಟನೆಯ ಪುನರೇಕ.

(ಸ್ಥಳ:—ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಂದಿರ)

ಚಂದ್ರಾ:—[ಚಿಂತೆಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ]

||ಕಂದ|| ವರಯೌವನಮದಮಿದುಸಲೆ |

ತರುಣರ್ಕಳ ಮಂದಮತಿಗಳಂ ಮಾಳ್ವುದು ತಾಂ ||

ದೊರೆವುದು ಸಹಜದಿಮಾದೊಡೆ |

ತರುಣೀಜನದಮಿತ ಮಹಿಮೆ ದೊರೆವುದು ಕಠಿಣಂ ||೧||

ಒಳ್ಳೇದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ದಿವಸವೇ ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದೆನು. ಅವನು ಈವರೆಗೂ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ದಾಸಿ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಾವು ನಿನ್ನಿನಿಂದ ಯಾವನ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವನೇ ಈಗ ಬಂದನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಯಾರು? ಕೇಯೂರಕನು ಬಂದನೇ?

ದಾಸಿ:—ಹೌದು ಮಹನ್.

ಚಂದ್ರಾ:—ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿರುವನು ತೋರಿಸು? ಈಗ ಅವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು.

ದಾಸಿ:—ಮಹಾರಾಜರೇ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ, ಅವನ ಸಂಗಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ಚಂದ್ರಾ:—ನಿಜ, ಅವಳು ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾಗಿರಬಹುದು. [ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೂರದಿಂದ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಮುದ್ರೆಯಿಂದ] ಬಾ, ಬಾ ಕೇಯೂರಕಾ ಇತ್ತ ಬಾ, ಪತ್ರಲೇಖೇ, ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವನೆ?

ಪತ್ರಲೇಖೆ:—ಹೌದು ಮಹಾರಾಜನೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಕೇಯೂರಕಾ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಬಂದಳೇನು?

ಕೇಯೂರಕ:—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಅವರ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ

ಕೂಡಿಯೇ ಒಂದೆವು; ಅವರು “ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನೆ”ಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದರು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಒಳ್ಳೇದು ಪತ್ರಲೇಖೀ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?

ಪತ್ರ:—ತಾವು ಅದೃಶ್ಯವಾದಂದಿನಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರಾಯು ಧನ ಹೆಜ್ಜೆವಿಡಿದು ತಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿನ್ನಿನ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಯೂರಕನು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವನೇನು?

ಪತ್ರ:—ಹೌದು ಮಹಾರಾಜರೆ, ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೂ ಕಳಿಸಿರುವನು; ಮಹನ್ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಇಗೋ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಗಳವರು ಲೇಖಹಾರಕನ ಸಂಗಡ ಒಂದು ಕುಶಲ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವರು; ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಓದಬೇಕು. [ಕೊಡುವಳು.]

ಚಂದ್ರಾ:—(ಓದಿಕೊಂಡು ದುಃಖದಿಂದ) ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಮಾಯೆ ಯೆಂಬದು ಬಹು ಕೆಟ್ಟದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದು ನಿಜ. ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ನನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವರು; ನನಗೆ ನೋಡಿ ದರೆ ಈ ಸುಂದರಿಯ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆಯ ಸ್ಮರಣೆಹ ಇಲ್ಲ ದಂತಾಯಿತು. ಇರಲಿ, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯು ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು. (ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆಹಿಡಚ್ಚು ವನು) ಈಗ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಾದಂ- ಬರಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಕೇಯೂರಕಾ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆ.

ಕೇಯೂ:—ಮಹನ್ ಇತ್ತಲೀಮಾರ್ಗವಾಗಿ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು)

ಚಂದ್ರಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇತ್ತ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆ, ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲಿನ ಲವಲವಿಕೆ; ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ತ್ರಿಶಂಕುವಿನಂತೆ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಹಿಂಬತ್ತನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—:(೦-):—

ಸ್ಥಳ:—ಉಪವನದೊಳಗಿನ ಹಿಮಗೃಹ.

(ಕಾದಂಬರಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಹಾಗೂ ಮದಲೇಖಿ, ಇವರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸಖೀ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನನಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡ. ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ; ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಒಳ್ಳೇದು, ನೀನು ಆ ರಾಜಪುತ್ರನಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಅವನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೂ ಏನು?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಆ ನೀಚನು ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಏನು ದೊಡ್ಡವರ ಲಕ್ಷಣವು?

ಮಹಾ:—ಅವನಿಂದ ಯಾವ ತಪ್ಪಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವದು?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಗೆಳತೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ತರುಣ ಪುರುಷರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಂಥ ತರುಣಿಯರು ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಬಂಧುವಿನಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಮಹಾ:—ಅವನಿಂದ ಆದ ದುಷ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುವಿಯಲ್ಲ? ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಏನು ಹೇಳಲಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ

ಮಲಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ತೀಡಿ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚುಂಬಿಸಿದನು.

ಮದಲೇಖಿ:—[ತನ್ನಲ್ಲಿ] ಅವ್ಯವ್ಯಾ! ಏನು ಸುಳ್ಳೆಯೇ ನಮ್ಮವ್ಯಾ ಇವಳು! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅವನೇನೋ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದನು. ಆ ಒಗೆಯ ದುಷ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ನೀನು ಹ್ಯಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸುಮ್ಮನೇ ಯಾಕೆ ಇರಲಿ? ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅಂದೆನು; ನಾನು ಎಷ್ಟು ಬಿರುಸುಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರೂ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿ ಗೇಳದೆ ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು; ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೋಪಗೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗಂತೂ ಪರಮ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ “ಪ್ರಿಯೆ, ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು” ಎಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ?

ಮದಲೇಖಿ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೊಂದು ಸಂಶಯ ಬರುವದು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅದೇನು?

ಮದಲೇಖಿ:—ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಮಣಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ; ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ. ನಾನಂತೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಅವನು ಏನೇನೋ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳುವಿಯಲ್ಲ? ಅದೆಲ್ಲ ನನಗೇಕೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅಹಹ! ಇದೇ ಏನು ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವು? ಬಹು ನಿಪುಣಿಯು, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕು?

ಮಹಾ:—[ನಗುತ್ತ] ಹೆ ಹೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಯಾವತ್ತೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಈಗಾದರೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆಯೋ? ಎಚ್ಚರದಿರುವೆಯೋ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ನಿನ್ನ ಜೇಷ್ಟ್ರ ಇರಲಿ, ಅವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದಾ ದರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕೇನು?

ಮದಃ—ಮಲಗುವಾಗ ನೀನು ಅವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಬೇಕೇನು? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, “ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ-ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆಗು.....”

ಕಾದಂ:—[ನಡುವೇ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ] ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು, ಮನ ಒಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ.

ಮಹಾ:—ಎಲೇ ಮುಗ್ಧೇ, ಆ ಯುವರಾಜನ ಕಡೆಗೆ ಏನೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ; ಇದೆಲ್ಲ ಆ ನೀಚ ಮನ್ಮಥನ ಜೇಷ್ಠೆಯು!

ಕಾದಂಬರಿ:—ನೊನ್ನಿನಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ “ಮನ್ಮಥನ ತಾಪ ಮನ್ಮಥನ ಜೇಷ್ಠೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ? ಆ ಮನ್ಮಥನಾದರೂ ಯಾರು?

ಮಹಾ:—ಏದ|| (“ಮ್ಹಾ ತಾರಾ ಇತುಕಾ ನ ಅವಘೇ” ಎಂಬಂತೆ)

ದೇಹರಹಿತಾಕೇಳು ಗೆಳತೀ ಕಾಳ್ಗಿ ಜ್ಜಿಗೆ ಸಮನು ||೪||

ಜ್ವಾಲೆಯಿಲ್ಲದವನಾದೊಡಮವನರಿ ತರುಣಜನರ ತನುವಂ ||

ಲೀಲೆಯಿಂದವತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದಯಮಿಲ್ಲದೆದಹಿಪಂ ||೧||

ಧೂಮವಿಲ್ಲದೊಡಮಾತನತಾಪದಿನಶ್ರುಗಳಿತಮಕ್ಕುಂ ||

ಎಮಲಭಸಿತಮದುತೋರದಿದೊಡಂದೇಹವಸಿತಮಾಳ್ವಂ ||೨||

ಸಖೀ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೇಳುವದೇನು? ಇವನ ತಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಮನ್ಮಥನ ಛಾಯೆಯು ಇನ್ನೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವದು; ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವು ಇನ್ನೂ ದೂರವಿದೆ.

ಕಾದಂ:—(ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು)ಸಖೀ, ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಯವಸ್ಥೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಮುಂದೇನಾಗುವದೋ ತಿಳಿಯೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು.

ಮಹಾ:—ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸಲಿ! ಆ ರಾಜವುತ್ರನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು ಅಧರಾಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅದನ್ನು ನೀನೇನು ಹೇಳುವಿ? ಗುರುಹಿರಿಯರೂ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳೂ, ಸಖೀ ಜನರೂ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದರಿತು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.

ಮಹಾ:—ಸಖೀ, ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೋಡಿದರೆ ಸಖೀಜನರೂ ಬೇಡ ಗುರುಹಿರಿಯರೂ ಬೇಡ, ಯೋಗ್ಯವರನನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿದರೆಂದರೆ ಅವರ ಕೆಲಸ ತೀರಿತು; ಆ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಮನ್ಮಥನೇ ಆಗುವನು; ತಾಯಿಯೂ ಅವನೇ, ತಂದೆಯೂ ಅವನೇ, ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೂ ಅವನೇ ತಿಳಿಯಿತೆ?

(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೇಯೂರಕನು ಬರುವನು.)

ಕೇಯೂ:—(ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ದೇವಿಯವರೇ ಯುವ ರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ನಾನೇನೂ ಮಾತಾಡುವವಳಲ್ಲ; ನೀನೇ ಮಾತಾಡುವವಳು.

ಮಹಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಹೀಗೇ!

ಚಂದ್ರಾ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ದೇವೀ ಕಾದಂಬರಿ ಭಗವತೀ ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆ, ನಿಮ್ಮೊರ್ವರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಮಹಾ:—ಇತ್ತ ಬಾ ಈ ಆಸನವನ್ನಲಂಕರಿಸು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದೇನು! ಈ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಕೋಪವೆಲ್ಲ ನಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯು ನೆಲೆ ಗೊಂಡಿತು!! (ಎಳುವಳು ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡುವರು.)

ಕೇಯೂ:—ದೇವೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಇಗೋ ಯುವರಾಜರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಬಂದಿರುವಳು,

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಆನಂದದಿಂದ) ಬಾ ಪತ್ರಲೇಖೆ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಾ, ಕುಳಿತುಕೋ; ನಿನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು.

ಸತ್ರಲೇಖಿ:—ದೇವಿ ಯಾವ ಒಡವೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದೋ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೇ ಅದಕ್ಕೆ ಶೋಭೆಯುಂಟಾಗುವದು.

ಕಾದಂ:—ಅಂತೆಯೇ ನಾನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಹತ್ತರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು! ಬಾ. (ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಕೂಡಿಸುವಳು; ಮತ್ತು ಅವಳ ಸಂಗಡ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಹತ್ತುವಳು.)

ಚಂದ್ರಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವಳ ಈ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನೋಡಿದರೂ ಸಹ ನನ್ನ ಈ ಅರಸಿಕ ಮನಸ್ಸು ಸಂಶಯವನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು; ಛೇ ಛೇ, ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ನಿನಗೆ ಧಿಕಾರವಿರಲಿ! [ಪ್ರಕಾಶ] ಭಗವತೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಸಖಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಕೇಳಬಹುದು ಆಲೋಚನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ನಗುತ್ತ) ನಾನಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೇ ಕೇಳುವೆನು. ಹೇ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ತೋಡಿ, ತಾಳ-ರೂಪ.

ಮಾನಿನೀ ಮಣೀ ತರುಣೀ ಪೇಳುನೀಂ ||ಪ||

ಮನಸಿನಲ್ಲಿಹ ಬಳಲಿಕೆಗಳ ||ಅ. ಪ.||

ದೇವಿಯೆ ನಿನ್ನ ಮ-| ನೋವ್ಯಥೆಯೇನಿದು | ಭಾವಕಿಯೇನೀಂ ||

ಪೂವಾಸದೆ ಮಲಗಿದುದುನು | ತವೆದೃಷ್ಟಿಸಿ ತಾಸದೆಮದ್ದೇ-||

ಹವಿದುದಹಿಪುದೆಂದು ನಿಜದೆ | ಪಾವನತರಮನದೆ ಜವದಿ ||೧||

ದೇವೀ ಕಾದಂಬರೀ, ನಿನ್ನ ಮುಖಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವದಲ್ಲ? ರಕ್ತಕಮಲದಂತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಗಳು ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿರುವವು; ಮುಖಕಮಲವು ಕಂದಿಹೋಗಿರುವದು; ಮೇಲಾಗಿ ಶರೀರವೂ ಕೃಶವಾಗಿರುವದು. ಸುಂದರೀ ಒಂದೆರಡು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಇಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು?

ಕಾದಂ:- (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದು ಇವನ ಮೂರನೇ ಭೆಟ್ಟಿಯು. ಇವನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವೇನೋ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವದು; ಆದರೆ ಭಯದಿಂದಲೋ ಸಂಶಯದಿಂದಲೋ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಹೊರಳಲೊಲ್ಲದು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:- ಹೊ ದೇವೀ ಕಾದಂಒರೀ ಹೇಳು; ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅದು ಅನುತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:- ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ತನ್ನ ಸಂತಾಪದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆಪಡುವಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:- ಸಾಧ್ವೀಮಣೀ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಹೇಳು; ನಿನ್ನಾ ಅವಳಾ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹವಿರುವದರಿಂದ ಅವಳ ಸಂತಾಪದ ಕಾರಣವು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:- ಹಗಲು ಸೂರ್ಯನ ತಾಪ ಇರುಳು ಚಂದ್ರನ ತಾಪ..... (ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:- (ನಕ್ಕು ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಚಂದ್ರನ ತಾಪವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಚಂದ್ರ ಭಗಿನೀ ಸುತನಾದ ಮನ್ಮಥನ ತಾಪವಾಗಿರಬಹುದು! ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ತಾಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು! (ಪ್ರಕಾಶ) ಹೊ ಭಗವತೀ ಹೇಳು; ಮುಂದೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:- ಇವಳಿಗೆ ಎಂಥ ಗೃಹವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಇವಳ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಶೀತಲವಾಯು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೂ ದೇಹದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶವಾದಂತಾಗುವದು; ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇವಳ ಮುಖದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಕಳೆಯುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಚಂದ್ರಾ:- (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ನಿಜ. ಇವಳಿಗೆ ಕಾಮಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದು; ಈ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯಾದಿದ ಮೌತಿನಮೇಲಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡು

ತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಕೈಗೂಡುವದಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೇನು? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ ಹಾಗೇನೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞಾ ಲೇಖವು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿರುವದು. (ಪ್ರಕಾಶ) ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವಿಯೆಂದ ಮೇಲೆ, ಅವಳ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನಾದರೂ ಇವಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ! ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದು ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಭಗವತೀ, ಎರಡು ಲೋಹಚುಂಬಕಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂಥ ಲೋಹಖಂಡದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಂಪ್ರತ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇರುವದು ಕೇಳು:—

||ಸಾಕಿ||

ತ್ವರಿತದಿನಗರಕೆಬರ್ಪುದುಬಹುದಿನಮಾದುದುತಡೆಯದಿರೆಂದು ||

ವರಪಿತನಿಂದಂ ಪತ್ರಿಕೆಯೈದಿಹುದೊರೆಯಲಿನಗೇನೆಂದು ||

ಅರಿಯೆನುನಾನೇನೂ || ತೋರೌಹಂಚಿಕೆಯನು ನೀನು ||೧||

ಭಗವತೀ ಈಗ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಲೋ, ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮರೆಯಲೋ? ನನಗಂತೂ ಯಾವದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು; ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನೇ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ವಿಚಾರಿಸ ಹತ್ತುವಳು.)

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ)ಕಡೆಗೆ ನಿರ್ದಯವೇನಿರ್ದಯವು, ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಆಶೆಯು ಈಗ ಈತನಾದಿದ ಮೂರೇ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉರಿಯುರಿ ಯಾಗಹತ್ತಿತು; ಇದಕ್ಕೆನು ಮಾಡಲಿ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಈ ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾ ಪೀಡನು ನಿನ್ನ ಗುಣಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಸಾಲಲಿಲ್ಲದು; ಆದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನೇ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅದೇನು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗಬೇಕಾದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಂದಿರುವನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸಖೀ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದೇನದೆ? ಗುರು-ಹಿರಿಯರ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ನಾನೇ ತಕ್ಕ ಬೇಡವೆನ್ನಲಿ! ಮದಲೇಖೆ, ನೀನು ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರರಿಗೆ ಇವರ ಸಂಗಡ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸು.

ಮದಲೇಖೆ:—ಒಳ್ಳೇದು (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದೇಹಗಳಗಲಿದರೂ ಪ್ರೀತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಗಲಕೂಡದು; ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಚಂದ್ರಕುಮುದಿನಿಯ ರಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂದರಾಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳುವಳು)

ಮಹಾ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ಕಾದಂಬರಿಯು ನಿನಗೊಂದು ಏನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು.

ಚಂದ್ರಾ:—ದೇವಿಯ ಅಜ್ಜಿಯು ಏನಿರುವದು? ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ನೀನು “ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ದರ್ಶನ-ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಹು ಬೇಗ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಆ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಎರಹದ್ವಿಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವದು ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗುವದರಿಂದ, ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯಾದ ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು” ಎಂದು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಛೇ ಛೇ! ದೇವಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವ
ಪಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ; ಬಹುಬೇಗ ಹೊರಟು
ಬರುವೆನು. ಪತ್ರಲೇಖಿ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ
ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು; ನೀನು ಬಹು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ದೇವಿಯ ಕೃಪೆಯಾಯಿತು.

ಮದಲೇಖಿ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹನ್, ಗಂಭೀರಪುತ್ರರು ಸಿದ್ಧ
ರಾಗಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಬಳ್ಳೀದು ಸಾಧ್ವೀಮಣೀ ಹೋಗಿಬರುವೆನು.
ದೇವೀ ಕಾದಂಬರೀ:—

||ಸಾಕಿ||

ತಾತಾಜ್ಜಿಯನೀದೇಹವು ಪಾಲಿಸಲೋಸುಗ ನಡೆದಿಹುದಿಂದು||
ಈ ತಾಗವತೊರೆಯಲ್ ಮನವೊಪ್ಪದೆತಳಮಳಿಪುದುಕೇಳ'ನೊಂದು||
ಅತಿಕರುಣಂದೋರೇ|| ಗತಿಸೈಮವನ್ನೆಗಂನೀರೇ||೧||
(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಚತುರ್ಥಾಂಕಂ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ:—ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಪುರದ ಹತ್ತರ
ಸೆನೆಗೆಯ ಕಳಿದಿರುವ ಸ್ಥಳ.

ಸೆನಾಪತಿ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ತಾರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜ
ರಿಂದ ಒಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಪತ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬ
ರಿಯ ಹತ್ತರಬಿಟ್ಟು, ಸರ್ವಜನಸಮೇತನಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರಲಿಕ್ಕೆ

ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅತ್ತ ಉಜ್ಜಯಿನೀವುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಇತ್ತ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, “ಅಜ್ಞೋದ ಸರೋವರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಲತಾಮಂಟ ಪದ ಹತ್ತರ ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವನೆ”ಂದು ಸೇವಕ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಆಗಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ರಾಜವುತ್ರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ:—ಅಜ್ಞೋದ ಸರೋವರತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಲತಾಮಂಟಪ.
(ಸೇನಾಪತಿಯೂ, ಕೆಲವು ರಾಜವುತ್ರರೂ, ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವರು.)

ಸೇನಾಪತಿ:—ವೈಶಂಪಾಯನಾ, ನಾವು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡ ಹತ್ತಿ ಇಂದಿಗೆ ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಾಗಿ ಹೋದವು; ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲಿಲ್ಲದಲ್ಲ? ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ಆಗಿ ಹೋದೆಯಲ್ಲ? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸು; ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೋಡು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ನೀವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದರೂ ನಾನೇನೂ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವವನಲ್ಲ; ನೀವು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವ ಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಿ; ಯಾಕಂದರೆ, ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವದು ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಎರಜಾಹು:—ವೈಶಂಪಾಯನಾ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ದೇನೋ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಇದಿರಲಿ, ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಕೇವಲ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತೃವು. ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರನು, ಮಿತ್ರನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ

ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳ; ಇಷ್ಟೇಲ್ಲ ಸರ್ವಸೇನಾಭಾರವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಕಿ ಹೋಗಿರುವನು. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇನು?

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ನೀವು ಹೇಳುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಸಾಂಪ್ರತದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಪರಾಧೀನನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆಲೊಲ್ಲವು; ದೃಷ್ಟಿಯು ಚಂಚಲವಾಗಿರುವದು; ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಕಾರಣ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಿ.

ಭದ್ರಸೇನ:—ಒಳ್ಳೇದು, ನೀನು ಈವರೆಗೂ ಯಾವ ಸಂಸಾರ ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ; ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಋಣದೊಳಗಿಂದ ಮುಕ್ತ ನಾಗಿಲ್ಲ; ವಂಶವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ವನವಾಸದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು? ಈ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಬಿಡು, ವೃದ್ಧ ಮಾತಾಪಿತರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡು; ನಿನ್ನ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಏನಾಗ ಬಹುದು? ಇದನ್ನಾದರೂ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊ.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ನಾನು ಎಷ್ಟು ಒದರಿಕೊಂಡರೂ ನಿಮಗೆ ನಿಜವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ನನ್ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡುವದಾಗದು. ಆದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಹೊರಟು ಹೋಗುವದುಚಿತವು.

ಸೇನಾಪತಿ:—ಆಯಿತು, ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಪಾಯಗಳೂ ವೈಫಲ್ಯ ವಾಗಿ ಹೋದವು; ರಾಜಪುತ್ರರೆ, ಇವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವಸೇನಾ ಸಮೇತರಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ

ತಿಳಿನೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ರಾಜಪುತ್ರರು:—ಒಳ್ಳೇದು ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ವೀರಬಾಹು:—ಸೇನಾಧೀಶ, ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇತ್ತಬರಬಹುದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಪಾಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆಂದು ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸೇನಾಪತಿ:— ಹೌದು ಹೌದು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ಕೇಳಿ) ಛೇಛೇ ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಿತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೇನಾಪತಿ:—ಒಳ್ಳೇದು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಂತಾಗಲಿ! ನಾವಂತೂ ನಿನ್ನ ಸೇವಕಜನರನ್ನಷ್ಟೇ ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆವು. (ವೈಶಂಪಾಯನನ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಇದೇನು! ನಾನು ಏನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು; ರಮ್ಯಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ, ತರುಣ ರಸಿಕಜನರ ವೃತ್ತಿಯು ನೋಹಿತವುಳ್ಳದ್ದಾಗುವದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ನನ್ನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೇನೂ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವನಶೋಭೆಯ ಕಡೆಗೆ ಎಳ್ಳಪ್ಪಾದರೂ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರ—

||ಪದ|| ರಾಗ—ವೋಹನ, ತಾಳ-ಝಂಪಾ.

ಭರದೆಸೆಳೆಯುತಲಿರುವದೀಲತಾಮಂಟಪಂ ||ಪ||

ಇರದೆಮನ್ಮನವೈದಲಿಚ್ಛಿಸುಗುಮಿದರೊಳ ||

ನೆರೆವಿಶ್ರಮಿಸಿತಾಂಪರಿತಾಪಮಂನೀಗವೇಳ್ಳುಮೆನಿಸುಗುಂ||೧||

ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ, ಈ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮಾಂತ್ರಿಕರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೇದು,

ಇದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. (ತುಸುಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು) ನಾನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದಹೊರತು ಹಾಗೆ ಲೋಹಚುಂಬಕದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. (ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ) ಅಹಹ! ಏನು ಚಮತ್ಕಾರವಿದು! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ವಿರಹ ವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ವಸ್ತುವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದು ನಾನು ವಿರಹ ತಾಪದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿರುವೆನೇ ಹೊರತು, ವಿರಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಆ ವಸ್ತುವು ಯಾವದಿರುವದೆಂಬದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. (ನಕ್ಕು) ನಿಜ, “ಭ್ರಮೆ ಭ್ರಮೆ” ಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಭ್ರಮೆಯು; ಇರಲಿ, ಈಗ ಇದರ ವಿಚಾರವೇಬೇಡ, ಇಂದು ಬಹು ತ್ರಾಸಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಆದದ್ದರಿಂದ ಈ ಲತಾಮಂಟಪದೊಳಗಿನ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳುವೆನು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು.)

(ಆ ಮೇಲೆ ತಾಪಸಿಯ ವೇಷದಿಂದ ಬಿನ್ನಳಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ತರಲಿಕೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ತರಲಿಕೇ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದಿವಸ ಪ್ರವೇಶದಿನಿಯು ನನಗೆ ಸಹಜ ವಿನೋದಾರ್ಥವಾಗಿ “ಯಾಕೆ? ನಿನ್ನ ಮಹೇಶ್ವರಪೂಜೆಯು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೇನು? ಅನುರೂಪ ವರನು ದೊರೆಯುವ ವರೆಗೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡುವೆಯಾ!” ಎಂದು ಜೇಷ್ಟ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ಅದೇ ಈಗ ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಂತಾಯಿತು. (ಅನ್ನುತ್ತ ದುಃಖಿಸುವಳು.)

ತರಲಿಕಾ:—ಸಖೀ, ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು ಕೊಂಡು ವೈರ್ಥವಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವದರಿಂದ ಆಗುವದಾದರೂ ಏನು! ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡಿಕೊ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಹಾಗಾದರೆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವೀಣೆಯನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು.
ನಾನೂ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಬರುವೆನು.

ತರಲಿಕಾ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗೇಮಾಡುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:— [ತನ್ನಲ್ಲಿ] ತರಲಿಕೆಯು ಮಹೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. (ಲತಾಮಂಟಪದ ಹತ್ತರಬಂದು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆತ್ತಹತ್ತುವಳು)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ಸಪ್ತಳ ಕೇಳಿ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಅಹಹ! ಇವಳಾರು? ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೋ? ಅಥವಾ ಭಕ್ತವರಪ್ರದಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ತಪೋದೇವತೆಯೋ? (ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನೋಡಿ) ಇದೇನು? ಇವಳು ನನ್ನ ಪರಿಚಯದವಳೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ನಿಜ. ಇವಳನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು (ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸಿ) ಛೇ ಛೇ ನನಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಪರಿಚಯವಾಗುವ ಬಗೆಯಾದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ? ನನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ದರ್ಶನವೆಂದರೆ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು; ಇರಲಿ, ಈ ಶಿಲಾತಲದಮೇಲೆ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ದವನಂತೆ ಮಲಗಿ, ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವೆನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಈಗ ನಿತ್ಯನಿಯಮದಂತೆ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಲತಾಮಂಟಪ ಅಂತರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆನು.

||ಪದ|| ರಾಗ—ಕಮಾಚ್, ತಾಳ—ಅದಿ.

ನಾಥಾ ಪ್ರೀತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಪೆ ||ಪ||

ಕಮಲನೇತ್ರನೆಸುಮನೋಹರನೆ || ರಮಣಾ ಸುಗುಣಾ ||ಅ. ಪ. ||

ವರಮುನಿಕುವರಾಮಾರಸಮಾನನೆ ||

ತೋರಿಸುಮುಖವನು ತವಕದಿನೀಂ ||೧||

ಎರಹದೆಬಳಲುತಲಿರುವೆನುಸತತಂ ||

ಪರಿಹರಿಸೆನ್ನಯ ತಾಪವನು ||೨||

ಹೇ! ಜೀವಿತೇಶ್ವರಾ ಪುಂಡರೀಕಾ! (ಎಂದು ಕೂಗುವಳು.)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) “ಹಾ! ಜೀವಿತೇಶ್ವರಾ ಪುಂಡರೀಕಾ”
ಎಂದು ಕೂಗುವಳಲ್ಲ? ಪುಂಡರೀಕನೆಂದರೆ ಯಾರು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಯಾರೂ “ಓ” ಅನ್ನಲಿಲ್ಲರು. ಶಿವ ಶಿವಾ!
ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯಕಾಲವು ಒದಗಿಬಂದಿಲ್ಲ. (ಒಳಗೆ ನೋಡಿ)
ಅವ್ಯಯ್ಯಾ! ಒಳಗೆ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಮಲಗಿರುವರಲ್ಲ!
(ಆನಂದದಿಂದ) ನನ್ನ ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಾರ್ಗ
ದಿಂದ ಒಯ್ದು ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು, ತನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿ
ಕೊಂಡನೆಂಬಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನೋಡಿ) ಓಹೋ
ಮಹಾರಾಜನೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಪ್ರಾವರಣದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಅದರ
ಕಾಂತಿಯು ಒಡೆದು ಕಾಣುವದು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಈಗ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಂತೂ
ಇವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು; ಇನ್ನು ಮುಂದೇನಾಗುತ್ತದೆಂಬನ್ನು ನೋಡುವೆನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ) ಹಾ! ಜೀವಿತೇ
ಶ್ವರಾ, ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಜಟಾವಲ್ಕಲಗಳು ಹೋಗಿ ಈ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ
ಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಏನು? ಪೂರ್ವದ ಜಟಾವಲ್ಕಲ!
ನನಗೆ ಜಟಾವಲ್ಕಲಗಳು ಎಂದು ಇದ್ದವು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಹಾ! ತಿಳಿಯಿತು; ನೀನು ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ
ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯಾದೆಯೆಂದರಿತು, ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು
ನಿನಗೆ ಈ ಅನುತ್ತಮ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಣನಾಥನೆ,
ನನ್ನ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯ ಶ್ರಮದಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಯಾರಿರುವ
ನೆಂಬದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಮಾತಿನ

ಸಂಬಂಧವು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನ ವಾದನಂತರ ಏನು ಮಾಡುವಳೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬೆದರಿ ದೂರ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವಳು.) ಅನ್ವಯ್ಯ! ಇವನು ಯಾರಿರಬಹುದು? ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ತರುಣತೇಜಸ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಖಲಕ್ಷಣವೇನೋ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ಪುಂಡರೀಕನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲ [ಗಲ್ಲಗಲ್ಲ ಬಡಿದು ಕೊಂಡು] ದೇವಾ! ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಜೇಷ್ಠ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಾಣಹರಣವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? (ಹೋಗಹತ್ತುವಳು.)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—[ತನ್ನಲ್ಲಿ] ಅರರೆ! ವೋಸವಾಯಿತು! ಇವಳು ಹೋಗಹತ್ತಿದಳು; [ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ] ಛೇ ಛೇ, ಸುಂದರೀ ಆಶಾಭರಿತಳಾಗಿ ಬಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹೋಗುವದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. [ಎಂದು ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಅವಳ ಹತ್ತರ ಹೋಗುವನು.]

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಅಪ್ಪಾ! ನನ್ನಂಥ ತಪಸ್ವಿನಿಗೆ ಆಶೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿರಾಶೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ, ತಪಸ್ಸಿನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಛೇ ಛೇ, ಸುಂದರೀ ಈ ತಪಸ್ಸು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೂಪವಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನಿಡತಕ್ಕದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲವೇ? ಹೇತರುಣೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸು; ಮಾಲತೀಲತಾಕಂಠಾಲಿಂಗನಕ್ಕೆ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಯು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನಿನ್ನ ತನುಲತೆಗೆ ತರುಣ ಪುರುಷರ ಕರಾಲಿಂಗನವು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದೇನೋ ಎಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. (ಯೋಚಿಸಿ) ಇವನು ನನ್ನ ಪರಿಚಯದವನೆಂಬಂತೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪಭಾಸವಾಗುವದರಿಂದ ಇವನ ದೇಶ

ಕೋಶಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುವದು; ಅದರೂ ಈಗ ಇದರ ಹವ್ಯಾಸವೇ ಬೇಡ. (ಹೋಗಹತ್ತುವಳು)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ಅವಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋಗುತ್ತ)ಹೇ ಕೋಮು ಅಂಗೀ, ನಿನ್ನಂಥ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಇಂಥಾ ಯೌವನಭರದಲ್ಲಿ ತಾರುಣ್ಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ವಿಮುಖಳಾಗುವದೆಂದರೆ ಕೇವಲ ವಿಲಕ್ಷಣವೇ ಸರಿ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಲ್ಲಿ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನೀಭೈರವ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ವ್ಯರ್ಥವೇದಿಟಮಿವುಗಳ್ ಕೇಳ್ತರುಣೀ ||ಪ||

ಮಧುಮಾಸವುಮೇಣ್ | ಮದನಶರಂಗಳ್ ||

ಸದಮಲಾಂಗಿಯೆ ಪೇಳ್ವೆಂ ||೧|| ಕೇಳ್—

ಪೆರೆಯುದಯವುಮೇಣ್ | ಸುರುಚಿರವುಷ್ಪ-||

ಪರಿಮಲಯುತವನಂ ||೨|| ಕೇಳ್—

ಮಹಾಶ್ವೇತ:—(ಕಿಂಚಿದ್ದೋಷದಿಂದ)ತಿಳಿಯಿತು ನಿನ್ನ ಮನೋ ಭಾವವು! ನಿನ್ನ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಆಕೃತಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತವೆಂದು ನೊದಲು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಗೋಮುಖವ್ಯಾಘ್ರನೆಂಬದು ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು; ಇರಲಿ, ಆದದ್ದಾಯಿತು; ಈಗಲಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ನಕ್ಕು) ಸುಂದರೀ, ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಗಣಿಸದೆ ಇರು; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ತಾರುಣ್ಯಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಕುರತನವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ. ಯಾಕೆಂದರೆ:—

||ಕಂದ|| ಈಪರಿಸೌಂದರ್ಯವುಮೇ-|

ಣೀಪರಿ ತಾರುಣ್ಯಮಲ್ಪಕಾಲದೆ ನಿನ್ನಿಂ ||

ಪೋಪವಿನಿತರೊಳಿರದತಿ |

ಪಾಪವಸಂಗಳೆಪೆ ಭೋಗಗೊಡದಿದಳನೀಂ ||೧||

(ಸ್ವರ್ತಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಯನ್ನು ಅವಳ ಹತ್ತರ ಒಯ್ಯುತ್ತಲೇ) ಆದದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಸುಂದರೀ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾದರೆ.....

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹಾ ಯಾಕೆ ಯಾಕೆ? ಜೋಕೆ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನ ಗತಿಯು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತರಲಿಕ್ಕೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಬಾ, ಇಗೋ ನೋಡು ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕೋಡಗವು.....

ತರಲಿಕ್ಕೆ:—(ಓಡುತ್ತ ಒಂದು) ಬಂದೆ ಬಂದೆ ಸಖೀ ಏನಾಯಿತು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ತರಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇವನು ಉಳಿದುಕೊಂಡನು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವನ ಉದ್ಧಟತನದ ವರ್ತನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಕ್ಕ ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ತರಲಿಕ್ಕೆ:—ಛೀಛೀ ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ, ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದು ಕಾಲಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಡುವೆಯಾ? ನಡೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೋರೆ ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡು. (ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ) ಸಖೀ ನಾನು ಎಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು; ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದಿರುವದು. [ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ] ನಡೆ ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ; ಕೆಟ್ಟ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ನಿಂತೆ? ಎಚ್ಚರ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಎಂದಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಗತಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಖೀ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ನಡೆ. [ಹೋಗ ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ] ಇವನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೂ, ಇವನನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲದು. ಇವನನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಎಂದೋ ನೋಡಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನಿಕರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೇನು? (ಹೋಗುವರು)

ವೈಶಂ:—[ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು] ಆಯಿತು, ಮೊದಲನೇ ತುತ್ತಿಗೆ

ನೆಣಿಣ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಸರ್ವ ಮನೋರಥವೂ ವೈಫಲ್ಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗಲಿ, ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು? ಪ್ರೇಮಸಾಗರದಲ್ಲಂತೂ ಮುಳುಗಿರುವೆನು. ತೇಲಿಸಿದರೆ ತೇಲಿಸಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದರೆ ಮುಳುಗಿಸಲಿ, ಮನಸ್ಸಂತೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವದು. ಆದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಕಾನಡಾ, ತಾಳ—ಆದಿ (“ರಜನಿನಾಥಹಾ” ಎಂಬಂತೆ)

ತೊರೆದು ಪೋದಳಾವರಕಾಮಿನಿಯು ||ಪ||

ವೋರೆಯ ತೋರಿಸಿ ಮರೆಯಾದಳುತಾ ||ಅ. ಪ.||

ನವಯೌವನದಿಂಶೋಭಿಸುತಿದರ್ಶ—|

ಭಾವಕಿಯನುನಾಂ ಮರೆಯುವದೆಂತು ||

ಭಾವಜತಾನೀದೇಹವದಹಿಪಂ |

ನವಯುವತಿಯು ತಾನಾಶೆಯತೋರಿಸಿ |

ಜವದಿನಿರಾಶೆಯ ಮಾಡಿದಳಕಟಾ! ||೧||

(ಹೋಗುವನು.)

ಪತ್ರಲೇಖಿ:— [ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ] ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹಿಂದೆಯೇ ಕೇಯೂರಕನನ್ನೂ ಕಳಿಸಿರುವಳು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವಳ ಎರಹಾ ವಸ್ಥೆಯು ಮಿತಿಮೀರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಯುವರಾಜ ನನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೊರಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಮೇಘನಾದ:—(ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು) ಪತ್ರಲೇಖಿ, ನಡೆ ನಡೆ ಬೇಗ ನಡೆ; ಚಂದ್ರಾಪೀಡಮಹಾರಾಜರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು.

ಪತ್ರಲೇಖಿ:—ಒಳ್ಳೆದು ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು)

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—ಃ(-೦-)ಃ—

ಸ್ಥಳ:—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಮಂದಿರ.

[ಮೇಘನಾದ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡ, ಪತ್ರಲೇಖಿ, ಕೇಯೂರಕ ಇವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು.]

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಪತ್ರಲೇಖಿ, ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಅವಳಂತೆಯೇ ಆಗಿರುವದು. ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಮೊದಲು ಹೋಗು. ನಾನು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿರು.

ಪತ್ರಲೇಖಿ:—ಆಜ್ಞಾ ಮಹನ್.

ಕೇಯೂರಕ:—ಮಹಾರಾಜ ಬಹು ದೀಗ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು.

ಚಂದ್ರಾ:—ನನಗೆ ಗುರುಹಿಯರ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯುವದೊಂದೇ ತಡ, ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಮೇಘನಾದಾ, ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರದವರೆಗೆ ನೀನೂ ಇವರ ಸಂಗಡ ಹೋಗು.

ಮೇಘನಾದ:—ಆಜ್ಞಾ ಮಹನ್.

ಮೂವರೂ:—ಒಳ್ಳೆದು, ಹಾಗಾದರೆ ಬರುವೆವು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಹೋಗಿರಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಗತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಲಿ.

(ಮೂವರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ನಾನು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಇವರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೋಡುವ ಕಳಿಸಿದೆನು; ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಗುರುಜನಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯು ದೊರೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ ಹೋಗುವದಂತೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ಈಗ ಯಾವ ನೆವದಿಂದ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ? ನನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಳವಳಪಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಲೋ? ಅಥವಾ ಅವಳ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ

ಪ್ರಾಣವು ಬದುಕಿರಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲೋ? [ವಿಚಾರಿಸಿ] ಭೇ ಇದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಯಾವ ಹಂಚಿಕೆಯೂ ತೋಚಲೊಲ್ಲದು. ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನು ತಕ್ಕ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? (ವಿಚಾರಿಸ ಹತ್ತುವನು.) ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಕಂಚುಕಿಯು ಬರುವನು.

ಕಂಚುಕಿ:—ಕುಮಾರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ, ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಹೋದ ಯಾವತ್ತೂ ಸೇನೆಯು ಬಂತು; ಆದರೆ.....

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ಆನಂದದಿಂದ ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ) ಆರ್ಯಾ, ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗಹೋಗಿ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಕಂಚುಕಿ:—ವತ್ಸಾ, ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೇನೆಯೊಳಗಿನ ಜನರು ಹೇಳುವರು ಅಗೋ ನೋಡು, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇನಾಪತಿಯೂ, ಕೆಲವು ಜನ ರಾಜಪುತ್ರರೂ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. (ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಹೋಗುವನು.)

ಚಂದ್ರಾ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಅಕಟಾ! ಮಿತ್ರನು ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! (ಸೇನಾಪತಿಯೂ, ರಾಜಪುತ್ರರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಸೇನಾಪತಿ-ರಾಜಪುತ್ರರು:—ಮಹಾರಾಜನೆ ವಂದಿಸುವೆವು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಸರ್ವರೂ ಯೋಗ್ಯಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿರಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡುತ್ತಲೇ) ಸೇನಾಧೀಶ, ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಸೇನಾಪತಿ:—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಅವನು ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿ ಕುಳಿತಿರುವನು; ಅವನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಹೋದವು. ನಮ್ಮ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅವನು, ನಾವು ತಿರುಗಿ ಮಾತಾಡದಂತೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?

ಸೇನಾಪತಿ:—“ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡುವದಾಗದು. ವೃಥಾವಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಸರ್ವಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಿ; ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಿತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಪುತ್ರರು:—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಏನು ಹೇಳುವದದೆ! ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವನು; ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಗುತ್ತಿರುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕಿದಂತೆ ಮಾಡುವನು; ಇವೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಹೋದೆವು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಶಿವ ಶಿವ! ಮಿತ್ರನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಯಾಕರಿಂದ ಹೀಗಾಗಿರುವದೋ ತಿಳಿಯದು; ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಎತ್ತ ಹೋದನೋ ಏನೋ!

ಕಂಚುಕಿ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)ವತ್ಸಾ ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ, ವೈಶಂಪಾಯನನ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶುಕನಾಸಪ್ರಧಾನ, ಮನೋರಮಾದೇವಿಯವರು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾರಾಪೀಡಮಹಾರಾಜರೂ, ವಿಲಾಸವತೀ ದೇವಿಯವರೂ ಶುಕನಾಸನ ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ನಿನಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬರ ಹೇಳಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ವಾ! ಒಳ್ಳೇ ಯುಕ್ತಿಯು ಸೂಚಿಸಿತು. ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ದೊರೆಯುವದು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು, ಮುಂದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. (ಶ್ರಕಾಶ

ವಾಗಿ) ಬಳ್ಳಿದು, ಆರ್ಯಾ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.

ಕಂಠಾಕಿ:—ಬಡಬೇಕು. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ—ಚಿತ್ರರಥವನ.

(ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಓ ಏನಂದೆ? ಆ ದಿವಸ ನೀನು ನನಗಾದಿದ
ನಿಷ್ಕರ ಭಾಷಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಬೇಡುವೆಯಾ? ಛೇ ಛೇ
ಹಾಗೇನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನೇನೂ ಮನ
ಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನೀನಾದರೂ ಏನೋದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾತಾಡಿದ
ಬಹುದು! ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ? ಓ? ಗ್ರಾಹ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕೆ
ಯಾರಂಜಿಕೆಯೇತಕ್ಕೆ?

||ಕಂದ|| ತರುಣಿಯ ನಿರ್ಜನವನವಿದು |

ನಿರುಕಿಸುಮಂಡಪವ ನಿಬಿಡವಾಗಿರ್ಕುಂನೀಂ ||

ಸ್ವರನಾಟಕಾತಾಣಕೆ |

ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆ ನೀಗಳೈದಿಕುಳ್ಳಿರುಪೆಗಲೊಳ ||೧||

ಏನಂದೆ? ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಗುರುತು ಚನ್ನಾಗಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲವೋ? ಸುಂದರೀ,
ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರತಿಕೂಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳು;
ನಾನೇನೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಇಗೋ
ನನ್ನ ಕಠೋರಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಹೇಗೆ ಬೆದರಿದಳು ನೋಡು!
ಹೇ ತರುಣೀ, ನೀನು ಬಹು ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸಿನವಳೆಂಬದು ನನಗೆ ತಿಳಿ
ದದ್ದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಸರ್ವ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. (ಸಮೀ
ಪಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ತೋರಿಸಿ) ಇಗೋ ನೋಡು; ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು
ತೋರಿಸಿ ಮುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳು.

||ಪದ|| (“ದೃಷ್ಟಿಭರೇಜಲಭಾರೆ” ಎಂಬಂತೆ)

ಮನ್ಮಥನಾಟಕೆ ನೀರೆಬಾರೆ ಬಳಸಾರೆ |

ಕುಲಶೀಲೇ, ಹರುಷಾಬ್ಧಿಯ ಪಡೆ ನೀಂಬಾರೆ ||ಪ||

ಭಯವನು ಬಿಡು ನೀಂ ಸುಂದರವದನೆ ||

ದಯವ ತೋರೆಲೆ ದಾಸನುನಾಂ ||೧|| ನೀರೆ—

ಎಲೇ ಸುಂದರೀ, ಬಾ ಬಾ, ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಡ.

||ಕಂದ|| ತುಂಬಿನವಾಂಬುಜದಲರೊಳ್ |

ತುಂಬಿದ ನವಮಧುರರಸವನೀಂಟುವತೆರವಿಂ ||

ಅಂಬುರುಹವದನೆನಿನ್ನಂ |

ಜುಂಬಿಪೆನೆಗರ್ಪಿಸಿಂದುಂಬಾಧರಮಂ ||೧||

[ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಲೇ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುಳ್ಳುಗಲ್ಲಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಒಣಗಿದ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಅಲಿಂಗನ ಕೊಡುವನು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಮುಳ್ಳುಗಳು ನೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ] ಇದೇನು? ಈ ವರೆಗೂ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಎನೋದಪರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನಾಡಿದ ಸುಂದರಿಯು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಈ ಶುಷ್ಕಲತೆಯು ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಹೇಗೆ ಒಂತು? ಹಾಗು ನಾನು ಮಲಗಿದ್ದ ಲತಾಮಂಟಪವು ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು? [ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ] ಆಯಿತು! ಕಡೆಗೆ ಆ ತಪಸ್ವಿನಿಯ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಹೋಯಿತು! ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸಹ ಬಡಬಡಿಸಹತ್ತಿದೆನು. ಒಳ್ಳೇದು, ಈಗ ನಾನು ಈ ವನದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಿರುವೆನು? [ನೋಡಿ] ಅದ ದ್ವಾಗಲಿ ಗುಹೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವೆನು. [ಗುಹೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನೋಡಿ] ನಿಜ. ಇವಳೇ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ ಸುಂದರಿಯು. ನಾನು ಅಧರಾ ಮೃತ ಘನಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಬಂದಿರುವಳು. [ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ] ಇಗೋ ಓಡುತ್ತ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಹೇಗೆ

ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಬಿಡುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ಘಟಿಸಿದ ಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯಿತೆಂದು ಹೇಗೆ ನಂಬಲಿ! [ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ] ಯಾಕೆ? ನಾನಿರುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಪರ ಪುರುಷನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಓಡಿ ಬಂದೆಯಾ? ಆ? ಇಗೋ ನೋಡು ಹೇಗೆ ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವಳು. ಪ್ರಿಯೆ! ಓರೆಗಣ್ಣಿಂದ ಯಾಕೆ ನೋಡುವೆ? ಚನ್ನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡು! [ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ] ಇದು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಹತ್ತರ ಹೋದರೆ ಪಾದತಾಡ ನವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೋ, ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಅಂತಃಕರಣ ಹುಟ್ಟು ವದೋ! ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಬೇರೆ ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಯಾವದೊಂದು ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಸಮಯವರಿತು ಮಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವು; ನಾನಂತೂ ಕಾಮ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಹೋಗಿರುವೆನು. ಇವಳಾದರೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುವಳು. ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಹಿಟ್ಟುಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ತಡವೇತಕ್ಕೆ? ಒಮ್ಮೆಲೇ.....(ನೋಡಿ ಬೆದರಿ) ಹಾ! ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಘಾತವಾಯಿತು; ಇವಳು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ)ನೊದಲು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೇನೋ ಕಾಣೆ ತು; ಈಗ ತೀರಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಈ ಕೋಡಗವು ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಗಂಟುಬಿತ್ತು. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ನೀಚನು ನನ್ನ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ! ಹಾ! ದೇವಾ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಮಾಂಡ, ತಾಳ—ಆದಿ. (“ಮಲಾಮದನ” ಎಂಬಂತೆ)

ಪರಾತ್ತರನೇ ದೇವಾ ಪರಿಪಾಲಿಸೈ ||ಪ||

ಮಾರಹರೆನೆ ಕೇಳೆ ಪತಿವ್ರತೆಯುನಾಂ ||ಅ. ಪ.||

ಪ್ರಣೋದಯಾಳೋ ವಿನಯದೆ ಬೇಡುವೆ ||

ಶುಭಂದೇಹಿಪಾಹಿ ಗೌರೀಶನೆ ||೧||

ನಾನು ಈ ದಿವಸ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸುವದನ್ನಾ ದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳಾಗಿರುವೆನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ರುವದು ಒಳಿತ್ತಲ್ಲ. ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವೆನು. (ಹೋಗ ಹತ್ತುವಳು.)

ವೈಶಂಪಾಯನ:—(ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಛೇ ಛೇ!

||ಪದ|| ರಾಗ-ಆರವಿ, ತಾಳ-ಆದಿ.

ಕಮಲತೋಷನೇ ||ಪ|| ಸುಂದರೀಸುಕುಮಾರಿನೀ-||

ನೀಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು | ಜರಿವರೆನಾರೀ | ಈಸುಮಶಯನವನು

ತಾಪಸಿಯೆ | ತೊರೆವರೇಕಾಮಿನೀಇಂತು ||ಅ. ಪ||

ಕೋಮಲೆನೆರೆನಂ | ಬಿದೆನುಶುಭಾಂಗಿಯೆಡೀಚಿಸು

ಮತ | ಸ್ಥಿತಿಯನಿಂದುಪೋಪುದು ಪೂರಿಸದಿರಲರಿ

ಮತಪ್ರಾಣವುಕೇಳ | ಪೋಗಬೇಡೆಕಾಮಿನಿನೀಂ ||೧||

ಹೇ ಶುಭಾಂಗೀ, ನೀನೇನೋ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ; ಆದರೆ, ಈ ದಿನ ವೈಶಂಪಾಯನನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:— (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಹಾ! ಇಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗವಂತೂ ಕಠಿಣ ಬಂತು! [ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ] ಎಲವೋ, ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವ ನಿರುವೆಯೆಂದರಿತು, ನಿನಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ನಿನ್ನ ಅಮಂಗಲ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಬೇಡ; ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೀನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಪ್ರಿಯೆ! ನಾನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ, ಮದನಜ್ವಾಲೆ ಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡಲು, ನಿನ್ನಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು:—

||ಪದ|| (“ಅನಬಾನಜಿಯೆಮಿಲಾಯೆ”)

ಕುಂದಿಸುವರೆಸುಂದರಾಂಗಿ ಬಾ ||ಪ||

ವಂದಿಸುವೆ ನಂದದಿ ನಾಂ ||ಅ. ಸ ||

ಮದನಕೇಳಿಯಾಡಿಮನಕೆ |

ಮುದವನುಸಲೆಬೀರಲು ನೀಂ |

ಸದಮಲಾಂಗಿಸ್ವೀಕರಿಸು | ಪಾದಕೆರಗುವೆಂ ||೧||

[ಹೀಗೆಂದು ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆರಗುವನು.]

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—[ಅವನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆದು] ಛೇ ಚಾಂಡಾಲಾ.

||ಪದ|| ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ದುರುಳನೇಸರಿದೂರನೀಂ ಕಾಮಾಂಧಾ |

ನರಾಧಮನೆಪಶು ಘಡ! ಮೂಢನೆ ||ಪ||

ಸರಿಯೆ? ಪಾಮರಾ ಪಾಪರಾಶಿಯೆ |

ಬರಿದೆನುಡಿವುದುಶುಕದೋಲಿರಿಯದೆ ನೀಚನೀಂ ||

ಸುಡುದುರಾತ್ಮ ನಿನ್ನಯಕುಜಿಹ್ವೆಯನು ||೧||

ವೈಶಂಪಾಯನ:—ಸುಂದರೀ ನನ್ನ ಭಾಷಣದ ಕಡೆಗೇಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯ
ಗೊಡುವೆ? ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನೋದಯದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡು. ನನ್ನ
ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾದರೂ ಅರಿತವಳೇ ಇರುವೆಯಲ್ಲವೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಎಲವೋ ಪಾಪಿಷ್ಠನೆ ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಸಾಕಾಗ
ಲಿಲ್ಲವೆ? ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತಪ್ಪಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮಕ್ಕೆ
ಹಾಕಿರುವನು. ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಿಜವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು
ನಾನೇ ಮಾಡುವೆನು. (ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಹೇ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷೀನಿಶಾ
ಸಾಧಾ ಚಂದ್ರಮಾ, ನಾನಂತೂ ಈ ವೊದಲೇ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಪರಿಗ್ರ
ಹಿಸಿರುವೆನು. ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು
ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡದ್ದೇ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ನೀಚನು ತನ್ನ ಗುಣ-ಭಾಷಣ

ಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶುಕಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಲಿ. (ಎಂದು ಶಾಪ ಕೊಡುವಳು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ದೇಹವು ದಗ್ಧವಾಗುವದು.)

ವೈಶಂಪಾಯನನ ಸೇವಕರು:—(ದೂರರಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ನಮ್ಮ ವೈಶಂಪಾಯನ ಮಹಾರಾಜನು ದಗ್ಧನಾಗಿ ಹೋದನು; ಈ ಸಂಗತಿಯು ಅವನ ಮಿತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ತಿಳಿದರಂತೂ ಅವನು ದೇಹವನ್ನೇ ಇಡುವದಿಲ್ಲ. ಶಿವ ಶಿವ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ!

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಕೇಳಿ)ಹಾ! ಘಾತವಾಯಿತು; ಇವನು ಆ ರಾಜ ಪುತ್ರನ ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರನೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಅನಾಹುತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಇದೇನು ದುಷ್ಟೃತಿ ಮಾಡಿದೆ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಧ ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಜನ್ಮಿಸಿರುವೆಯಾ? ಛೇ ಛೇ ಚಾಂಡಾಲಿ, ಈಗ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಬಂದು “ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಎಲ್ಲಿರುವನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನಿಗೇನು ಹೇಳುವೆ? ವೈಶಂಪಾಯನನ ಈ ದೇಹಭಸ್ಮವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನೋಡಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಬದುಕಿರಲಾರನು. ಅವನಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ, ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ನೆಟ್ಟಗೆ.

||ಪದ|| ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನೀಭೈರವ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ಸುರಾಧೀಶಾ ಪುರಾರಿಯೆ ಪಾಪಾತ್ಮಕು. ನಾಂ ||ಪ||

ಪರಂಧಾಮಾ ಅಸುವಂ ಕಳೆ ನೀಂ | ನಿರಾಮಯಾ ನಿಷ್ಪ್ರಸಂಜ |

ನಿರಂಜನಾ ಸ್ಮರಹರನೆ ಪರಾತ್ಪರಾ ||೧||

(ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಲೇ ಮೂರ್ಛೆಬಂದು ಬೀಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ತರಲಿಕೆ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಇದೇನು ಅನಾಹುತವಾಯಿತಲ್ಲ. (ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡು

ವಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ,)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ತರಲಿಕೆ ಈ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯು ಇಷ್ಟು ದುಃಖಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ತರಲಿಕೆ:—(ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವಳು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ಅದನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರನು.....(ದುಃಖಿಸ ಹತ್ತುವಳು)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಭಗವತೀ ದುಃಖಿಸಬೇಡ, ಸರ್ವಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎದಿತ್ತಪಡಿಸು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಕಾಮಪೀಡಿತನಾಗಿ, ನನಗೆ ಅಸಂಬಂಧ ಭಾಷಣಗಳನ್ನಾಡಿದನು. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಪ್ರಸಂಗವು ಕಠಿಣವೊದಗಿಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಾಪವಿತ್ತೆನು.

ಚಂದ್ರಾ:—ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ, ಆ ಶಾಪದ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಅದರಿಂದ ಅವನ ದೇಹವು ದಗ್ಧವಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಅವನು ಯಾರಿರುವನೆಂಬದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೇನು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ರಾಜಪುತ್ರನೆ, ಅವನ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಸೇವಕರಿಂದ ಅವನು ನಿನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾ.....

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಅವನ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬದೋ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಹೌದು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಹಾ! ಮಿತ್ರನೆ ಆಗಲಿದೆಯಾ! ಭಗವತೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನೀನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಂತೂ ಅದರ ಫಲವು ನನಗೆ ದೊರೆಯ

ಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು. ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಮಿತ್ರನ ವಿರಹವನ್ನು ಸಹಿಸುವದಾಗದು. ಹಾ ಮಿತ್ರಾ ವೈಶಂಪಾಯನಾ! ಹೇ ಪ್ರಿಯೆ ಕಾದಂಬರಿ.....(ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಪ್ರಾಣಹೋಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಳು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಶಿವ ಶಿವ! ನನ್ನ ದೇಹವು ಸಾವಸಂಚಾರ್ಯ ವಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿರಬಹುದು; ಹಾ! ದುದೈವವೆ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವು ನಿರ್ನಾಮ ವಾಗುವದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯು ದುಃಖಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಕಾರಣವಾದೆನೆಲ್ಲ! ಅವಳಿಗೆ ಮುಖವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಲಿ! (ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕೂಡುವಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೇಯೂರಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪತ್ರಲೇಖಿ, ಮದಲೇಖಿ ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಕಾದಂಬರಿ:—ಮದಲೇಖೀ, ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ಹೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಈ ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೇನು?

ಮದಲೇಖಿ:—ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಕೇಯೂರಕ:—ದೇವೀ ಇಗೋ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಗುಹೆಯು ಬಂತು. (ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆದರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವನು)

ಕಾದಂಬರಿ:—(ನೋಡಿ) ಹಾ! ಪ್ರಿಯಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ ಇದೇನು ದುರವಸ್ಥೆ! ಶಿವಶಿವ!....(ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಮದಲೇಖಿಯು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡುವಳು.)

ಮದಲೇಖಿ:—(ಗಾಳಿಹಾಕುತ್ತ) ಇವಳು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಲೊಲ್ಲಳು. ಏನು ಮಾಡಲಿ! ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ತರಲಿಕೇ, ನೀವಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯಮಾಡಿರಿ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಮದಲೇಖೀ, ಈ ಪಾಪಿಷ್ಠಳಿಂದ ಯಾವ ಸತ್ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ. (ಅಳುತ್ತವಳು.)

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಮೂರ್ಛಿತಳೆದು) ಪ್ರಾಣನಾಥನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆ
ದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆಂದು ಕಳಿಸಿದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಸಂಗಡ ನೀನು
ನಿರೂಪಕಳಿಸಿದಂತೆ ಬೇಗ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ವಿರಹದುಃಖವನ್ನು ತಾಳ
ಲಾರದೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಭೆಟ್ಟಿಯ ನೆವದಿಂದ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಅಪ್ಪಣೆ
ಪಡೆದು ನಾನೇ ಬಂದೆನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಹಾಡಾಗಿರುವದಲ್ಲ! ಈ
ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪವಿತ್ತೆ! ಪ್ರಿಯನೆ
ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ!

|| ಪದ || ರಾಗ—ಅಸಾವೇರಿ ತಾಳ—ಆದಿ.

ನಾಥಾ ಪ್ರೀತಾ ಗತಿಸಿದೆಯಾ || ಪ ||

ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳನೀನತಿದುರ್ಬಲೆಯನ್ನು ||

ಕಷ್ಟವನೋಸಲ ಗುರಿಮಾಡಿದೆಯಾ || ಅ. ಪ. ||

ಮನ್ಮಥಾರಿಯುತಾಂ ಘನಕೋಪವನು ||

ಮಿಗಿತಾಳಿದನೋ ಈಪ್ರದೇಶದೆ ||

ಜನ್ಮನೀಗಲಾ ಬ್ರಹ್ಮನುನಿನ್ನಯ ||

ಘಣಿಯೊಳ ಬರೆದಿದನೇ || ೧ || ನಾಥಾ—

ಸಖೀಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಸಹಗಮನದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.
(ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ
ಕೊಂಡು) ಪ್ರಿಯನೆ.....(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖ
ದಿಂದ ಒಂದುಪ್ರಕಾರದ ಜ್ಯೋತಿಯು ಹೊರಬಿದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ)
ಮಕ್ಕಳಿರಾ ಕೇಳಿರಿ, ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವು ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತ
ವಾಗಿರುವದು. ನಿಮಗೆ ಧೈರ್ಯಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಈ
ಅವಿನಾಶ ಶರೀರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ದಹನ ಮಾಡ
ಬೇಡಿರಿ; ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಕೆಲಕಾಲದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೋರಿ
ಕೆಯು ಕೈಗೊಡುವದು. (ಸರ್ವರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗುವರು; ಇಷ್ಟ

ರಲ್ಲಿಯೇ ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋಗುವಳು.)

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ) ತರಲಿಕೇ ಹೋಗು ಹೋಗು ಬೇಗ ಹೋಗು, ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ಬಹು ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ಎತ್ತ ಹೋದಳೋ ನೋಡು.

(ತರಲಿಕೆಯು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಪಡದೆ ಬಿಳುವದು.)

ಐದನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(-೩೦೩-)-

ಸ್ಥಳ: —ಅಷ್ಟೋದಸರೋವರ.)

(ಪತ್ರಲೇಖಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಳು. ಇವಳು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡುವಳೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ತರಲಿಕೆಯು ನಿಂತಿರುವಳು.)

ಪತ್ರಲೇಖಿ:—ಎಲೈ ಚಂದ್ರಾಯುಧವೇ, ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನೇ ಗತಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾವೀರ್ವರೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇಕೆ ಇಡಬೇಕು? ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು, ಈ ಜಡದೇಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವದುಚಿತವಲ್ಲವೇ? ಆದದ್ದರಿಂದ ಬಾ. (ಕುದುರೆ ಸಹಿತ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿಳುವಳು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಕುದುರೆಯ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಕಪಿಂಜಲನಿಗೆ ಅಶ್ವದೇಹವು ಹೋಗಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಮನುಷ್ಯದೇಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಎದ್ದುನಿಲ್ಲುವನು.)

ತರಲಿಕಾ:—(ನೋಡಿ) ನಾನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಹೋಗುವಳು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ನನ್ನ ಉದ್ಭಟನದ ಫಲವನ್ನಂತೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಾನು ಚಂದ್ರಲೋಕ

ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ವೀತಕೋತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

ಆರನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(—೩೦೩—)—

ಸ್ಥಳ:—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಗುಹೆ.

[ಮದಲೇಖೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಇರುವರು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಕಪಿಂಜಲನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು]

ಕಪಿಂಜಲ—ಪೂಜ್ಯಳೇ ಇದಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ನೀನು ಶಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧಮಾಡಿದೆಯೋ ಅವನೇ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಂಡರೀಕನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ದುಃಖದಿಂದ) ಹಾಯ್! ಹಾಯ್! ಹೇ ಪುಂಡರೀಕಾ! ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಾದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತಲ್ಲವೆ! ದೇವಾ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿದ ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದಿಡುವೆಯಾ? ಹಾ! ಪ್ರಿಯಾ ಮುನಿಕುಮಾರಾ.....[ಅಳಹತ್ತುವಳು.]

ಕಪಿಂಜಲ:—ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದೋಷವೇನದೆ? ಇದೆಲ್ಲ ಆ ಚಂದ್ರನ ಶಾಪದ ಪರಿಣಾಮವು. ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಡು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡಿಕೊಂಡು) ಒಳ್ಳೆದು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ನೀನು ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆಯೇನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಇಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—[ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ] ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಕಪಿಂ:—ನಾನು ಚಂದ್ರಲೋಕದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ

ಆಕಾಶ ಸಂಚಾರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ದಾಟಿ
ದೆನು. ಆಗ ಅವನು “ನಿನ್ನ ಉದ್ಧಟತನದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ
ಮೃತ್ಯುಲೋಕದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಜನಿಸು” ಎಂದು ನನಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಮುಂದೇನಾಯಿತು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಮುಂದೆ, ಚಂದ್ರನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾಗಿಯೂ,
ಪುಂಡರೀಕನು ವೈಶಂಪಾಯನನಾಗಿಯೂ ಯಾವ ಉಜ್ಜಯಿನೀಪುರದಲ್ಲಿ
ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದರೋ, ಅದೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೇ ನಾನು ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ
ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಆಗ ನನಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯಿತ್ತು.
ಅದದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿಸಿ ನೀನಿ
ರುವ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಂದೆನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಭಗವನ್, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು?
ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಹೇ ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಅವಳು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಸರೋ
ವರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡದ್ದೊಂದೇ ಗೊತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅವಳ ಸರಿಣಾಮ
ವೇನಾಯಿತೆಂಬದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಚಂದ್ರಾ
ಪೀಡ-ವೈಶಂಪಾಯನರು ಪುನಃ ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕವರಿರುವರೆಂಬ
ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನು ಶ್ವೇತಕೇತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ
ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ನೀವು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ
ಬೇಡಿರಿ. ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯಿರಿ. ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ
ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದು.

||ಪದ|| (“ನಾರಿಯಾಚಿ” ಎಂಬಂತೆ)

ದೇವದೇವಾ ಸುರವಿನುತಾ ಸದಾಸಖದಾ ||ಪ||

ದೇವಾ ಸುರವಿನುತಾ, ತಾತಾ |

ಅಗ್ನಿನಯನಾ ಗಿರಿಜೇಶಾ ||

ವಿಘ್ನನಾಶನಾ ಪೊರೆ ನೀನು ಸತತ ||೧||

[ಹೋಗುವನು.]

ವಂಚಮಾಂಕಂ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(-೨೦೩.)—

ಸ್ಥಳ:—ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯ ಮನೆ.

(ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಗಿಳಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಳು)

ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆ:—ಮಗನೇ ವೈಶಂಪಾಯನಾ, ಇನ್ನೊ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಿ? ಪುಂಡರೀಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಈಗ ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈವಶವಾದದ್ದು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಇದು ನಿನ್ನ ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು. ಇಗೋ ಈ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿ. (ಕೊಡಹೋಗುವಳು.)

ಗಿಳಿ:—(ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ) ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಋಷಿಪುತ್ರನು, ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇವಿಸಲಿ?

ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆ:—ಮೂರ್ಖಾ ಇಷ್ಟು ಜಾಣತನವುಳ್ಳವನು ಅಂಥ ಪಾಪದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ಈ ಗತಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ? ಪಕ್ಷಾತ್ತಾಪವಾಗುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಜಾಣರು ಬಹುತರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನು, ಋಷಿಪುತ್ರನಂತೆ; ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲವಂತೆ. (ಕೊಟ್ಟು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಶ್ವೇತಕೇತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಗಿಳಿಯನ್ನು ವಿದಿಶಾನಗರಾಧಿಪತಿ ಯಾದ ಶೂದ್ರಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—(೩೦೩)—

ಸ್ಥಳ:—ವನಪ್ರದೇಶ.

(ಕಪಿಂಜಲನೂ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬರುವರು.)

ಕಪಿಂಜಲ:—ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾದಂದಿನಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ವುಂಟಾಗಿ, ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗದ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—ಹಾಗಾದರೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರಬಹುದು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಓಹೋ ಕಾದಂಬರಿಯು ಜನ್ಮಾಗಿ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಕೇಳು, ಶಾಪವಶದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಚಂದ್ರನು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಜನ್ಮಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಶೂದ್ರಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿದಿತಾನಗರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವನು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—ನಿಜ, ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಉಂಟೇ ಉಂಟು; ಇದರೊಳಗೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ಗಿಳಿಯ ಜನ್ಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಆ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕ ರಾಜನಲ್ಲಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ? ಅದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳು, ಆ ಗಿಳಿಯು ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಶಾಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ತಾಯಿಯು ಅದರ ಜನ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿತು. ತಂದೆ

ಯಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನ ಹೊಡತದಿಂದ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಆ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಯನ್ನು ಹಾರೀತ ಕುಮಾರನು ತಮ್ಮ ತಂದೆಗಳಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾ ಮುನಿಗಳ ಮುಖದಿಂದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯೂ, ಮನುಷ್ಯ ವಾಣಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿಸಿ ತರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವಳು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶುಕ-ಶೂದ್ರಕರಿಬ್ಬರೂ ಶಾಪಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—ಅವರು ಶಾಪಮುಕ್ತರಾಗುವದು ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ನೀನು ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಬರುವ ವೊದಲು, ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು; ಹಾಗೂ ಈಗಲಾದರೂ ಶಾಪನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಂತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ನಡಿಸಿರುವರು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—ಒಳ್ಳೇದು, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯೆಂದರೆ ಯಾರು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಅವಳು ಪುಂಡರೀಕನ ತಾಯಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು; ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವಳು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವನು ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವವು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಇದನ್ನಾದರೂ ಗುರುಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದರೇನು?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಹೌದು. ಇರಲಿ, ಪೂಜಾಕಾಲವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ; ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾ ನಡೆ.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

—:(-೦-):—

ಸ್ಥಳ— ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಗುಹೆ.

[ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ತರಲಿಕೆಯೂ ಮಲಗಿರುವರು.]

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಭೋ! ಜಗದೀಶಾ ಮಹೇಶ್ವರಾ! ಜಗನ್ಮಾತೆ ಸರ್ವಮಂಗಲೆ, ನಿಮ್ಮೊರ್ವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು.

ತರಲಿಕೆ:—(ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇದೇನು? ಇವಳು ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುವಳಲ್ಲ. (ಅವಳನ್ನು ಮೈಮುಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತ) ಏನು ಏನು ಸಖೀ ಏನು? ಯಾರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳು? ಮೇಲಕ್ಕೇಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—(ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು.) ದೇವಾ!

ತರ:—ಸಖೀ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸಿದೆಯಲ್ಲ? ಸ್ವಪ್ನಬಿದ್ದಿತ್ತೇನು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಹೌದು. ಇಂದಿನ ಸ್ವಪ್ನದ ಮೇಲಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಶುಭಚಿಹ್ನೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ತರಲಿಕೆ:—ಏನಾಯಿತು?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತೀಮಾತೆಯೊಡನೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ ಮಗಳೆ, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆನು. ನಿನ್ನ ಸರ್ವಕಷ್ಟವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಂಗಡ ಚಿರಕಾಲ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತರಲಿಕೆ:—ಆ ಮೇಲೆ?

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ: ಆಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತೀಮಾತೆಯು ಕುಂಕಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ಯಾಗೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದಳು.

ತರಲಿಕೆ:—ಸಖೀ, ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯದ

ಕಾಲವು ಸವಿೂಪಿಸಿರುವದೆಂಬದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ:—ಪ್ರಿಯಾ ಮುನಿಕುಮಾರಾ, ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಯು
ಚಂದ್ರಿಕಾಮನವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೂ, ಕಮಲಿನಿಯು ರವಿಯ ಆಗಮನ
ವನ್ನೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.
ಬೇಗಬಂದು ನನ್ನ ವಿರಹದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡು. ಭೋ ಜಗಜ್ಜನನೀ,

||ಪದ|| ರಾಗ—ಕಲ್ಯಾಣಿ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಕಾವುದೌಮಗಳಂ ಜನನೀ | ಭವಸಂಹಾರಿಣೀ ||ಪ||

ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣೀ ||೨. ಪ||

ಭೋಮನ್ಮಾತೇತವೆನುತಿಸುವೆಂ | ಅಮರಗಣಾರ್ಚಿತಳೇ |

ಕಾಮಿತಫಲದಾಯಿನಿಕಲ್ಯಾಣಿ | ಕಾಮಾರಿಯಸತಿಕಾ |

ಳೆಯೆಬಾಗುವೆ | ಅಮಿತಮಹಿಮಳೆ ||೧||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ಥಳ:—ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶ್ರಮ.

(ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹದ ಹತ್ತರ ಕಾದಂಬ
ರಿಯೂ, ಮದಲೇಖೆಯೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವರು.)

ಕಾದಂಬರಿ:—ಸಖೀ ಮದಲೇಖೆ, (ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ಕೈ-
ತೋರಿಸಿ) ಈ ದಿವಸ ಈ ಕಾಮದೇವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು;
ಆದದ್ದರಿಂದ:—

||ಪದ|| (“ವಾಳ್ಯಾಚಾ ಜಾಜಾಚಾರ್ಘಣೀ” ಎಂಬಂತೆ)

ಬೇಗನೆತಾತಾರೌಸಖೀ ಮಂಗಳಲೇಪನವಂ ||ಪ||

ಮಧುರಸುಗಂಧವನೀ | ಚದುರನಕೋರಳೊಳ್ ತೊಡೆಯಲೈ ||

ಸದುಮಾಕ್ಷೀಬೇಗ ||೧|| ತಾತಾ—

ಸ್ಮರತತುಂದರಗೆ | ಪರಿಮಳಯುಕ್ತದ್ರವ್ಯಗಳಂ ||

ಧರಿಸುವೆನೊತಾಬೇಗ ||೨|| ತಾತಾ—(ಪೂಜಿಸುವಳು.)

(ಚಿತ್ರ ತೋರಿಸಿ) ಸಖೀ ಮದಲೇಖಿ, ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾರು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುವರು?

ಮದಲೇಖಿ:—(ನೋಡಿ ನಕ್ಕು) ಇದನ್ನೇನು ವಿಚಾರಿಸುವೆ? ಇದು ನೋಡಿದರೆ ಚಿತ್ರವು, ಇವನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮನ್ಮಥ ಸಮ ಸುಂದರನು. ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಹೋಲಿಸುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಕಾದಂಬರಿ:—ನಿಜ. (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಹಾ! ಹಾ! ನಮ್ಮಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಗಿರುವದು.

ಮದಲೇಖಿ:—ಅದೇನು?

ಕಾದಂಬರಿ:—ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹಾಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ? (ಹಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು) ಮಹಾರಾಜ, ತಾವು ನನ್ನ ಕ್ರೀಡಾವರ್ವತದ ಮಣಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮದಲೇಖಿಯ ಸಂಗಡ ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ ಈ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುವೆನು. (ಹಾಕಿ) ಸಖೀ ಪೂಜಾರ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಉಳಿದಿರುವದೇನು?

ಮದಲೇಖಿ:—(ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಸಖೀ ಕಾದಂಬರಿ, ನಮ್ಮಿಂದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಗಿರುವದು; ಸಿಟ್ಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂದರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಇವಳು ಈಗ ಏನೋ ಏನೋದ ಮಾಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ಹೇಳು.

ಮದಲೇಖಿ:—ಇಗೋ ನೋಡು, ಈ ಚಿತ್ರದೊಳಗಿನ ಕಾಮ ದೇವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ರತಿಯು ಕುಳಿತಿರುವಳು. ಬಂಧಿಸಿರುವ ಈ

ಕಾಮದೇವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಇವನ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಕಾದಂಬರಿ:—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ) ಇದೇನು ಚೇಷ್ಟಿಸುವೆಯೆ? ಇರಲಿ ಬಿಡು ನಿನ್ನ ವಿನೋದವು; ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈ ವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಬೇಡ.

ಮದಲೇಖಿ:—ಹಾಗಾದರೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಬರುವವರೆಗೂ ದರೂ ಕಾಮದೇವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ರತಿಯು ಕೂಡುವಳಷ್ಟೆ? (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವಳು.)

ಕಾದಂಬರಿ:—ಇವಳಾದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವಳು. (ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು) ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಪುಷ್ಪಬಾಣವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವೆಯಾ? ಬೇಡ ಬೇಡ. ಎಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಕೇಳಲೊಲ್ಲೆಯಲ್ಲ? ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಪುರುಷರು ನಿರ್ದಯವಂತರೆಂಬದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಆಗಲಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವೆನು. (ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಎನೋ ಕೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಬೆದರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು) ವಾಃ ಮದಲೇಖಿ ನಾನು ಅವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನೇನು? ಅವನ ಎಡಗಿವಿಯೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಏನೋ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುವೆ! (ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕು) ಇದೇನು? ನಾನು ನಾಚಿದ್ದಾದರೂ ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ? ಇಲ್ಲಿ ಮದಲೇಖಿಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿರುವಳು? “ಕಳ್ಳರ ಜೀವವು ಹುಳು ಹುಳ್ಳಗೆ” ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ಇರಲಿ, ಈಗ ನಾನು ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ

ದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆನು. (ಹತ್ತರ ಕುಳಿತು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹದ ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ) ಇದೇನು? ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರುವದು? ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ರೊಮಾಂಚನಗಳೇಳಹತ್ತಿದವು; ಘರ್ಮಬಿಂದುಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಹತ್ತಿದವು; ದೇಹವು ಕಂಪಿತವಾಗಹತ್ತಿತು; ಈ ವರೆಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕವೇ ಆಗಿತ್ತು; ಈಗ ಮಾತ್ರ ತೀರಾ ವಿಸ್ಮೃತಳಾದೆನು. ಹೇ ಕಾಮದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆ! ಪ್ರಿಯಾ! ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ!

||ಪದ|| ರಾಗ—ವಸಂತ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ತನುಶಾಂತಿ ಪೊಂದಿಸೊ ||ಪ||

ನಿನಗೀಗ ಬೇಡುವೆ ||ಅ. ಪ.||

ಕುಸುಮಶರನ ಬಾಧೆಯಿಂದೆ ||

ಕಸವಿಸಿಯಾಗುವದು ||೧||

[ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ಕೊಡುವಳು; ಆ ಕೊಡಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಜೀವಂತನಾಗುವನು.]

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಇದೇನು? ಆದ್ರೆ ಕಮಲಿನಿಯ ದೇಂಟಿನಿಂದ ಯಾರೋ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವರಲ್ಲ! (ನೋಡಿ) ಅಹಹ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆ ಕಾದಂಬರಿ! [ಅವಳಿಗೆ ಆಲಿಂಗನ ಕೊಟ್ಟು] ಶಾಬಾಸ್ ದೈವಾ:—

||ಪದ|| ರಾಗ—ಮಾಲಕಂಸ, ತಾಳ—ಆದಿ.

ಧನ್ಯನಾದೆ ನಾನಿಂದಿಗೆ ಜಗದೊಳ್ ||ಪ||

ಧನ್ಯನಾದೆ ಶಿವನ ದಯದೆ ||

ಮನ್ಯುವನಳಿದೆಂ ಸಕಲ ಬಗೆಯಿಂ ||೧||

ಮಾನ್ಯಳವಳ ಸಂಗದಿಂದೆ ||

ಅನ್ನೋನ್ನದ ಸುಖವನು ಪೊಂದುವೆನು ||೨||

ಪ್ರಿಯೆ ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡು.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಅವ್ಯಯ್ಯ! [ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವಳು.]

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಪ್ರಿಯೆ, ಅಭ್ಯುದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇತಕ್ಕೆ? ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡು! ಇದರಲ್ಲಿ ರತಿಯು ಕಾಮದೇವನಿಗೆ ನಾಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವಳೇನು?

ಕಾದಂಬರಿ:—(ನಾಚಿ) ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ರವಿಧ್ವಂಸ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಛೇ ಛೇ ಪ್ರಿಯೆ, ನೀನು ನನಗೆ ಅಲಿಂಗನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಸಜೀವನಾದೆನು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಮನೋ ಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿತ್ವದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನೇಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗಾದರೂ ನಾನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಯವನು? ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಕಪಿಂಜಲನಿಂದ ಗೊತ್ತಾದದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ:—ನಿಜ. ಯಾವತ್ತೂ ತಿಳಿಯಿತು; ನಾನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವದೇ ತಪ್ಪು. (ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು.)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಛೇ ಛೇ, ಹಾಗೇನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿದಿತಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅಸರಾಧವಾದರೂ ಏನು? ಹೇಳು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

ಕಾದಂಬರಿ:—ಪ್ರಿಯನೆ, ಆ ದಿವಸ ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೀನು ಸಂದಿಗ್ಧ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲುಂಟು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಸುಳ್ಳೇ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ನಾನಾ ದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಆ ದಿವಸ ಸಂದಿಗ್ಧಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೋ

ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೆ ದೋಷಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಅದೇಕೆ?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ: — ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಶಪಥಮಾಡಿದ್ದು ಸಟೆಯೋ ದಿಟವೋ?

ಕಾದಂಬರಿ: — ದಿಟವು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ: — ಅಂದಮೇಲೆ, ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿಶ್ಚಿತ ಭಾಷಣಮಾಡಿದ್ದರೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ನೀನೇ ವಿಚಾರಿಸು.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಈಗ ಮಾತ್ರ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿರುವಳೇನು?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ: — ಓಹೋ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವಳು ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಳು.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಅದು ಹೇಗೆ?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ: — ಕೇಳು, ನಾನೂ ಪುಂಡರೀಕನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಶಾಪಮುಕ್ತರಾದೆವು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಚಂದ್ರಲೋಕದೊಳಗಿಂದ ಇಳಿದು ಅತ್ತ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ನಾನು ಇತ್ತ....

ಮದಲೇಖಿ: — [ಓಡುತ್ತ ಬಂದು] ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಯೂ ಪುಂಡರೀಕನೂ ಬಂದರು.

ಕಾದಂಬರಿ: — ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿರುವಳು?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ: — ಇಗೋ ಇಗೋ ಪ್ರಿಯೆ ಬಂದರು! ಹತ್ತ ರವೇ ಬಂದರು. (ಪುಂಡರೀಕನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಬರುವರು; ಪುಂಡರೀಕನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆ ಭರದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಕೇಯೂ: — ಮದಲೇಖೀ, ಈ ಶುಭವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಚಿತ್ರರಥ

రాజరిగఱి హంసరాజరిగఱి తిళిసువదక్కాగి, నాను హేమకూట పర్వతకృత్యే హోగివేను. నీనాదరఱి తారాపీఠ మహారాజర కడగే హోగి తిళిసు. [హోగివేను.]

మదలీలీ:— (తన్నల్లి) నమ్మ తారాపీఠమహారాజ, విలాసవతి, శుకనాసప్రధాన, మనోరమా ఇవర్ణరఱి తమ్మ రాజ్యలక్ష్మీ భోగిగసుఖవన్న తోరెదు, ఈ వరగఱి ఈ వనద ల్లియే తపస్సు మాడుత్త శుకతిరువరు. అవర తపస్సు ఇందిగే సార్థకవాయిత. నానిగలీ హోగి ఈ వృత్తాంతవన్న అవరిగే తిళిసువేను. (హోగివేను.)

జంద్రాపీఠ:—పుండరీకా, నాను నినగే మావనాదరఱి నన్నన్న మిత్రనేందేభావిసు. మహాశ్రీతయ మేలీ నన్న ప్రీతియు ఇరువదేబదు గొత్తాగదమొలక నినగే నాను శాపకొట్టిను. అదన్న మాత్ర మనస్సినల్లి హిడియబేఠ.

పుండరీక:—ఱీ ఱీ అదన్నేకే మనస్సినల్లి హిడియలి! నన్న కర్మద ఫలవన్న నాను అనుభవిసేను. ఈ విషయవాగి నినగే దోషకొడలారేను.

కపింజల:—(ఆకాశమాగ్గదింద ఇళిదు) బహు దివసదింద విరహదుఃఖవన్ననుభవిసి అంత్యదల్లి అపార సుఖవన్న హేందిద నన్న ప్రీయమిత్రరీవరగఱి విజయవృంఱాగలి.

ఇబ్బరఱి:—(అప్పికొంఱు) మిత్రా ఇందిగే నావు ధన్య రాదేవు.

కపింజల:—మిత్రరీ, విధియు విముఖవాగలు సర్వ కష్టవృ విముఖవే సరి.

జంద్రా:—కపింజలా, నీను ఇంద్రాయుధవాగి బందాగ

ನಿನಗೆ ಬಹು ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ?

ಕಪಿಂಜಲ:—ಮಹಾನುಭಾವನೆ, ನಿನ್ನಂಥವನ ಸೇವೆಯು ನನಗೆ ದೊರೆತದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು; ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ಬಹು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೆಂದೆ ನಿಸುವೆನು.

ತರಲಿಕೆ:—ಮಹಾರಾಜರೆ ಇತ್ತನೋಡಿರಿ; ಮದಲೇಖಿಯಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾರಾಪೀಡಮಹಾರಾಜ, ಎಲಾಸವತೀದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿ?

ತರಲಿಕೆ:—ಇಗೋ ನೋಡಿರಿ.

(ತಾರಾಪೀಡ, ಎಲಾಸವತಿ, ಶುಕನಾಸಪ್ರಧಾನ, ಮನೋರಮಾ, ಮದಲೇಖಿ ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ತಾರಾಪೀಡನಿಗೂ ಎಲಾಸವತಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಇಬ್ಬರೂ:—ಬಾಳಾ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವೆಯಾ?

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವೆನು. ಆರ್ಯ ಶುಕನಾಸಾ, ಆರ್ಯ ಮನೋರಮೆ ನಿಮ್ಮಿವರಿಗೂ ಈ ಜಾಲಕನು ವಂದಿಸುವನು.

ಇಬ್ಬರೂ:—ಬಾಳಾ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಾಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—(ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ) ಯಾವ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದನೋ ಅವನೇ ಇವನು. (ಪುಂಡರೀಕನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಇಬ್ಬರೂ:—[ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು.]

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಆರ್ಯ ಶುಕನಾಸಾ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ

ಅಲೋಚನೆ ನಡೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ?

ಶುಕನಾಸ:—ಇವನು ನಮ್ಮ ವೈಶಂಪಾಯನನಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.

ಕಪಿಂಜಲ:—ಇಗೋ ನೋಡಿರಿ. ಗುರುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಇತ್ತ ಕಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದರು.

ಶ್ವೇತಕೇತು:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು) ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ. ಆರ್ಯ ಶುಕನಾಸಾ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಇತ್ತ ಬಂದೆನು. ಕೇಳು, ಇವನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನು; ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳಬೇಡ; ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕನಾಗಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ಅನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. (ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಅವನ ಹತ್ತರ ಕಳಿಸುವನು.)

ಶುಕನಾಸ:—ಮಹಾತ್ಮರೇ, ನನ್ನ ಮಗನು ಪುನಃ ದೊರಕಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಸರಿ.

ಕೇಯೂರಕ:—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜರೇ ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜರೂ, ಹಂಸರಾಜರೂ ಬಂದರು.

ಕಾರಾಪೀಡ:—ಎಲ್ಲಿರುವರು? (ನೋಡಿ) ಬರಿ, ಬರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ ಇತ್ತ ಬರಿ.

ಚಿತ್ರರಥ ಮತ್ತು ಹಂಸರಾಜ:—ಛೇ ಛೇ ನಾವು ಕನ್ಯಾಪಕ್ಷದವರು! ನಮಗೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಮಾನವು!! ಇರಲಿ, ವಧೂವರರೇ ಇತ್ತಬರಿ. (ಚಿತ್ರರಥರಾಜನು ಕಾದಂಬರೀ ಚಂದ್ರಾಪೀಡರ ಕಯ್ಯನನ್ನೂ, ಹಂಸರಾಜನು ಮಹಾಶ್ವೇತಾ ಪುಂಡರೀಕರ ಕಯ್ಯನನ್ನೂ ಹಿಡಿದು)

ಜಾಮಾತನೇ:— ||ಸಾಕಿ||

ಮತ್ತು ತ್ರಿಯಮೇಣ್ ರಾಜ್ಯವನೀಯುವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸೈ ಮುದದಿಂದ||

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ-ಪುಂಡರೀಕ:—

ಸಶ್ವೇಮದೊಳಾರ ನಿಮ್ಮಯ ವಚನವ ವಾಲಿವೆನತಿಹಿತದಿಂದ ||

ವರಿಸುವೆನಿವಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೆ: ಸಂತಪವನ್ನು ||೧||

(ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ಸರ್ವ ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರೊ)

ಸರ್ವರೂ:—ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ, ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಭವ, ಶತ
ಪುತ್ರ ಸೌಭಾಗ್ಯವತೀ ಭವ. [ಹೀಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು.]

ಕಾದಂಬರಿ:—ಪ್ರಿಯನೆ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೂ ತಿಳಿ
ಯಲಿಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ:—ಪ್ರಿಯೆ, ಅವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯು.
ನಾನು ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಅವಳು
ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರಲಾರದೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ನನ್ನ ತಾಂಬೂ
ಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತೊತ್ತಾಗಿದ್ದಳು. ನಾನು ಆಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ
ಗಂಧರ್ವ ನಗರದಲ್ಲಿಯೂ, ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನೀ
ಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವೆನು. ಅವಳ ದರ್ಶನವು ನಿನಗೆ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಆಗುವದು.

ಶ್ವೇತಕೇಶು:—ಬಾಲ್ಯಕರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಆನಂದಾನ್ವಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದಂಥ ಶ್ರೀ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು
ಮಂಗಳವನ್ನು ಪಾಡಿರಿ.

ಸರ್ವರೂ:—ತಥಾಸ್ತು.

||ಮಂಗಳಂ|| ರಾಗ—ಮಾಲಕಂಸ. ತಾಳ—ಆದಿ.

ಮಂಗಳಮನುಪಮನೇ ಶಂಕರಾ ||ಪ||

ಭೋ ಗಂಗಾಧರಾ! ಕರುಣೆವುದಘಹರ ಪರಾತ್ಪರಾ ||

ಗಿರಿಜಾವರನೆ | ಕರುಣಾಕರನೆ | ಚರಾಚರಾಸಕಲಲೋಕಪಾಲನೆ||ಅ.ಪ.||

ಕಾಲಾರಿತಿರೋ-| ಮಾತೃಧರತೆವ | ಫಾಲಾಕ್ಷ್ಯಸುರ-| ಪಾಲಾಗ್ರಾತ್ರೀ |
 ಕೈಲಾಧಿಪವೋರೆ | ವಿಶ್ವೇಶಾ|| ಶುಭಾಂಗ | ಅನಂಗ-| ವಿಭಂಗ| ಸುಕಾಂತ |
 ಲಂದೋದರಪಿತ| ಶಂಭೋಪಕ. | ತೆ| ಮಹೇಶನೆ| ಭಕ್ತಜನ ಹಿತ್ಯಪಿಯೆ ||

(ಪಡದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.)

